T.C.
GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ANTALYA PAMUKLU DOKUMA FABRİKASI'NIN MİMARİ ANALİZİ ve KENTSEL HAYATA KAZANDIRILMASI İÇİN ÖNERİLER

SERÇİN ÜREĞEN AYDOĞAN
YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

GEBZE
2019

T.C.
GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ANTALYA PAMUKLU DOKUMA FABRİKASI'NIN MİMARİ ANALİZİ ve KENTSEL HAYATA KAZANDIRILMASI İÇİN ÖNERİLER

SERÇİN ÜREĞEN AYDOĞAN
YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANABİLİM DALI

DANIŞMANI
PROF. DR. ELİF ÖZLEM AYDIN ORAL

GEBZE
2019

T.R.

GEBZE TECHNICAL UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

ARCHITECTURAL ANALYSIS OF ANTALYA COTTON WEAVING FACTORY AND RECOMMENDATIONS FOR ITS ADAPTIVE REUSE IN THE URBAN LIFE

SERÇİN ÜREĞEN AYDOĞAN

A THESIS SUBMITTED FOR THE DEGREE OF

MASTER OF SCIENCE

DEPARTMENT OF ARCHITECTURE

THESIS SUPERVISOR

PROF. DR. ELİF ÖZLEM AYDIN ORAL

GEBZE

2019

GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

GTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ..26../..06../..2019 tarih ve ..2019../..29... sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından ..21../..10../..2019 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Serçin Üreğen Aydoğan'ın tez çalışması Mimarlık Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE
(TEZ DANIŞMANI) : Prof. Dr. Elif Özlem Aydın

ÜYE :Dr. Mine TOPÇUBAŞI ÇİLİNGİROĞLU

ÜYE : Doç. Dr. Aynur ÇİFTÇİ

ONAY

Gebze Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun

...../...../..... tarih ve ...../..... sayılı kararı.

ÖZET

Türkiye'nin Erken Cumhuriyet Dönemi'ne ait endüstri mirası örneklerinden olan, Antalya kentinin işsizlik ve açlık sorununu çözmek üzere 1956 yılında temeli atılan ve 1961 yılında üretime geçen, Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası, Antalya'daki ilk kapsamlı sanayi hamlesidir. Kurulduğu günden itibaren Antalya'nın ve Türkiye'nin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel gelişiminde önemli rol oynamış, tarımdan sanayiye geçiş sürecinde büyük ölçüde istihdam sağlamıştır. Fabrika 2003 yılında ekonomik ömrünü tamamladıktan sonra, kentin yaşam kalitesini artırmak amacıyla halka açık eğitim, kültür sanat ve rekreasyon alanı olarak düzenlenmiştir. Endüstri Mirası olan Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası'nın kentsel dönüşüm kapsamında yenilenme uygulamasını irdeleyen bu tez çalışması 5 bölümden oluşmaktadır. 1. bölümünde Türkiye'de dönüşüm kapsamına alınan endüstri mirası örnekleri irdelenerek tezin amaç, kapsam ve yöntemi belirtilmiştir. 2. bölümde Pamuklu Dokuma Fabrikası ile ilgili genel bilgiler verilmiştir. Tesisin şehir içindeki konumu ve tarihçesi anlatılmıştır. 3. bölümde tesiste korunması gereken nitelikli yapıların 2009 yılı tespitlerine yer verilmiştir. 4. Bölümde restorasyon sonrası yeniden işlevlendirilen yapıların işlev, plan, cephe, yapım tekniği ve malzeme yönünden değişimleri analiz edilmiştir. 5. bölümde ise sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası, Endüstri Mirası, Yeniden İşlevlendirme, Kentsel Dönüşüm.

SUMMARY

Antalya Cotton Weaving Factory, one of the examples of industrial heritage belongs toEarly Republican Era of Turkey, started to construction in 1956 and started production in 1961 to solve the unemployment and economic problems of the city of Antalya. This factory was the first comprehensive entrepreneurship in the industry field of Antalya. Since its establishment, it has played crucial role in the socio-economical and sociocultural development of both Antalya and Turkey, and provided a significant employment during the agriculture-industry transition period. After its economic life cycle expired in 2003, the factory was organized as a public education, culture, arts and recreation area in order to improve the quality of the city. This thesis describes the adaptive reuse process of Antalya Cotton Weaving Factory,which is an example of Early Republican Era Industrial Heritage of Turkey, within the 5 sections. In the first section, the industrial heritage examples in Turkey, which were subjected to renovation were described and relevant purpose, scope and method were specified. In the second section, general information about Antalya Cotton Weaving Factory was given. The history of the complex, and its location in the city, were explained. In the third section, the 2009 architectural analysis of the qualified structures that need to be protected in the facility are given. In the fourth section the function, plan, façade, construction techniques, material changes of the structures after the renovation is analyzed. In the last section, conclusion and suggestions are stated.

Key Words: Antalya Cotton Weaving Factory, İndustrial Heritage, Re-Use, Urban Transformation.

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans eğitimim boyunca bilgi ve birikimlerini benimle paylaşan, yardımlarının esirgemeyen başta danışman hocam Prof. Dr. Elif Özlem Aydın'a,

Hayatım boyunca her zaman yanımda olan ve yol göstericim babam Antalya'nın kıymetli Mimarı Nejat Üreğen'e,

Eğitim sürecimin her aşamasında beni destekleyen ve yoğunluğumda beni sabırla bekleyen eşim Erinç'e, oğlum Atlas'a, annem Melek'e ve kardeşim Yasemin'e,

Tez çalışması boyunca yanımda olan ve yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarım Merve Kutlay'a, Bora Berki'ye, Ali Nail Özdemir'e, sevgili abim Olcay Özdemir'e,

Arazi çalışmaları boyunca yardımlarını esirgemeyen Mimar Halil Yıldız'a ve Fabrika eski çalışanlarına,

Değerli bilgi birikimlerini benimle paylaşan çok değerli Mimar Bülent Baykal'a ve Prof. Dr. Deniz Özkut'a,

Çalışmam esnasında yardımlarını benden esirgemeyen Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu bünyesinde çalışan meslektaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Hayatımda çocukluğumdan beri çok önemli değeri ve yeri olan, saygıdeğer büyüğüm Doç. Dr. Emre Madran'ı rahmetle anıyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	v
SUMMARY	vi
TEŞEKKÜR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
RESİMLER DİZİNİ	xv
1. GİRİŞ	1
1.1. Amaç	7
1.2. Kapsam ve Yöntem	7
2. ANTALYA PAMUKLU DOKUMA FABRİKASI'NIN GENEL ÖZELLİKLERİ	9
2.1. Konumu	9
2.2. Tarihçesi	11
2.3. Alanın Yeni İşlev Kararları	15
2.4. Çalışma Kapsamında İrdelenen Yapılar	16
3. TESİSTEKİ KORUNMASI GEREKLİ NİTELİKLİ ÜNİTELERİN 2009 YILI TESPİTLERİNE GÖRE MİMARİ ÖZELLİKLERİ	28
3.1. Kreş Binası	28
3.1.1. Konumu ve Özgün İşlevi	28
3.1.2. Plan Özellikleri	29
3.1.3. Cephe Özellikleri	31
3.1.4. Yapım Tekniği ve Malzeme	38
3.2. İdare Binası	38
3.2.1. Konumu ve Özgün İşlevi	38
3.2.2. Plan Özellikleri	39
3.2.3. Cephe Özellikleri	46
3.2.4. Yapım Tekniği ve Malzeme	53
3.3. Yemekhane Binası	54
3.3.1. Konumu ve Özgün İşlevi	54

3.3.2. Plan Özellikleri 55
3.3.3. Cephe Özellikleri 65
3.3.4. Yapım Tekniği ve Malzeme 76
3.4. Ambar-1 Binası 77
3.4.1. Konumu ve Özgün İşlevi 77
3.4.2. Plan Özellikleri 78
3.4.3. Cephe Özellikleri 80
3.4.4. Yapım Tekniği ve Malzeme: 84
3.5. Ambar-2 Binası 86
3.5.1. Konumu ve Özgün İşlevi 86
3.5.2. Plan Özellikleri 87
3.5.3. Cephe Özellikleri 88
3.5.4. Yapım Tekniği ve Malzeme 93
3.6. Üretim Binası 94
3.6.1. Konumu ve Özgün İşlevi 94
3.6.2. Plan Özellikleri 95
3.6.3. Cephe Özellikleri 101
3.6.4. Yapım Tekniği ve Malzeme 106
3.7. Misafirhane Binası 108
3.7.1. Konumu ve Özgün İşlevi 108
3.7.2. Plan Özellikleri 109
3.7.3. Cephe Özellikleri 113
3.7.4. Yapım Tekniği ve Malzeme 119
4. TESİSİN 2019 TARİHLİ YENİDEN İŞLEVLENDİRME PROJESİNE İLİŞKİN GENEL DEĞERLENDİRME 122
4.1. Kreş Binasının Yeniden Kullanımına İlişkin Analizler 122
4.1.1. İşlevsel Değişim 122
4.1.2. Planlama Alanında Değişimler 124
4.1.3. Cephe Düzenindeki Değişimler 126
4.1.4. Yapım Tekniği ve Malzeme Açısından Değişimler 134
4.1.5. Değişim Değerlendirmesi 137
4.2. İdare Binasının Yeniden Kullanımına İlişkin Analizler 138
4.2.1. İşlev Değişikliği 138
4.2.2. Planlama Alanında Değişimler 139

4.2.3. Cephe Düzenindeki Değişimler 142
4.2.4. Yapım Tekniği ve Malzeme Açısından Değişimler 148
4.2.5. Değişim Değerlendirmesi 152
4.3. Yemekhane Binasının Yeniden Kullanımına İlişkin Analizler 153
4.3.1. İşlev Değişikliği 153
4.3.2. Planlama Anlayışında Değişimler 154
4.3.3. Cephe Düzenindeki Değişimler 156
4.3.4. Yapım Tekniği ve Malzeme Açısından Değişimler 165
4.3.5. Değişim Değerlendirmesi 171
4.4. Ambar Binalarının Yeniden Kullanımına İlişkin Analizler 172
4.4.1. İşlev Değişikliği 172
4.4.2. Planlama Alanında Değişimler 172
4.4.3. Cephe Düzenindeki Değişimler 174
4.4.4. Yapım Tekniği ve Malzeme Açısından Değişimler 179
4.4.5. Değişim Değerlendirmesi 185
4.5. Üretim Binasının Yeniden Kullanımına İlişkin Analizler 185
4.5.1. İşlev Değişikliği 185
4.5.2. Planlama Alanında Değişimler 188
4.5.3. Yapım Tekniği ve Malzeme Açısından Değişimler 199
4.5.4. Değişim Değerlendirmesi 209
4.6. Genel Değerlendirme 210
5. SONUÇ ve ÖNERİLER 218

KAYNAKLAR 223
ÖZGEÇMİŞ 226
EKLER 227
Diğer Ekler (CD) 227

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Simgeler ve Kısaltmalar		**Açıklamalar**
A.K.V.K.K.	:	Antalya Kültür Varlıkları Koruma Kurulu Bölge Müdürlüğü
A.K.T.V.K.K.	:	Antalya Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Kurulu
Bknz	:	Bakınız
cm	:	Santimetre
DOCOMOMO	:	Modern Hareket Alanları, Sahaları ve Bölgeleri Belgelendirme ve Koruması (Documentation and Conservation of Buildings, Sites and Neighbourhoods of the Modern Movement)
E-FAITH	:	Avrupa Endüstriyel ve Teknik Miras Birlikleri Federasyonu (European Federation of Associations of Industrial and Technical Heritage)
ERIH	:	Avrupa Endüstriyel Miras Güzergâhı (The European Route of Industrial Heritage)
ICOMOS	:	Uluslararası Anıtlar ve Sahalar Konseyi (International Council On Monuments And Sites)
m	:	Metre
mm	:	Milimetre
TICCIH	:	Uluslararası Endüstriyel Mirası Koruma Komitesi (The International Committee for the Conservation of Industrial Heritage)
UNESCO	:	Birleşmiş Millerler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational Scıentific and Cultural Orgnization)

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No:		Sayfa No:
2.1:	Tesiste Ait Müdahale Paftası.	19
3.1:	Kreş Yapısının Zemin Kat Planı Rölöve Çizimi.	30
3.2:	Kreş Yapısının Kuzeydoğu Cephesi Rölöve Çizimi.	31
3.3:	Kreş Yapısının Güneydoğu Cephesi Rölöve Çizimi.	32
3.4:	Kreş Yapısının Güneybatı Cephesi Rölöve Çizimi.	34
3.5:	Kreş Yapısının Kuzeybatı Cephesi Rölöve Çizimi.	35
3.6:	İdare Binasının Zemin Kat Rölöve Çizimi.	40
3.7:	İdare Binası Üst Kat Rölöve Çizimi.	44
3.8:	İdare Binasının Kuzeydoğu Cephesi Rölöve Çizimi.	46
3.9:	İdare Binası Güneydoğu Cephesi Rölöve Çizimi.	48
3.10:	İdare Binası Güneybatı Cephesi Rölöve Çizimi.	50
3.11:	İdare Binası Kuzeybatı Cephesi Rölöve Çizimi.	53
3.12:	Yemekhane Binasının Zemin Kat Rölöve Çizimi.	55
3.13:	Yemekhane Binası Kuzeydoğu Cephesi Rölöve Çizimi.	65
3.14:	Yemekhane Binası Güneybatı Cephesi Rölöve Çizimi.	71
3.15:	Yemekhane Binası Kuzeybatı Cephesi Rölöve Çizimi.	74
3.16:	Ambar-1 0.00 Kotu Planı Rölöve Çizimi.	78
3.17:	Ambar-1 Yapısı Kuzey Cephesi Rölöve Çizimi.	80
3.18:	Ambar-1 Yapısı Doğu Cephesi Rölöve Çizimi.	81
3.19:	Ambar-1 Yapısı Güney Cephesi Rölöve Çizimi.	82
3.20:	Ambar-1Yapısı Batı Cephesi.	83
3.21:	Ambar-2 Yapısı Zemin Kat Planı Rölöve Çizimi.	87
3.22:	Ambar-2 Yapısı Kuzey Cephesi Rölöve Çizimi.	88
3.23:	Ambar-2 Yapısı Doğu Cephesi Rölöve Çizimi.	90
3.24:	Ambar-2 Yapısı Güney Cephesi Rölöve Çizimi.	91
3.25:	Ambar-2 Yapısı Batı Cephesi Rölöve Çizimi.	92
3.26:	Üretim Yapısı -3.00 Kotu Kat Planı Rölöve Çizimi.	96
3.27:	Üretim Yapısı 0.00 Kotu Kat Planı Rölöve Çizimi.	97
3.28:	Üretim Yapısı +3.00 Kotu Kat Planı Rölöve Çizimi.	100
3.29:	Üretim Yapısı Kuzey Cephesi Rölöve Çizimi.	101

3.30: Üretim Yapısı Doğu Cephesi Rölöve Çizimi 101
3.31: Üretim Yapısı Güney Cephesi Rölöve Çizimi. 103
3.32: Üretim Yapısı Batı Cephesi Rölöve Çizimi 104
3.33: Misafirhane Yapısı Zemin Kat Planı Rölöve Çizimi. 110
3.34: Misafirhane Yapısı Üst Kat Planı Rölöve Çizimi. 113
3.35: Misafirhane Yapısı Kuzey Cephesi Rölöve Çizimi. 113
3.36: Misafirhane Yapısı Doğu Cephesi Rölöve Çizimi 115
3.37: Misafirhane Yapısı Güney Cephesi Rölöve Çizimi 117
3.38: Misafirhane Yapısı Batı Cephesi Rölöve Çizimi. 118
4.1: Kreş Binası Restorasyon Sonrası Bodrum Kat Planı. 123
4.2: Kreş Binası Restorasyon Sonrası Zemin Kat Planı. 123
4.3: Kreş Binası Zemin Kat Planı Müdahale Paftası. 125
4.4: Kreş Binası Kuzeybatı Cephesi Restorasyon Çizimi. 126
4.5: Kreş Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Çizimi. 128
4.6: Kreş Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Çizimi. 130
4.7: Kreş Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Çizimi. 133
4.8: İdare Binası Zemin Kat Restorasyon Planı. 139
4.9: İdare Binası Üst Kat Restorasyon Planı. 139
4.10: İdare Binası Zemin Kat Müdahale Paftası. 140
4.11: İdare Binası Üst Kat Müdahale Paftası. 141
4.12: İdare Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Çizimi. 142
4.13: İdare Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Çizimi. 142
4.14: İdare Binası Kuzeybatı Cephesi Restorasyon Çizimi. 143
4.15: İdare Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Çizimi. 143
4.16: Yemekhane Binası Restorasyon Projesi Zemin Kat Planı 154
4.17: Yemekhane Binası Zemin Kat Müdahale Paftası. 155
4.18: Yemekhane Binası Restorasyon Projesi Kuzeydoğu Cephesi. 156
4.19: Yemekhane Binası Restorasyon Projesi Güneydoğu Cephesi. 159
4.20: Yemekhane Binası Restorasyon Projesi Kuzeybatı Cephesi. 161
4.21: Yemekhane Binası Restorasyon Projesi Güneybatı Cephesi. 162
4.22: Ambar Yapıları Zemin Kat Planı Restorasyon Çizimi. 172
4.23: Ambar Yapıları Zemin Kat Planı Müdahale Paftası. 173
4.24: Ambar Yapıları Kuzey Cephesi Restorasyon Çizimi. 174
4.25: Ambar Yapıları Güney Cephesi Restorasyon Çizimi. 174

4.26: Ambar-1 ve Ambar-2 Yapılarının Doğu Cephesi Restorasyon Çizimi. 174
4.27: Ambar-1 ve Ambar-2 Yapılarının Batı Cephesi Restorasyon Çizimi. 175
4.28: Üretim Yapısı -3.00 Kotu Restorasyon Kat Planı. 186
4.29: Üretim Yapısı Restorasyon Projesi İşlev Şeması. 187
4.30: Üretim Yapısı 0.00 Kotu Restorasyon Kat Planı 188
4.31: Üretim Binası -3.00 Kotu Planı Müdahale Paftası. 189
4.32: Üretim Binası Zemin Kat Planı Müdahale Paftası 190
4.33: Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası Restorasyon Sonrası Yerleşimi 212
4.34: Kreş Binasına Ait Genel Bilgiler. 213
4.35: İdare Binasına Ait Genel Bilgiler. 214
4.36: Yemekhane Binasına Ait Genel Bilgiler. 215
4.37: Ambar Binalarına Ait Genel Bilgiler. 216
4.38: Üretim Binasına Ait Genel Bilgiler. 217

RESİMLER DİZİNİ

Resim No:		**Sayfa No:**
1.1:	Kepez Minyatür Park.	5
1.2:	8D Sinema.	5
1.3:	Çocuk Oyun Parkları.	6
1.4:	Açık Sergi Alanları.	6
2.1:	Fabrika Yerleşkesi'nin Antalya Kenti İçindeki Konumu.	9
2.2:	Fabrika Yerleşkesi'nin Mevcut Hava Fotoğrafı.	10
2.3:	Fabrika Yerleşkesi'nin Hafif Raylı Sistemdeki Konumu.	10
2.4:	Üretim Alanındaki Makineler.	13
2.5:	Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası Restorasyon Öncesi Yerleşimi.	18
2.6:	Yıkılan Lojman Yapılarından Biri.	20
2.7:	Yıkılan Lojman Yapılarından Biri.	20
2.8:	Yıkılan Lojman Yapılarından Biri.	21
2.9:	Yıkılan Lojman Kafeteryası.	21
2.10:	Yıkılan Su Deposu.	22
2.11:	Yıkılan İnşaat Bakım Atölyesi.	22
2.12:	Yıkılan Ahşap İşleri Atölyesi.	23
2.13:	Yıkılan Isı Merkezi.	23
2.14:	Yıkılan İtfaiye Binası.	24
2.15:	Yıkılan Kimya Ambarı.	24
2.16:	Dönüşümde Müdahale Edilmemiş Trafo Binası.	25
2.17:	Dönüşümde Müdahale Edilmemiş Trafo Binası.	25
2.18:	Dönüşümde Müdahale Edilmemiş Cami Lojmanı.	26
2.19:	Dönüşümde Müdahale Edilmemiş Cami Yapısı.	26
2.20:	Dönüşümde Müdahale Edilmemiş Eğitim Binası.	27
2.21:	Dönüşümde Müdahale Edilmemiş Giriş Binası.	27
3.1:	Kreş Yapısının Alandaki Konumu 2009 Tarihli Hava Fotoğrafı.	29
3.2:	Kreş Yapısının Kuzeydoğu Cephesi.	32
3.3:	Kreş Yapısının Güneydoğu Cephesi.	33
3.4:	Kreş Yapısının Güneydoğu Cephesi.	34
3.5:	Kreş Yapısının Güneybatı Cephesi.	35

3.6: Kreş Yapısının Kuzeybatı Cephesi. 36
3.7: Kreş Yapısının Kuzeybatı Cephesi. 37
3.8: Kreş Yapısının Kuzeybatı Cephesi. 37
3.9: İdare Binasının Alandaki Konumu. 39
3.10: İdare Binasının Zemin Kat Merdiven Görünümü. 41
3.11: İdare Binasının Zemin Kat Koridor Görünümü. 41
3.12: İdare Binası Zemin Kat Z12 Mekânı Genel Görünüm. 42
3.13: İdare Binasının Özgün Elektrik Panosu. 43
3.14: İdare Binası Ü10 Mekânı Genel Görünüm. 45
3.15: İdare Binası Ü07 Mekânı Genel Görünüm. 45
3.16: İdare Binası Kuzeydoğu Cephesi. 46
3.17: İdare Binası Kuzeydoğu Cephesi-Kuzeybatı Yönü. 47
3.18: İdare Binası Profilden Görünen Saçak. 49
3.19: İdare Binası Güneydoğu Cephesi. 50
3.20: İdare Binası Güneybatı Cephesi. 51
3.21: İdare Binası Güneybatı Cephesi. 52
3.22: İdare Binası Güneybatı Cephesi. 52
3.23: Yemekhane Binasının Alan İçindeki Konumu. 55
3.24: Z01 Mekânı Salonu Kuzeybatı Yönü. 56
3.25: Z01 Mekânı Kuzeydoğu Yönü. 57
3.26: Z01 Mekânı Kuzey Yönü. 57
3.27: Z10 Mekânı. 58
3.28: Z12 Mekânı. 59
3.29: Z17 Mekânı Kuzey Yönü. 59
3.30: Z18 Mekânı Kuzeydoğu Yönü. 60
3.31: Z18 Mekânı Güneybatı Yönü. 60
3.32: Z24 Mekânı Kuzey Yönü. 61
3.33: Z25 Mekânı Kuzey Yönü. 61
3.34: Z26 Mekânı Güney Yönü. 62
3.35: Z26 Mekânı Kuzeybatı Yönü-Bölücü Ahşap Doğrama. 62
3.36: Zemin Kaplaması. 63
3.37: Demir Merdiven. 64
3.38: Z28 Mekânı. 64
3.39: Yemekhane Binası Kuzeydoğu Cephesi Güney Yönü. 66

3.40: Kuzeydoğu Cephesi-Mk48 Kapısı. 67
3.41: Kuzeydoğu Cephesi-K41 Kapısı. 67
3.42: Kuzeydoğu Cephesinin Kuzeybatı Yönü. 68
3.43: Yemekhane Binasının Güneydoğu Cephesi. 69
3.44: Yemekhane Binasının Güneydoğu Cephesi. 70
3.45: Yemekhane Binasının Güneydoğu Cephesi. 70
3.46: Yemekhane Binası Güneybatı Cephesi. 71
3.47: Yemekhane Binası Güneybatı Cephesi. 72
3.48: Yemekhane Binası Güneybatı Cephesi. 73
3.49: Yemekhane Binası Güneybatı Cephesinin Kuzey Yönü. 74
3.50: Yemekhane Binasının Kuzeybatısında Yer Alan Avlu Mekânı. 75
3.51: Yemekhane Binasının Kuzeybatı Cephesi-K25 Kapısı. 76
3.52: Ambar-1 Yapısının Alandaki Konumu. 78
3.53: Ambar-1Yapısındaki Z03 Ofis Mekânı Görünümü. 80
3.54: Ambar-1 Yapısı Kuzey Cephesi. 81
3.55: Ambar-1 Yapısı Doğu Cephesi. 82
3.56: Ambar-1 Yapısı Güney Cephesi. 83
3.57: Ambar-1 Yapısındaki Kolon-Kiriş İlişkisi. 85
3.58: Ambar-1Yapısı Demir Kapı. 85
3.59: Ambar Binaları Çatıları -Marsilya Tipi Kiremit Kaplama. 86
3.60: Ambar-2 Yapısının Alandaki Konumu. 87
3.61: Ambar-2 Yapısı Kuzey Cephesi. 89
3.62: Ambar-2 Yapısı Doğu Cephesi. 90
3.63: Ambar-2 Yapısı Güney Cephesi. 91
3.64: Ambar-2 Yapısı Batı Cephesi. 92
3.65: Ambar-2 Yapısı Bölücü Briket Duvar. 94
3.66: Üretim Yapısının Alandaki Konumu. 95
3.67: Üretim Yapısı Plan Şeması. 96
3.68: Üretim Yapısı İç Mekândan Genel Görünüm. 98
3.69: Üretim Yapısı İç Mekândan Genel Görünüm. 98
3.70: Üretim Yapısı İç Mekândan Genel Görünüm. 99
3.71: Üretim Yapısı İç Mekândan Genel Görünüm. 99
3.72: Üretim Yapısı Kuzey Cephesinde Bulunan Pencereler. 100
3.73: Üretim Yapısı Kuzey Cephesi. 101

3.74: Üretim Yapısı Doğu Cephesi. 102
3.75: Üretim Yapısı Doğu Cephesi Mekanik Bölüm Girişi. 103
3.76: Üretim Yapısı Güney Cephesi 104
3.77: Üretim Yapısı Batı Cephesi 105
3.78: Üretim Yapısı Batı Cephesi 105
3.79: Üretim Yapısı İç Mekân Görünümü. 106
3.80: Üretim Binasının Kuzeye Bakan Tepe Pencereleri. 107
3.81: Marsilya Tipi Kiremitle Kaplı Çatı ve Kuzeye Bakan Tepe Pencereleri. 107
3.82: Üretim Yapısı Karo Mozaik Zemin Kaplaması. 108
3.83: Misafirhane Yapısının Alandaki Konumu. 109
3.84: Z31 Mekânı Genel Görünüm. 111
3.85: Z32 Mekânı Genel Görünüm. 112
3.86: Z30 Mekânı Genel Görünüm. 112
3.87: Misafirhane Yapısı Kuzey Cephesinin Bir Bölümü ve Z33 Mekânı 114
3.88: Ü01 Mekânı ve Zemin Katta Ter Alan Kapı ve Pencereler 115
3.89: Misafirhane Yapısı Doğu Cephesi 116
3.90: Misafirhane Yapısı Doğu Cephesi 117
3.91: Misafirhane Yapısı Güney Cephesi. 118
3.92: Misafirhane Yapısı Batı Cephesi. 119
3.93: Kuzey Cephesinin Ü01 Koridoru-İzlenebilir Betonarme Kirişler. 120
3.94: Marsilya Tipi Kiremit Çatı Kaplaması. 121
4.1: Kreş Binası Kuzeybatı Cephesi Restorasyon Öncesi. 126
4.2: Kreş Binası Kuzeybatı Cephesi Restorasyon Sonrası. 127
4.3: Kreş Binası Kuzeybatı Cephesi Restorasyon Sonrası. 127
4.4: Kreş Binası Kuzeydoğu Cephesi Kaldırılan Kütle. 128
4.5: Kreş Binası Kuzeydoğu Cephesi Eklenen Yeni Kütle. 129
4.6: Kreş Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Öncesi. 129
4.7: Kreş Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Sonrası. 130
4.8: Kreş Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Sonrası. 131
4.9: Kreş Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Sonrası. 131
4.10: Güneydoğu Cephesi ve Önünde Yer Alan Yenilenen Peyzaj Alanı. 132
4.11: Kreş Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Öncesi. 132
4.12: Kreş Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Sonrası. 133
4.13: Kreş Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Sonrası. 134

4.14: Kreş Binası Güneydoğu Cephesine Eklenen Kütlenin Yapım Aşaması. 135
4.15: Kreş Binası Güneydoğu Cephesine Eklenen Kütlenin Yapım Aşaması. 135
4.16: Kreş Binası Güneydoğu Cephesine Eklenen Kütlenin Yapım Aşaması. 135
4.17: Kreş Binası Güneydoğu Cephesine Eklenen Kütlenin Yapım Aşaması 136
4.18: Kreş Binası Kuzeybatı Cephesi Polistren Kaplama Yapım Aşaması. 136
4.19: Kreş Binası Kuzeybatı Cephesi Polisten Kaplama Yapım Aşaması. 136
4.20: Kreş Binası Kuzeybatı Cephesi Restorasyon Sonrası Panjur Görünümü. 137
4.21: İdare Binası Güneybatı Cephesi Kaldırılan Kütle. 144
4.22: İdare Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Öncesi. 144
4.23: İdare Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Sonrası. 145
4.24: İdare Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Öncesi. 145
4.25: İdare Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Sonrası. 146
4.26: İdare Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Öncesi. 146
4.27: İdare Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Sonrası. 147
4.28: İdare Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Öncesi. 147
4.29: İdare Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Sonrası. 148
4.30: İdare Binasının Onarım Sırasında Kuzeydoğu Cephesi. 149
4.31: İdare Binasının Onarım Sırasında İç Mekânlarda Asma Tavan Uygulaması. 149
4.32: İdare Binası Subasman ve Yol Kaplaması Restorasyon Öncesi. 150
4.33: İdare Binası Subasman ve Yol Kaplaması Restorasyon Sonrası. 150
4.34: İdare Binası Zemin Katı-Restorasyon Sırasında. 151
4.35: İdare Binası Zemin Katı-Restorasyon Sonrası. 151
4.36: İdare Binası Önü Yol Kaplaması. 152
4.37: Yemekhane Binası -Yeni Ek Kütle. 156
4.38: Yemekhane Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Öncesi. 157
4.39: Yemekhane Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Sonrası. 157
4.40: Yemekhane Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Öncesi. 158
4.41: Yemekhane Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Sonrası. 158
4.42: Yemekhane Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Öncesi. 159
4.43: Yemekhane Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Sonrası. 160
4.44: Yemekhane Binası Kuzeybatı Cephesi Restorasyon Öncesi. 161
4.45: Yemekhane Binası Kuzeybatı Cephesi Restorasyon Sonrası. 161

4.46: Güneybatı Cephesinde Yer Alan Engelli Rampası. 162
4.47: Yemekhane Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Öncesi. 163
4.48: Yemekhane Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Sonrası. 163
4.49: Yemekhane Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Öncesi. 164
4.50: Yemekhane Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Sonrası. 164
4.51: Yemekhane Binası İşçi Yemek Salonu Restorasyon Öncesi. 166
4.52: Yemekhane Binası İşçi Yemek Salonu Restorasyon Sonrası. 166
4.53: Yemekhane Binası Z24 Koridoru Restorasyon Öncesi. 167
4.54: Yemekhane Binası Z24 Koridoru Restorasyon Sonrası. 167
4.55: Yemekhane Binası İşçi Yemek Salonu Restorasyon Öncesi. 168
4.56: Yemekhane Binası İşçi Yemek Salonu Restorasyon Sonrası. 168
4.57: Yemekhane Binası Memur Yemek Salonu Restorasyon Öncesi. 169
4.58: Yemekhane Binası Memur Yemek Salonu Restorasyon Sonrası. 169
4.59: Yemekhane Binası Memur Yemek Salonu Restorasyon Öncesi. 170
4.60: Yemekhane Binası Memur Yemek Salonu Restorasyon Sonrası. 170
4.61: Ambar Yapılarının Kuzey Cephesi Restorasyon Öncesi. 175
4.62: Ambar Yapılarının Kuzey Cephesi Restorasyon Sonrası. 176
4.63: Ambar Yapılarının Güney Cephesi Restorasyon Öncesi. 176
4.64: Ambar Yapılarının Güney Cephesi Restorasyon Sonrası. 177
4.65: Ambar Yapılarının Güney Cephesi Restorasyon Öncesi. 177
4.66: Ambar Yapılarının Güney Cephesi Restorasyon Sonrası. 178
4.67: Ambar Yapılarının Doğu Cephesi Restorasyon Öncesi. 178
4.68: Ambar Yapılarının Doğu Cephesi Restorasyon Sonrası. 179
4.69: Ambar Yapıları Kolon-Kiriş-Restorasyon Öncesi. 180
4.70: Ambar Yapıları Kolon-Kiriş Restorasyon Sırası. 181
4.71: Fuaye Mekânın Zemini Restorasyon Sırasında. 181
4.72: Ambar-2 Yapısından Genel Görünüm Restorasyon Öncesi. 182
4.73: Ambar-2 Yapısından Genel Görünüm Restorasyon Sonrası. 182
4.74: Ambar-1 Yapısından Genel Görünüm Restorasyon Öncesi. 183
4.75: Ambar-1 Yapısından Genel Görünüm Restorasyon Sonrası. 183
4.76: Ambar Yapılarının Çatı Görünümü Restorasyon Öncesi. 184
4.77: Ambar Yapılarının Çatı Görünümü Restorasyon Sonrası. 184
4.78: Yeni Yapılan Avlu Mekânının Restorasyon Sonrası Batı Cephesi. 191
4.79: Yeni Yapılan Avlu Mekânının Restorasyon Sonrası Doğu Cephesi. 191

4.80: Yeni Yapılan Avlu Mekânının Restorasyon Sonrası Güney Cephesi. 192
4.81: Yeni Yapılan Avlu Mekânının Restorasyon Sonrası Kuzey Cephesi. 192
4.82: Avlu Mekânının Havadan Görünümü. 193
4.83: Üretim Yapısı Restorasyon Öncesi Kuzey Cephesi. 194
4.84: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Kuzey Cephesi. 194
4.85: Üretim Yapısı Restorasyon Öncesi Batı Cephesi. 195
4.86: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Batı Cephesi. 195
4.87: Üretim Yapısı Restorasyon Öncesi Doğu Cephesi. 196
4.88: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Doğu Cephesi. 196
4.89: Üretim Yapısı Restorasyon Öncesi Güney Cephesi. 197
4.90: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Güney Cephesi. 197
4.91: Üretim Yapısı Güney Cephesi Grafiti Çalışmaları. 198
4.92: Üretim Yapısı Güney Cephesi Grafiti Çalışmaları. 198
4.93: Üretim Yapısı Restorasyon Sırasında Kaldırılan Duvarlar. 199
4.94: Üretim Yapısı Restorasyon Sırasında Kaldırılan Duvarlar. 200
4.95: Üretim Yapısı Restorasyon Sırasında Güçlendirilen Kolonlar. 200
4.96: Üretim Yapısı Restorasyon Sırasında Güçlendirilen Döşeme. 201
4.97: Üretim Yapısı Karo Mozaik Zemin Kaplaması. 201
4.98: Üretim Yapısı Restorasyon Sırasında Kaldırılan Zemin Döşemesi. 202
4.99: Üretim Yapısı Restorasyon Öncesinde Demir Doğramalı Pencereler. 202
4.100: Üretim Yapısı Restorasyon Sırasında Alüminyum Doğramalı Pencereler. 203
4.101: Üretim Yapısı Onarım Sırasında Hava Fotoğrafı. 203
4.102: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Bilim Merkezi Girişi Güney Yönü. 204
4.103: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Bilim Merkezi Girişi Batı Yönü. 204
4.104: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Bilim Merkezi Sergi Girişi. 205
4.105: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Bilim Merkezi Sergi Girişi. 205
4.106: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Konferans Salonu. 206
4.107: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Konferans Salonu. 206
4.108: Avlu Mekânı Üst Örtü Kaldırılırken. 207
4.109: Avlu Mekânı Üst Örtü Kaldırılırken. 207
4.110: Avlu Mekânı Üst Örtü Kaldırılırken. 208
4.111: Avlu Mekânı Üst Örtü Kaldırılırken. 208
4.112: Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası Restorasyon Sonrası Yerleşimi. 211

1. GİRİŞ

Sanayi devrimiyle başlayan ve günümüzde de hızla devam eden teknolojik gelişmeler ve bu gelişmelerin etkilediği ekonomik ve sosyal koşullar sanayi yapılarını doğrudan etkilemiştir. Kuruldukları dönemin koşulları için bir ilk olan, endüstri mirası sayılabilecek sanayi yapılarının pek çoğu özellikle 20.yy. ikinci yarısından itibaren değişen teknolojik gelişmeler nedeniyle işlevini yitirmiştir. Değişen kentleşme koşulları ve teknolojik gelişmelerle beraber, mevcut tesisleri ile yetersiz kalma, yerleşim alanlarında çevre kirliliği oluşturma, kent içinde üzerindeki rant baskılarına direnememe, yasal düzenlemelerdeki boşluk ve toplumun bu yapıları estetikten uzak bulması sebepleriyle büyük ölçüde kaybolma tehdidi ile karşı karşıya kalmışlardır [Köksal ve Ahunbay,2006]. İşlevini yitiren, terk edilen endüstriyel alanlar zaman içerisinde kentlerde çevresel ve görsel kirlilik yaratmış, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapının bozulmasında büyük rol oynamıştır. Konu ile ilgili ilk çalışmalar 1950'li yıllarda İngiltere'de başlatılmıştır. İngiltere'de terk edilmiş endüstriyel alanlarda yoğunlaşan yenileme çalışmaları sırasında endüstriyel anıtların kaydı ve korunması ile ilgili kararlar alınarak 1963 yılında "Endüstriyel Anıtları İnceleme Kurulu" (The Industrial Monuments Survey) kurulmuş ve ilk kayıt işlemleri "Ulusal Endüstri Anıtlarının Kayıtları" (NRIM) adıyla başlatılmıştır [Kıraç, 2001].

Endüstri mirasının korunmasında uluslararası düzeydeki en önemli gelişme Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu olan Unesco'nun; Dünya Kültür Mirası Listesi içine 43 adet Endüstri Anıt/ Sitesi dâhil etmesidir [Özüdoğru, 2010]. Türkiye'de bu konuda bir kurumsal yapılanma mevcut olmayıp ICOMOS ve TICCIH kuruluşlarının temsilcilikleri bulmaktadır [Kaya, 2012].

1960'lı yıllardan sonra endüstri mirasının başta İngiltere olmak üzere Avrupa ülkelerinde giderek ağırlık kazandığı, bilim dalı olarak algılanmaya başladığı ve bununla bağlantılı diğer çeşitli kavramların gündeme geldiği görülmektedir. Bu kavramlar "endüstri mirası ", endüstri arkeolojisi ", "endüstri kültürü", "endüstriyel peyzaj" olarak sayılabilir. Anılan kavramlar halen tartışılmaktadır ve çeşitli ülkelerde güncel koruma anlayışına, ülkelerin kendi kültür mirası zenginliklerine ve uygulama alanındaki olanaklarına göre farklı şekilde ele alınmaktadır [Kaya, 2012]. Günümüzde endüstri mirası kavramı en anlaşılır biçimde 2003 yılının temmuz ayında imzalanan

ve Uluslararası Endüstri Mirasını Koruma Komitesi (TICCIH) tarafından hazırlanan ‘NIZHNY TAGIL’ Tüzüğü’nde "Endüstri mirası sanayi kültürünün tarihsel, teknolojik, sosyal, mimari ve bilimsel değere sahip kalıntılarından oluşur. Bu kalıntılar fabrikalar, atölyeler, makineler, imalathaneler, ambarlar ve depolar, madenler ile işletme ve arıtma sahaları, enerji üretilen iletilen ve kullanılan yerler, ulaştırma ve tüm alt yapısı ayrıca bunlara ilave olarak sanayi ile ilgili barınma, ibadet veya öğretim gibi sosyal faaliyetler için kullanılan alanlar" olarak belirtilmiştir [Web 1, 2019].

20. yüzyılda mimaride etkin olan Modern Hareket akımına özgü yapılar ve çeşitli nedenlerle işlevsiz kalan tarihi endüstri yapılarının korunmaları/yeniden işlevlendirilmeleri sürdürülebilir bir yaklaşımdır. Sürdürülebilirlik kavramının yeteri kadar yerleşmemiş olması, koruma yasalarının yetersizliği ve rant beklentileri gibi nedenlerle, özellikle gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelerde bu tür yapılar sürekli yenilenerek dönüştürülmekte ya da dönüştürülmek istenmektedir. İşlevini yitiren tarihi yapıların yıkımı kültürel değerlerin yok edilmesi yanında, maliyetli de olmaktadır. Endüstriyel tesislerin yıkımı çevreyi tehdit eden tehlikelere neden olabilmektedir [Aydın, 2013].

Özgün fonksiyonlarını herhangi bir nedenle kaybeden yapılar, bu fonksiyonlarını kaybetmelerine rağmen yapısal niteliklerini koruyabilmektedirler. Bu sayede yeniden işlevlendirilmeye uygundurlar. Zaman içerisinde kentlerin ve hayatın döngüsünde önemli/simge bir değere sahip bu tesislerin fonksiyonlarını kaybetmelerinin akabinde, mimari özelliklerini koruyarak kamu yararına yeniden kullanımları, kente sadece fiziksel değil ayrıca kentliye sosyal katkılar da sağlamaktadır. Bu düşünce beraberinde, farklı fonksiyon ve mimari özelliklere sahip endüstri yapılarının yıkılmadan korunması gerektiğini ve bu yapıların kamunun yararına tekrar kullanımının fayda sağlayacağını getirmektedir.

Bir kültür varlığına yapılacak müdahaleler iki temel nedene bağlı olarak gerçekleştirilebilir. Bunlardan ilki yapının ona kültür varlığı niteliği kazandıran bünyesine yapılan, korumaya yönelik müdahaleler, ikincisi ise yeni işlevin gerektirdiği müdahalelerdir [Madran, 2010].

"Yeniden işlevlendirme" kavramı, koruma yaklaşımlarının ekonomik düşünüşlerle birleşiminden ortaya çıkar. Yeniden işlevlendirmeyi temel iki kavram yönlendirir: "yeniden programlama" ve "yeniden mimari". İlki, var olan mekânların yeni kullanımları, içindeki etkinlikleri, olayları içermesi için yeniden düzenlenmesine

işaret ederken, diğeri mimari dilin potansiyeli kullanılarak yeni programların uygulanmasını tanımlar [Cengizkan, 2006].

Türkiye'nin birçok kentinde yeniden işlevlendirilmiş endüstri mirası kapsamına giren tesis bulunmaktadır. Aşağıda Osmanlı ve Erken Cumhuriyet Döneminde yapılmış yeniden işlevlendirilerek kentsel hayata kazandırılmış tesislerden örnekler verilmiştir. Osmanlı Dönemine ait yapıların başarılı dönüşüm çalışmalarından birkaç tanesi şunlardır;

- Bursa Fabrika-i Humayun-Faruk Saraç Tasarım Meslek Yüksekokulu [Web 2, 2019].
- Lengerhane, Hasköy Tersanesi ve Tekel Arazisi- Rahmi Koç Müzesi: [Şimşek, 2006].
- Bomonti Bira Fabrikası-The Populist: Bomonti Bira Fabrikası [Web 3, 2019].
- Silahtarağa Elektrik Santrali-SantralİstanbuI [Web 4, 2019].

Erken Cumhuriyet dönemine ait yapıların başarılı dönüşüm çalışmalarından birkaç tanesi şunlardır;

- İzmit Seka Kâğıt Fabrikası-İzmit Sekapark [Aydın ve Çömlekçioğlu, 2010], [Oğuz vd., 2010], [Uzun, 2014].
- Kayseri Bez Fabrikası-Abdullah Gül Üniversitesi [Web 5, 2019].

Türkiye'de gerçekleşen sanayi hareketleri yapısal ve mekânsal devrimleri de içinde barındıran bir harekettir. Bu bağlamda ülke topraklarında inşa edilen fabrikalar ve bu tesislerde çalışanlara hizmet için yapılmış olan lojman, kreş, lokal vb. gibi sosyal alanlar kentlilerin modern kimliğinin belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır.

Çalışma konusu olarak seçilen Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası Türkiye Cumhuriyeti'nin özgün işlevini yitirmiş 1960'lı yıllarına ait devlet fabrikalarındandır.

Ülkemizde tarım üretiminde makine kullanımının yaygınlaşması ile dönemin önemli sanayi hammaddesi ürünlerinden olan pamuk üretimi de artmıştır. Antalya'da pamuk üretiminde ortaya çıkan artışı değerlendirmek ve göç sonucu yaygınlaşan işsizliğin azaltılması amacıyla yapılan sanayi yatırımları çerçevesinde Sümerbank'a bağlı olan Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası 1 Ekim 1961 tarihinde üretime

başlamıştır. 2003 yılında zarar ettiği gerekçesiyle tesisin işlevine son verilmiştir [Web 6, 2018]. Sümerbank 1990'lı, 2000'li yıllarda yerleşkelerini özel sektöre ya da üniversitelere ve devlet kuruluşlarına devrederek bir anlamda tasfiye olmuştur [Arıtan, 2009].

Tesiste 2003 yılında yapılan tespitlerde 26 adet yapı bulunmaktaydı. Fakat fabrikanın kapatılıp özelleştirme, devir ve tahsis iptali gibi geçirdiği aşamalı süreçler sırasında 13 adet yapı yıkılmıştır. Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Müdürlüğü 16.12.2005 tarih ve 763 sayılı kararı ile tesiste yer alan idare, yemekhane ve iki depo yapısı olmak üzere 4 yapı tescil edilmiştir (Ek A). Ana üretim binası dâhil olmak üzere toplam 9 adet yapı tescil edilmemiştir 2009 yılında tez çalışması kapsamında alanda yer alan özgün mimari nitelikler taşıdığı tespit edilen bazıları tescil edilmiş, bazı tescil edilmemiş 6 adet yapıda mimari belgeleme çalışmaları yürütülmüştür.

Tesisteki işlevsel dönüşüm hareketi Kepez Belediyesi'nin liderliğinde 2006 yılında başlatılmış ancak çeşitli gerekçelerle kesintiye uğrayarak 2015 yılının aralık ayında "Dokuma Park" olarak tekrar Antalya halkıyla buluşturulmuştur. Bu süreç içerisinde alana Kepez Minyatür Park (Resim 1.1)[1], 8d sinema (Resim 1.2), botanik park, çocuk park alanları (Resim 1.3), açık sergi alanları (Resim 1.4) ve bu alanlara hizmet veren tuvalet, ibadethane gibi mekânlar eklenmiş, araç-yaya yolları tekrar düzenlenmiştir.

Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası'nın kapatıldığı 2003 yılından, kentsel hayata kazandırıldığı 2015 yılına kadar geçirdiği mimari süreç bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

[1] Kaynak belirtilmeyen resimler tez yazarına aittir.

Resim 1.1: Kepez Minyatür Park.

Resim 1.2: 8D Sinema.

Resim 1.3: Çocuk Oyun Parkları.

Resim 1.4: Açık Sergi Alanları.

1.1. Amaç

Bu çalışmada; Cumhuriyet Dönemine ait endüstri mirası örneklerinden olan Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası'nda özgün mimari özellikler taşıdığı düşünülen 7 adet yapıda 2009 yılında yürütülen mimari belgeleme çalışmaları aktarılmıştır. Çalışma kapsamında 2009 tarihli belgeleme çalışmalarına dayanarak, 2006-2019 yeniden işlevlendirme süreci kapsamında, yeni işlev verilmiş 6 yapıdaki işlevsel değişim, planlama ve cephe düzenlerindeki değişim ile yapım tekniği ve malzeme kullanımındaki değişimin irdelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın amacı Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası'nın kentsel hayata kazandırılması, Cumhuriyet Dönemi Endüstri Mirası örneklerinin yeniden işlevlendirme sürecinde dikkat edilmesi gereken hususlara kamuoyu ve meslek insanlarının dikkatini çekmektir.

1.2. Kapsam ve Yöntem

Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası Tesisinin tarihi geçmişi literatür, kurum arşivleri, sözlü tarih çalışmalarına dayanarak irdelenmiştir. 2003 yılında kapatılan tesiste 2009 yılında özgün mimari nitelikler taşıdığı düşünülen bazıları tescil edilmiş, bazı tescil edilmemiş kreş, idare bina, yemekhane, Ambar-1, Ambar-2, "işletme binası" olarak anılan ana üretim binası ve misafirhane yapıları olmak üzere 7 adet yapıda mimari belgeleme ve fotoğrafik tespit çalışmaları yürütülmüştür. Mimari belgeleme çalışmaları 1/200 ölçekli plan, kesit ve görünüş olarak hazırlanmıştır. Belgeleme sürecinde Leica Builder marka total station kullanılmış ve gerekli yerlerde şerit/çelik metre kullanılarak yatay ve çapraz ölçüler alınmıştır. Yapıların 2009 yılındaki mevcut durumunu aktaran mimari betimlemelere Bölüm 3'te ayrıntılı olarak verilmiştir. Çalışmada yer alan tüm çizim ve ölçek görselleri cm cinsindendir.

2009 yılında mimari belgelemeleri yapılan 7 yapıdan 2015 yılında tesisin "Dokuma Park" olarak kentsel hayata kazandırılması sonrasında 6 adedi yeniden işlevlendirilmiştir. Tez çalışması kapsamında bu yeniden işlevlendirilen 6 yapıdaki işlevsel, plansal ve cephesel değişim ile yapım tekniği ve malzeme kullanımlarındaki değişimler irdelenmiştir. Bu değişimler 2009 yılında tamamlanan mimari ve fotoğrafik belgelerle, 2012 yılında Kepez Belediyesi tarafından hazırlattırılan yeniden işlevlendirme projeleri ve Mayıs 2019 yılında alanda yürütülen fotoğrafik tespitlerin

karşılaştırılması ile tespit edilmiştir. Yapıların kullanım, planlama anlayışı, cephe özellikleri ile yapım tekniği ve malzeme kullanımdaki değişimlerin endüstri mirası koruma anlayışına göre olumlu ve olumsuz yönleri tespit edilerek Cumhuriyet Dönemi endüstri mirası yapılarının korunması konusunda dikkat edilmesi gereken temel hususlar belirlenmeye çalışılmıştır.

2. ANTALYA PAMUKLU DOKUMA FABRİKASI'NIN GENEL ÖZELLİKLERİ

2.1. Konumu

Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası, Antalya İli, Kepez İlçesi, Fabrikalar Mahallesi, 1240 ve 1241 parsellerde yer almaktadır. Kentin kuzey yönünde bulunmaktadır. (Resim 2.1), [Google Earth, 2009]. Tesisin 1,5 km kuzeyinde Antalya şehirlerarası otogar terminali ve 3.5 km güneybatısında Akdeniz Üniversitesi yer almaktadır. 15 km batısında Antalya Havaalanı yer alırken, tesisin kent meydanına (Kale Kapısı) olan uzaklığı yaklaşık 5 km 'dir. Tesis alanı Kepez Belediyesi'ne bağlı bulunmaktadır (Resim 2.2), [Google Earth, 2009].

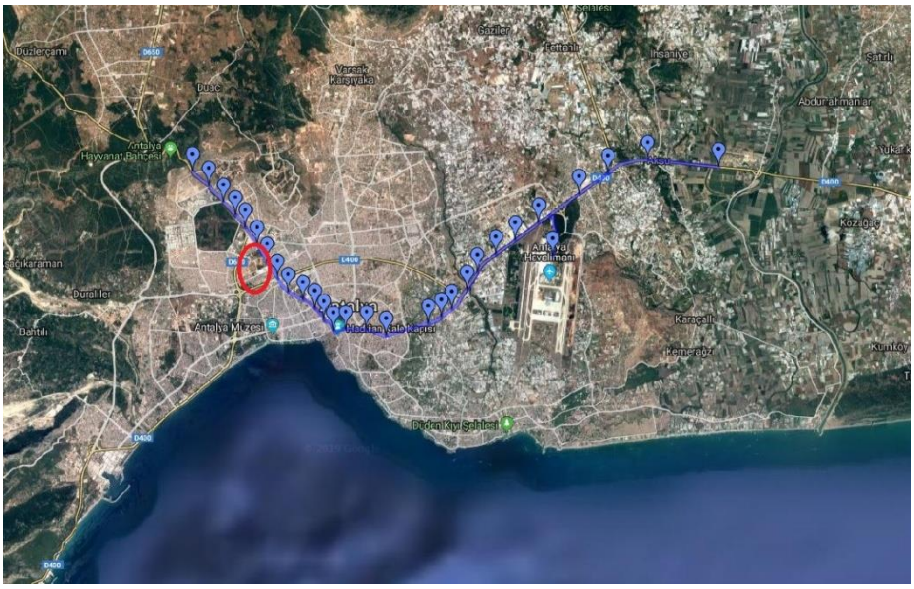

Resim 2.1: Fabrika Yerleşkesinin Antalya Kenti İçindeki Konumu.

Resim 2.2: Fabrika Yerleşkesinin Mevcut Hava Fotoğrafı.

Antalya Büyükşehir Belediyesi tarafından işletilen Tramvay, Hafif Raylı Sistem (Antray), 2010 yılından itibaren hizmet vermeye başlamıştır. Toplam 31 durağı bulunmaktadır (Resim 2.3), [Web 7, 2019]. Kent merkezinden bu alana ulaşımı oldukça kolaylaştırmıştır. Havaalanından kalkan tramvay ile 18 durak sonrasında yer alan Dokuma Durağı sayesinde tesise ulaşmak mümkündür.

Resim 2.3: Fabrika Yerleşkesinin Hafif Raylı Sistemdeki Konumu.

2.2. Tarihçesi

Ülkemizde tarım üretiminde makine kullanımının yaygınlaşması ile dönemin önemli sanayi hammaddesi ürünlerinden olan pamuk üretimi de artmıştır. Antalya'da pamuk üretiminde ortaya çıkan artışı değerlendirmek ve göç sonucu yaygınlaşan işsizliğin azaltılması amacıyla sanayi yatırımları yapılmıştır.
Bu kapsamda 3 Nisan 1955 tarihinde Antalya Pamuklu Dokuma Sanayi Türk Anonim Şirketi kurulmuştur. 5 Ocak 1956 tarihinde dönemin Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakanı Adnan Menderes tarafından fabrikanın temelleri atılmıştır. Başlangıçta Sümerbank, Antbirlik ve bazı bankaların ortaklığı sonucu 11 milyon lira sermaye ile kurulan fabrika 1 Ekim 1961 tarihinde üretime başlamıştır. Fabrikada 21.600 iğlik iplik kısmı 360 düz, armürlü ve kasalı dokuma tezgâhı ile komple iplik boyama ve terbiye tesisinde 1.650 ton pamuk kullanılarak 1.350 ton iplik üretilmiş ve bunun 160 tonu satılıp, geride kalan miktar bez imalatında kullanılmıştır. Yıllık dokunan bez miktarı da 6,5 milyon metre olmuştur. Fabrikada ayrıca poplin ekose, poplin pijamalık, mendil ve pantolonluk gibi dokumalar da üretilmiştir [Web 6, 2019].

1946 doğumlu, Antalya'nın eski gazetecilerinden Hüseyin Çimrin "Bir Zamanlar Antalya" adlı kitabında, fabrikanın temel atma törenin gerçekleştiği gününü şu sözleriyle anlatmıştır

"*İlkokula gittiğim yıllardı. 5 Ocak 1956 günü biz öğrencileri apar topar Cumhuriyet Meydanı'na dizdiler. Büyük halk yığınları da o gün yolun iki tarafında düzgün bir şeklide yerlerini almışlardı. Buraya getiriliş nedenimizi sonradan anladık; Cumhurbaşkanı Celal Bayar ile Başbakan Adnan Menderes Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası'nın temelini atmak için kentimize geliyordu. Uzunca bir bekleyişten sonra Cumhurbaşkanı Celal Bayar ile Başbakan Adnan Menderes, saat 13.00'te karayolu ile Antalya'ya ulaştı. Antalya valisi Nurettin Aynuksa ve Antalya Milletvekilleri tarafından daha Burdur'da karşılanan konuklara, Antalya-Burdur yolu boyunca geçtikleri yerleşim yerlerinde karşılama törenleri düzenlenmişti. Cumhuriyet Meydanı'nda toplanan tüm okulların öğrencileri ve halkın alkışları arasında tören alanına giren Celal Bayar ve Adnan Menderes, biz öğrencileri selamlayıp protokol sırasında yer alan askeri ve sivil erkânın ellerini sıktıktan sonra Vilayet Makamına çıkarak kent hakkında Vali Nurettin Aynuksa'dan bir brifing aldılar. Fabrikanın 80 milyonluk sermayesinin büyük bir bölümünü (yüzde 82) Sümerbank'a, geri kalanı Antbirlik, Ziraat Bankası, Türkiye İş Bankası ve Türk Ticaret Bankası ile özel şirket ve kişilere aitti. Bu süre içinde Vilayet Konağı önündeki bayrak direğine Cumhurbaşkanlığı Forsu çekilmişti. Öğle yemeğini Antalya Valisi'nin konuğu olarak yiyen Bayar ve Menderes, öğleden sonra İplik ve Dokuma Fabrikası'nın temel atma törenine katıldılar. Temel atma törenine, Antalya'dan olduğu kadar tüm çevre köy ve ilçelerden çok sayıda kişi katıldı. Akşam ise Antalya Belediye Başkanı Hayret Şakrak*

tarafından Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes onuruna, o günlerde büyük bir lokanta olmadığı için, Antalya Halkevi Tiyatrosu'nda yemek verildi. Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes ertesi gün uçakla Antalya'dan ayrıldılar. Yıllarca Antalyalının hayalinde yaşattığı Dokuma Fabrikası böylece bir gerçek olma yoluna girmişti. Bütün halk çok mutlu idi. Böylece bir fabrikanın Antalya'da açılması, halk arasında artık Antalya'nın kötü talihinin iyiye doğru seyir etmeye başladığının bir müjdesi olarak telakki edildi. Ne de olsa Antalya ilk kez böyle bir fabrikaya kavuşuyordu. Antalyalılar, 1500 aileye iş olanağı doğacağı için çok sevinçliydiler. Bu töreni izleyen yıllarda sık sık bu fabrikanın adını duymaya başlamıştık. Sonra da 1 Ekim 1961 günü, Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası törenle üretime başladı. Verilen bilgilere göre fabrikada 21.600 iğlik iplik kısmı, 360 düz, armürlü ve kasalı dokuma tezgâhı, komple iplik boyama ve terbiye tesisleri mevcuttu. Fabrikanın, 1650 ton kullanarak 1350 ton iplik çıkarmakta ve bunun 160 tonu satılıp, gerisi bez imalatında kullanılmakta ve yıllık dokunan bez kapasitesi 6,5 milyon metre olduğu söyleniyordu. İnce pamuklu beze olan ihtiyacı karşılamak üzere kurulan fabrikada poplin ekose, poplin pijamalık, mendil ve pantolonluk gibi pamuklu dokumalar üretilmekte idi. Bunlardan başka fabrikada 8'den 60 İngiliz numarasına kadar iplik imalatı da yapılıyor; ayrıca imal edilen ürünlere sanforize[1] yapılarak çekmezlik özelliği de verilmekteydi."

Hüseyin Çimrin'in bu sözleri bir belge niteliği taşımaktadır [Çimrin, 2012].

[1] Keten veya pamuklu kumaşları çekmesini önlemek üzere özel bir işleme tabi tutmak [Web 20, 2019]

Cumhuriyet'in ilk yıllarının mimari ve peyzaj anlayışını yansıtan ve Alman teknolojisiyle kurulan fabrikada, NATO ve Türk Silahlı Kuvvetleri için üniforma üretildi. Yarattığı istihdamla Dokuma Fabrikası, yanı başında bugün 45 binin üzerinde nüfusun yaşadığı 5 mahalleden oluşan Dokuma semtini yaratmıştır. 1980'li yıllarda başlayan turizm yatırımlarıyla istihdam yön değiştirirken, artan göç yeni yerleşim alanları yaratmıştır ve fabrika kent merkezinde kalmıştır. 42 yıl boyunca 3 vardiya halinde çalışan fabrikada 1965 yılı mart ayında 1765 kişi çalışırken, yıllar içinde sayı azalmıştır. 1998'de 320 işçi ve 49 memurun çalıştığı tesiste, makineler (Resim 2.4), [Web 17, 2019], bir daha çalışmamak üzere 13 Ocak 2003 günü durmuştur [Web 8, 2019].

Resim 2.4: Üretim Alanındaki Makineler.

Şirket unvanı Antalya Pamuklu Dokuma Sanayi T.A.Ş. iken 2004 yılında "Antalya Pamuklu Dokuma İnşaat Mühendislik Özel Eğitim ve Danışmanlık Hizmetleri İhtiyaç Maddeleri Turizm Ticaret ve Sanayi A.Ş." olmuştur. Fabrika Alanı Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından 2004'te Kepez Belediyesi'ne devredilmiştir. Şubat 2005'te Sümer Holding A.Ş, 9 Mart 2006'da ise Antalya Ticaret ve Sanayi Odası tüm hisselerini Kepez Belediyesi'ne devretmiştir. 2005'te 488 dönümden oluşan Dokuma İplik Fabrikası'nın "üst kullanım hakkı" 49

yıllığına ihalesiz olarak Hollanda merkezli MDC Turkmall adında özel bir şirkete verilmiştir. Söz konusu tahsisin iptali yolunda gerçekleştirilen girişimler sonucu 2012 yılının sonunda İdare Mahkemesi'nin tahsisin iptaliyle ilgili kararı Danıştay'ın verdiği karar kapsamında kesinleşmiştir [Web 6, 2019].

Cumhuriyet Dönemi anlayışını yansıtan Antalya Ovasının en önemli tarım ürünlerinden olan pamuk üretiminin kentteki sanayileşme çabasının yerel ölçekte başlayıp müteşebbis heyet girişimi ile kamunun desteği alınarak 1955-1961 yıllarında hayata geçirilen Dokuma Fabrikası depoları ve sosyal yaşamı düzenleyen lojman, kreş, yemekhane yapıları ve peyzaj bütünlüğünde sosyal-ekonomik-kültürel endüstri yapıları yerleşkesi olarak günümüze kadar ulaşabilmiştir. Anı ve tarihi değeri özelleştirme kapsamında verilen kararlarla yok olmak üzereyken, bugün elde edilen en büyük kazanım kültür varlıklarının somut bir şekilde ortada kalmasıdır. Bu aşamadan sonra ortada kalan kültür varlıklarının bütüncül bir proje içerisinde sürdürülebilir bir işlevle geleceğe taşınmasıdır.

Tüm bu taşıdığı değerler ışığında Meslek Odalarının girişimi üzerine Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü uzmanlarınca 2863-3386-5226 sayılı Koruma Yasası Yönetmelik ve İlke Kararları çerçevesinde yapılan inceleme sonucu hazırlanan rapor ve belgeler ve Koruma Bölge Kurulu üyelerinin yerinde yaptığı inceleme sonucunda Meslek Odaları Temsilcilerinin görüşleri alınarak 16.12.2005 tarih ve 763 sayılı karar alınmıştır (Ek A). Alınan bu karar ile tesiste yer alan idare, yemekhane ve ambar binaları tescil edilmiştir. Fakat bu yapıların tescil edilmiş olmalarının, yapılara yapılan müdahalelere bakıldığında çok kısıtlayıcı olmadığı görülmektedir. Bu noktada yapıların yeni aldığı işlevlerin ve bu işlevler doğrultusunda yapılan müdahalelerin ne kadar bilinçli bir şekilde yapıldığı sorgulanmalıdır.

Başından beri Antalya kamuoyunda kabul görmeyen Dokuma arazisinin 49 yıllığına bir şirkete tahsis edilmesi işlemi İdare Mahkemesi'nin, tahsisin iptaliyle ilgili kararının 2012 yılının sonunda kesinleşmesiyle birlikte, bölge halkının kullanımına kazandırılmasına ilişkin bir olanak doğmuştur. Bu kapsamda Dokuma arazisinin tamamının Antalya'ya kazandırılması sözünü veren dönemin Kepez Belediye Yönetimi şehrin ortak aklının öncülüğünde bir girişim başlatılmıştır. Bu amaçla hiçbir hukuki engelin kalmadığı üretim binası ve çevresini kapsayan 238 dönümlük park alanında nelerin yapılacağı ile ilgili fikir projesi hazırlaması amacıyla 02.01.2015 tarihinde bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Kepez Belediye Meclisi'nde grubu

bulunan partilerden birer temsilci, Antalya Mimarlar Odası, Antalya İnşaat Mühendisleri Odası ve Antalya Peyzaj Mimarları Odasından ikişer temsilci, Antalya Ticaret ve Sanayi Odası, Antalya Ticaret Borsası ve Antalya Esnaf ve Sanatkâr Odaları Birliği ile Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanlığından birer temsilcinin katılımı ile bir çalışma grubu oluşturulmuştur [Baykal, 2015].

Bu bağlamda çalışma grubu 11 adet toplantı düzenlemiştir. Yapılan toplantılar sonucu alanın kullanımına ilişkin alınan iki ana karar şu şekildedir:

- Yürürlükte İmar Planında kent parkı olarak plan kararı getirilen 1240-1241 parsellerin bulunduğu alana 2863 sayılı Yasa uyarınca koruma alanı olarak belirlenerek kent parkı plan kararı olarak mevcut imar planına işlenmesinin sağlanması, bu bağlamda tescilli yapılar dışındaki tüm yapıların da anılan yasa kapsamında tescil edilmelerinin ilgili Koruma Kuruluna başvurusunun yapılması,
- Projelendirmede alanın peyzaj değerleri ile birlikte bir kent parkı olarak, taşınmaz kültür varlıklarının kültür-sanat-eğitim işlevinde bir bütün olarak değerlendirilmesidir.

Bu bağlamda A.K.V.K.K. tarafından 18.01.2016 tarih ve 4470 sayılı karar alınmıştır. Bu kararda "tescilli yapıların koruma alanının daha önce belirlenmemiş olduğu anlaşıldığından, tescilli yapıların konumu ve alan bütünlüğü değerlendirilerek 1240 ve 1241 numaralı parsellerin korunma alanı olarak belirlenmesine, öneri kullanım şeması ile tescilli yapılar ve koruma alanlarının mevcut imar planına işlenmesi ve imar planlarının alınacak Belediye Meclis kararlarıyla birlikte değerlendirilmek üzere Kurulumuza iletilmesine" denmektedir (Ek B) Alınan bu karar ile beraber alan, içindeki tescilsiz yapılarda dâhil olmak üzere yapıları ve peyzaj dokusu ile birlikte koruma altına alınmıştır [Baykal, 2015].

2.3. Alanın Yeni İşlev Kararları

Tesiste 2005 yılında tescil edilen 4 yapı haricinde, daha sonra tescili istenen ya da tescili yapılan bir yapı bulunmamaktadır. Aksine, bu yapıların tescilinden sonra tesisin güneybatısında yer alan birçok yapı kaldırılmıştır (Resim 2.6). Kaldırılan bu yapılara ait yazılı bir karara ulaşılamamıştır. A.K.V.K.K. tarafından hazırlanan

18.01.2016 tarih ve 4470 sayılı karar ile fabrika yerleşkesi içindeki tescilsiz binalar da dâhil olmak üzere tüm yapıları ve peyzaj dokusu beraber koruma altına alınmıştır (Ek B). Yürütülen çalışmalar sonucunda tescili olan ambar yapılarına ait "sanat atölyesi" fonksiyon değişikliği kararı A.K.V.K.K. tarafından 25.04.2017 tarih ve 6145 sayılı karar ile uygun bulunmuştur (Ek D). Yine tescili bulunan İdare binasının "Kent Müzesi" fonksiyon değişikliği ve Yemekhane binasının "Dokuma Lokali ve Sergi Salonları" fonksiyon değişikliği kararı 25.12.2017 tarih ve 7068 sayılı karar ile onaylanmıştır (Ek D).

Günümüzde kent park olarak kullanılan bu alana, Kepez Minyatür Park (Resim 1.1), 8d sinema (Resim 1.2), botanik park, çocuk park alanları (Resim 1.3), açık sergi alanları (Resim 1.4) ve bu alanlara hizmet veren tuvalet, ibadethane gibi mekânlar eklenmiş, araç-yaya yolları tekrar düzenlenmiştir. Peyzaj öğeleri korunarak daha da bakımlı ve estetik bir görünüme kavuşturulmuştur.

2.4. Çalışma Kapsamında İrdelenen Yapılar

Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası şehrin kuzeybatısında, 238.000 m2'ik düz eğimsiz bir alan üzerine kurulmuştur. Sümerbank Yerleşkeleri genellikle hem mimari hem de şehircilik düzenlemeleri ile basit ve yalın nitelikler taşıyan binalardan oluşmaktadır. Bu yerleşkeler 20. yüzyıl başlarında bir sanayi tesisi için gerekli her türlü sosyal donatıyı kapsamaktadır [Web 22, 2019].

Dokuma Yerleşkesinde; fabrika, yemekhane, idare binası, misafirhane, giriş binası, eğitim binası, lojmanlar, cami, cami lojmanı, kreş gibi sosyal ve dini yapıların yanı sıra, ambarlar, itfaiye, ısı merkezi, trafo, inşaat bakım atölyesi, ahşap işleri atölyesi gibi teknik hizmet amaçlı yapılar da yer almaktaydı (Resim 2.5).

2006 yılında Kepez Belediyesi bu alanda çalışmaya başlamadan ve alanın tümüyle ilgili koruma kararları alınmadan alanda birtakım yıkım çalışmaları başlatılmıştır. Yıkılan binalar, yıkımlarından bir sene önce çekilen fotoğraflarla belgelenebilmiştir. Belgelemede yardımcı kaynak olarak Kepez Belediyesinin arşivine de başvurulmuştur. Alanda yer alan yapılardan öncelikli olarak, alanın güneydoğusunda yer alan ve tescili olmayan 6 adet 3 katlı lojman yapısı (Resim 2.6, 2.7, 2.8), [Web 17, 2019] ve lojman kafeteryası (Resim 2.9), [Web 17, 2019] yıkılmıştır. Yıkılan yapılara ait yıkım kararlarına A.K.V.K.K. arşivinde

rastlanılmamıştır. Devamında batı yönünde yer alan; itfaiye (Resim 2.14), su deposu (Resim 2.10), ısı merkezi (Resim 2.13), inşaat işleri bakım atölyesi (Resim 2.11) ve üretim binasının güneyinde yer alan kimya ambarı (Resim 2.15) ve ahşap işleri bakım atölyesi (Resim 2.12) yapılarının yıkımı gerçekleşmiştir. Yıkımı gerçekleştirilmeyen ve müdahale edilmeyen yapılar da bulunmaktadır. Bunlar trafo binası (Resim 2.16 ve Resim 2.17), cami lojmanı (Resim 2.18), cami (Resim 2.19), eğitim binası (Resim 2.20), giriş binasıdır (Resim 2.21). Giriş binasının sadece tabelası yenilenmiştir. Mevcut yapılardan 4 yapı (yemekhane, idare ve iki adet ambar yapısı) tescillidir. Alanda bulunan mevcut yapılardan tescilli olmayan kreş, misafirhane ve üretim yapısı da dokuyla uyumlu ve döneminin özgün mimari özelliklerini taşımaktadır. Misafirhane yapısının batı yönünde komşusu olan eğitim binası, yapım tekniği bakımında niteliksizdir.

3. bölümde "Tesiste Korunması Gerekli Nitelikli Ünitelerin 2009 Yılı Tespitlerine Göre Genel Özellikleri" başlığı altında tescilli olan yemekhane, idare ve ambar yapıları ve tescilsiz olan kreş, üretim ve misafirhane yapıları;

- Konumu ve özgün işlevi
- Planlama anlayışı
- Cephe özellikleri
- Yapım tekniği ve malzeme

alt başlıkları halinde irdelenmiştir. 2006 yılına kadar alanda yer alan yapıların konumları ve fonksiyonları (Resim 2.5)' de gösterilmiştir.

Resim 2.5: Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası Restorasyon Öncesi Yerleşimi. 1.Kreş Binası (Anadolu Oyuncak Müzesi) 2.İdare Binası (Kent Belleği Müzesi) 3.Yemekhane Binası (Modern Sanatlar Galerisi) 4.Ambar-1 (Nostalji Araç Müzesi) 5.Ambar-2 (Nostalji Araç Müzesi) 6.Üretim Binası (Bilim Merkezi-Dokuma Müzesi-Çok Amaçlı Salon) 7.Misafirhane 8.Eğitim Binası 9.Cami 10.Cami Lojmanı 11.İtfaiye 12.Su Deposu 13.Isı Merkezi 14.Trafo 15.İnşaat Bakım 16.Ahşap İşleri 17.Kimya Ambarı 18.Lojman Kafeteryası 19.Lojman 20.Lojman 21.Lojman 22.Lojman 23.Lojman 24.Lojman 25.Lojman 26.Giriş Binası

Tesiste tescilli olan ve korunarak yeniden işlevlendirilen, tescilsiz olup yeni fonksiyon verilen ve tescilsiz olup kaldırılan yapılan gösterildiği müdahale paftası aşağıda yer almaktadır (Şekil 2.1)[1].

[1]Kaynak belirtilemeyen şekiller yazara aittir.

Şekil 2.1: Tesiste Ait Müdahale Paftası.

Resim 2.6: Yıkılan Lojman Yapılarından Biri.

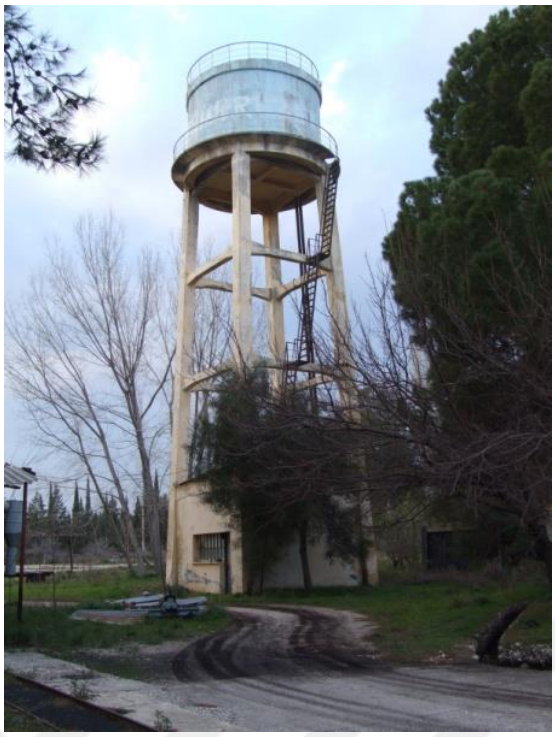
Resim 2.7: Yıkılan Lojman Yapılarından Biri.

Resim 2.8: Yıkılan Lojman Yapılarından Biri.

Resim 2.9: Yıkılan Lojman Kafeteryası.

Resim 2.10: Yıkılan Su Deposu.

Resim 2.11: Yıkılan İnşaat Bakım Atölyesi.

Resim 2.12: Yıkılan Ahşap İşleri Atölyesi.

Resim 2.13: Yıkılan Isı Merkezi.

Resim 2.14: Yıkılan İtfaiye Binası.

Resim 2.15: Yıkılan Kimya Ambarı.

Resim 2.16: Dönüşümde Müdahale Edilmemiş Trafo Binası.

Resim 2.17: Dönüşümde Müdahale Edilmemiş Trafo Binası.

Resim 2.18: Dönüşümde Müdahale Edilmemiş Cami Lojmanı.

Resim 2.19: Dönüşümde Müdahale Edilmemiş Cami Yapısı.

Resim 2.20: Dönüşümde Müdahale Edilmemiş Eğitim Binası.

Resim 2.21: Dönüşümde Müdahale Edilmemiş Giriş Binası.

3. TESİSTEKİ KORUNMASI GEREKLİ NİTELİKLİ ÜNİTELERİN 2009 YILI TESPİTLERİNE GÖRE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Bu bölümde tesiste yer alan yapıların 2009 yılına ait mimari betimlemeleri yapılmıştır. Tespitler 2009 yılına ait olduğu için anlatım dili olarak geniş zaman kullanılmıştır. Güncel durumda yapılarda işlevsel, plansal, görsel ve yapım tekniği-malzeme açısından değişiklikler meydana gelmiştir. Yapılan değişiklikler 4. bölümde ayrıntılı olarak aktarılmıştır.

3.1. Kreş Binası

3.1.1. Konumu ve Özgün İşlevi

Kreş binası, yerleşkenin doğusunda yer almaktadır (Resim 3.1), [Google Earth, 2009]. Tesiste çalışan idare personelin çocuklarının belirli saatler arasında bakımının ve güvenliğinin sağlanmasına yardımcı olan birim olarak kullanılmıştır. Bu yapı; erken Cumhuriyet döneminin mimari anlayışı ile tasarlanan yerleşkenin, çalışanlarının sosyal hayatını düzenlemede önemli bir rol oynayan yapı olmuştur. Günümüzde yapı yeniden işlevlendirilip "Anadolu Oyuncak Müzesi" haline dönüştürülmüştür.

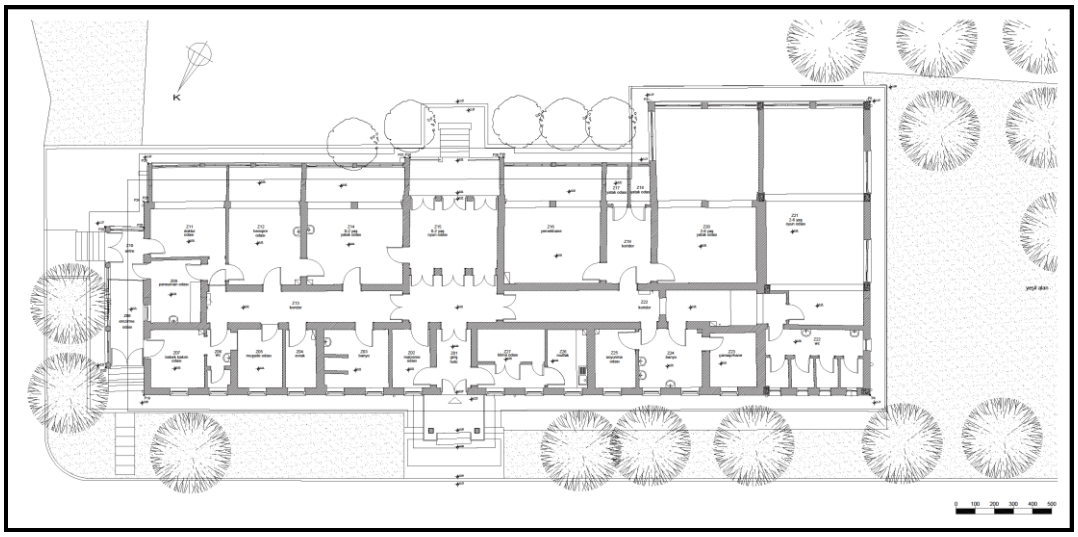
Kreş yapısına ait rölöveler (Ek H)'de verilmiştir.

Resim 3.1: Kreş Yapısının Alandaki Konumu 2009 Tarihli Hava Fotoğrafı.

3.1.2. Plan Özellikleri

Yerleşkenin doğusunda yer alan yapı tek katlıdır. Yapı 515 m2 büyüklüğünde bir alana sahiptir. 27 adet mekândan oluşan yapının ana girişi, kuzeybatı yönündedir. Yapıya kuzeybatı, kuzeydoğu ve güneydoğu cephelerinden giriş sağlanmaktadır. Yapının ana girişi, kuzeybatısında yer alan 140 cm genişliğinde 222 cm yüksekliğinde çift kanatlı ahşap kapıdan sağlanmaktadır.

Şekil 3.1: Kreş Yapısının Zemin Kat Planı Rölöve Çizimi.

Tek kattan oluşan yapı “L” planlıdır (Şekil 3.1). Yapının kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanan kolu ile birlikte yaklaşık 1536x3793 cm. boyutlarındadır. Yapının kuzeybatı yönünde yer alan ana giriş kotuna 3 adet basamakla ulaşılmaktadır. Yapının giriş saçağı iki adet 22x23 cm ebatlarındaki taşıyıcı betonarme kare kolonla taşınmaktadır.

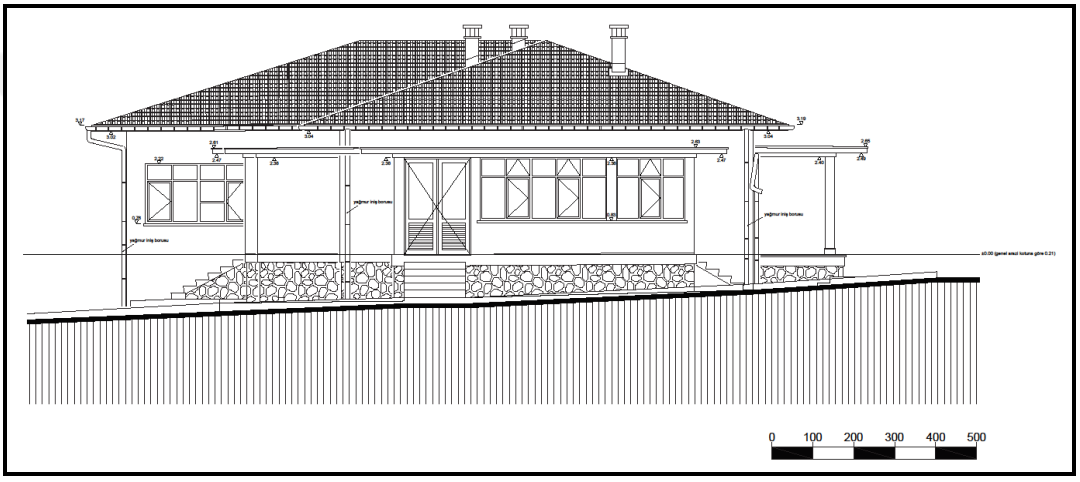
Güneydoğu yönünde yer alan girişe 7 adet basamakla ulaşılmaktadır. Bu basamaklardan birincisi 170 cm kalan altı basamağın genişliği 150 cm'dir. Bu giriş 31x31 cm boyutlarındaki 2 adet betonarme kare kolonla taşınan saçakla belirgin hale getirilmiştir. Bahçe giriş çıkışları bu girişten sağlanmaktadır.

Yapıda 27 adet mekân yer almaktadır. Bu mekânların fonksiyonları, sırası ile ekler bölümünde (Bknz Ek H) kısmında verilmiştir. Yapıya kuzeybatı yönündeki ana girişinden girildikten sonra kuzeydoğu ve güneybatı doğrultularında koridorlar yer alır. Yapıdaki mekânlar bu koridorların karşılıklı iki tarafında sıralanmıştır. İç mekânların ve koridorun tavan yüksekliği 305 cm’dir. Yapıdaki Z22, Z23 ve Z24 gibi ıslak hacim mekânları, yapının güneybatı kolunda sıralı olarak bulunur.

Yapının özgün kullanımında Z05, Z06, Z07, Z09, Z10, Z11, Z12 ve Z21 mekânları haricinde kalan 19 adet mekânın zemin döşemesi yerinde dökme mozaiktir. Bu belirtilen mekânlardan Z05, Z06 ve Z09 mekânlarının zemini 20 x 20 cm karo mozaik kaplama, Z07 ve Z10 mekânlarının zemini 30x30 cm karo mozaik kaplama ve diğer Z11 ve Z12 mekânlarının zemini 20x20 cm karo mozaik kaplama+yerinde dökme mozaiktir. Tüm mekânların tavanı sıvalı ve boyalıdır.

Z06, Z24 ve Z23 mekânlarının duvarları, zemin döşemesinden 260 cm'ye kadar 15x15 cm ölçülerinde seramik kaplamadır. 260 cm kotundan tavana kadar olan kısımları ise sıvalı ve boyalıdır. Z22 mekânı zeminde 115 cm'ye kadar 15x15 cm seramik kaplama, Z06 wc mekânı zeminden 160 cm'ye kadar 15x15 cm seramik kaplamadır. Belirtilen beş mekânın duvarları, seramik kaplamanın bittiği kottan tavana kadar olan kısım sıvalı ve boyalıdır. Bu beş mekân haricindeki tüm mekânların duvarları sıvalı ve yağlı boyalıdır. Kat yüksekliği ortalama 301 cm'dir.

3.1.3. Cephe Özellikleri

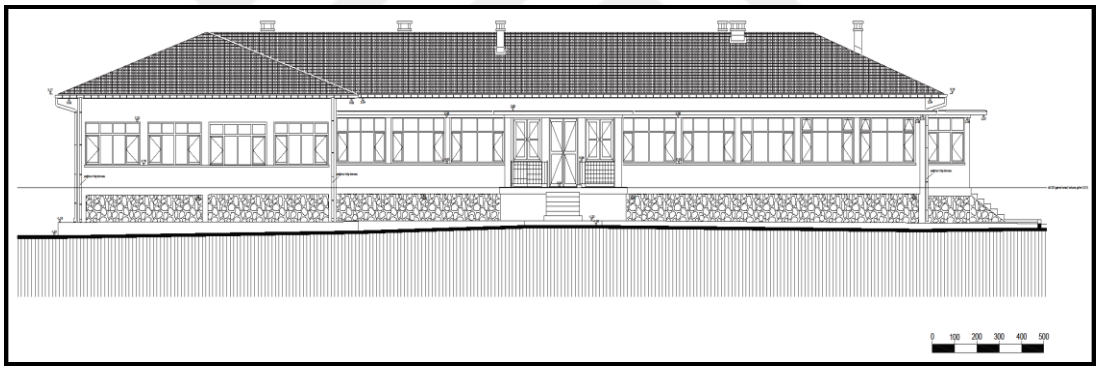

Şekil 3.2: Kreş Yapısının Kuzeydoğu Cephesi Rölöve Çizimi.

Cephede 6 adet 17 cm rıht yüksekliğinde basamak bulunur. Cephede yer alan tek giriş kapısı bu basamakların bitiminde yer alır. Bu kapının yer aldığı duvarda p02 (309x155 cm) ve p01 (167x155 cm) pencereleri yer alır (Şekil 3.2). Bu giriş kapısından sonra yer alan yaklaşık 15 m^2 büyüklüğündeki alan sonradan kapatıldığı yapının plan tipinden anlaşılabilmektedir. Yapının bu bölümünü dönem eki olarak tanımlayabiliriz. Cephenin plan bazında 2620 cm gerisinde p12 (200 x 146 cm) penceresi ve bu pencerenin alt kotunda m03 merdiveninin basamakları bulunur. Kuzeybatı cephesinde yer alan beş basamaklı m01 merdiveni, ana giriş saçağı ve bu saçağın taşıyıcı betonarme kolonlarından bir tanesi, kuzeydoğu cephesinden de görülür. Cephede dört adet yağmur inişi borusu ve üç adet baca görülür (Bknz Ek H). Cephedeki subasman kotu taş görünümlü olup zemindeki eğim sebebi ile yüksekliği 57-97 cm arasındadır. Cephe duvarları sıvalı ve boyalıdır (Resim 3.2).

Resim 3.2: Kreş Yapısının Kuzeydoğu Cephesi.

Şekil 3.3: Kreş Yapısının Güneydoğu Cephesi Rölöve Çizimi.

Güneydoğu cephesi yapının arka cephesidir. Bu cephede yer alan giriş kısmına 7 basamaklı merdiven ile ulaşılmaktadır (Şekil 3.3). Bu basamakların birincisi 170 cm diğerleri ise 150 cm genişliğindedir. Basamakların malzemesi yerinde dökme mozaiktir. Merdivenin ilk basamağından önce, merdiveni orta aksından hizalayan 350 cm genişliğinde 16 cm yüksekliğinde betonarme subasman yer almaktadır. Bu merdivenin bitiminde 120 cm genişliğinde 228 cm yüksekliğinde çift kanatlı açılır ahşap giriş kapısı yer almaktadır. Giriş kapısının iki tarafında birer adet pencere yer almaktadır ve bu pencerelerin ön hizasında 74 cm yüksekliğinde demir korkuluk bulunmuştur. Bu demir korkuluk ve girişin üstünde yer alan saçak sebebi ile giriş

mekânı aynı zamanda teras mekânı olarak da işlev görmüştür. Cephenin güneydoğusunda bir adet çocuk oyun parkı yer almaktadır (Resim 3.3 ve Resim 3.4)

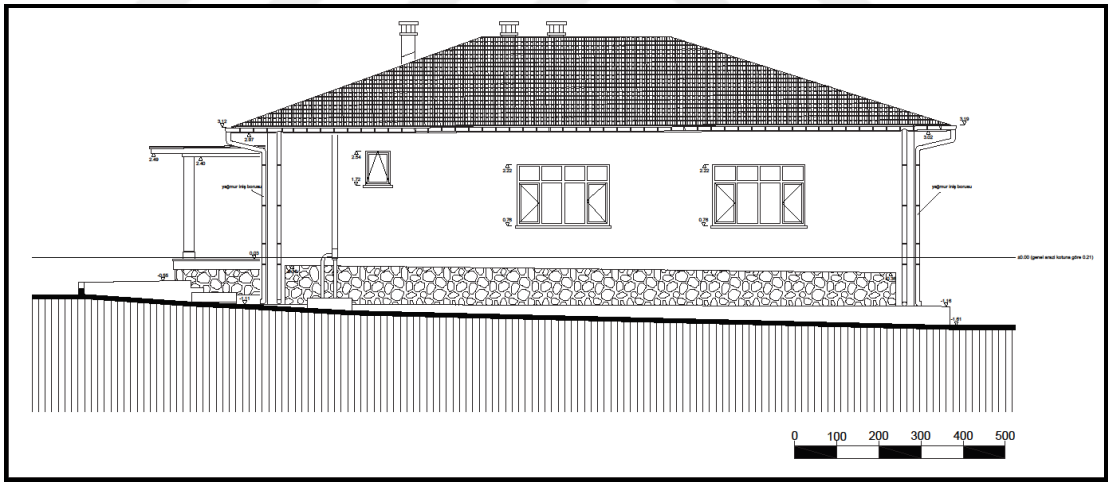
Bu cephede p4 (251x155 cm), p5, p6, p7, p8 (240x155 cm), p9 (250x155 cm), p10, p11 (240x155 cm), p13 (245x146 cm), p14 (259x146 cm), p15 (242x146 cm) ve p16 (248x146 cm) olmak üzere, tipleri aynı ölçüleri çok az farklılıklar gösteren12 adet pencere yer alır (Bknz Ek H). Bu pencereler 2 tanesi sabit, 2 tanesi açılır kanattan oluşan 4 bölmeli ahşap pencerelerdir. Cephenin zemin kotundan itibaren 91 cm'ye kadar olan kısmı taş geri kalan kısmı ise sıvalı ve boyalıdır.

Resim 3.3: Kreş Yapısının Güneydoğu Cephesi.

Resim 3.4: Kreş Yapısının Güneydoğu Cephesi.

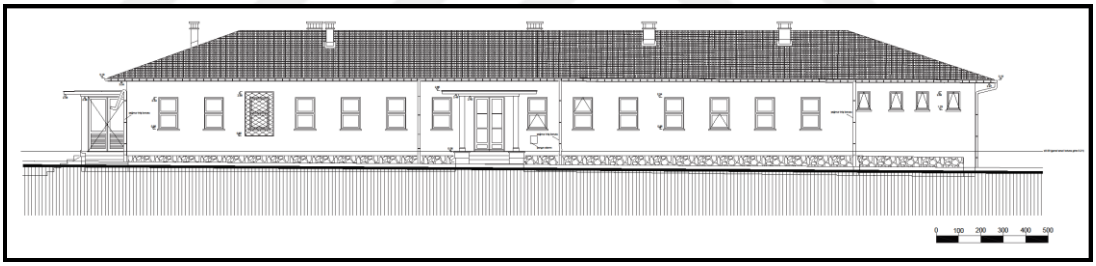

Şekil 3.4: Kreş Yapısının Güneybatı Cephesi Rölöve Çizimi.

Yapının güneybatı cephesinde kapı mevcut değildir. Cephede p19 (59x82 cm), ve tek tip p18, p17 (220x146 cm) pencereleri yer alır (Şekil 3.4). Cephenin her iki tarafında da yağmur suyu iniş boruları bulunur. Bu cephede taş kaplı subasman kotu yaklaşık 86 cm'dir. Cephe subasman kotundan saçak kotuna kadar sıvalı ve boyalıdır (Resim 3.5).

Resim 3.5: Kreş Yapısının Güneybatı Cephesi.

Şekil 3.5: Kreş Yapısının Kuzeybatı Cephesi Rölöve Çizimi.

Kuzeybatı cephesi yapının ana girişinin bulunduğu cephedir (Şekil 3.5). Yapıya, bu cephenin orta aksına yakın yerde yer alan k06 kapısından ve yapının kuzeybatısında, sonradan kapatılan verandaya eklenen k01 kapısından girilmektedir. K06 kapısından önce 3 basamaktan oluşan bir merdiven yer alır. Bu giriş saçağını taşıyan 2 adet betonarme kolon bulunur. Bu kolonların her biri 22x23 cm boyutlarındadır. İki kolon arasındaki mesafe 218 cm'dir. K06 kapısına eşit uzaklıkta 2 adet 10 cm çapında yağmur suyu iniş borusu yer alır.

Kuzeybatı cephesinde p21, p22, p23, p24 (59x80 cm) olmak üzere 4 adet aynı tipte, p25, p26, p27, p28, p29, p30, p31, p32, p33, p34, p35, p36, p37, p38 (87x139 cm) olmak üzere 14 adet de aynı tipte toplam 18 adet, 2 ayrı tipolojiye sahip ahşap

pencere yer almaktadır (Resim 3.6) (Bknz Ek H). Açılış biçimleri farklılık göstermektedir. Bu pencerelerden 14 tanesi giyotin, 4 tanesi vasistas tarzı açılır pencerelerdir. Vasistas model olan 4 pencere Z22 mekânına ait pencerelerdir

Bu cepheden 6 adet baca görünmektedir. Cephe yüksekliği zemin kotundan, mahya üstüne kadar 6 m'dir. Yapının bu cephesinde zeminden yaklaşık 55 cm yükselen subasmanı taş kaplamadır, bu kottan saçak kotuna kadar kalan kısmı ise sıvalı ve boyalıdır. Yapının saçak kotundan mahya üstü kotu arasındaki fark 207 cm'dir. Zeminden saçak altı kotuna kadar olan yüksekliği 430 cm’dir.

Resim 3.6: Kreş Yapısının Kuzeybatı Cephesi.

Resim 3.7: Kreş Yapısının Kuzeybatı Cephesi.

Resim 3.8: Kreş Yapısının Kuzeybatı Cephesi.

3.1.4. Yapım Tekniği ve Malzeme

Kreş yapısının yapım tekniği betonarme ve yığma karma sistemdir. Islak hacimlerin yer aldığı güneybatı kolu betonarme karkas yapım tekniğinde iken, çocuk bakım ve oyun alanlarının yer aldığı ana kütle yığma yapım tekniğinde yapılmıştır.

Kreş yapısının subasman kotu yığma teknikle ‘ocak taşı’ ile örülmüştür ve taş araları çimento harcı ile derzlenmiştir. Bu subasman kotu; kuzeybatı cephesinde 40 cm, güneydoğu cephesinde 92 cm, güneybatı cephesinde 87 cm'dir. Kuzeydoğu cephesinde ise eğimden dolayı 57-97 cm arası değişkenlik göstermiştir.

Yapıda yer alan tüm kapı ve pencereler doğramaları ahşap olup üzeri yağlı boyadır.

Yapı kırma çatılıdır. Çatı konstrüksüyonu ahşaptır. Çatı örtüsü Marsilya tipi kiremittir.

3.2. İdare Binası

3.2.1. Konumu ve Özgün İşlevi

Tesisin doğu yönünde yer alan ana giriş kapısının, batı yönünde devam eden peyzajlı yolu karşılayan yapıdır (Resim 3.9), [Google Earth, 2009]. Tesisin yöneticilerinin çalıştığı, fabrikanın idari yapısıdır. Yapı A.K.V.K.K. tarafından 16.12.2005 tarih ve 763 sayılı karar ile tescil edilmiştir (Ek A). 2006 yılında hazırlanan tescil fişi (Ek E)'de belirtilmiştir. Mevcut durumunda restorasyonu henüz tamamlanmıştır. "Kent Belleği Müzesi" olarak işlevlendirilmek üzere restorasyon çalışmaları devam etmektedir (Ek C).

İdare binasına ait rölöveler (Ek I)'da verilmiştir.

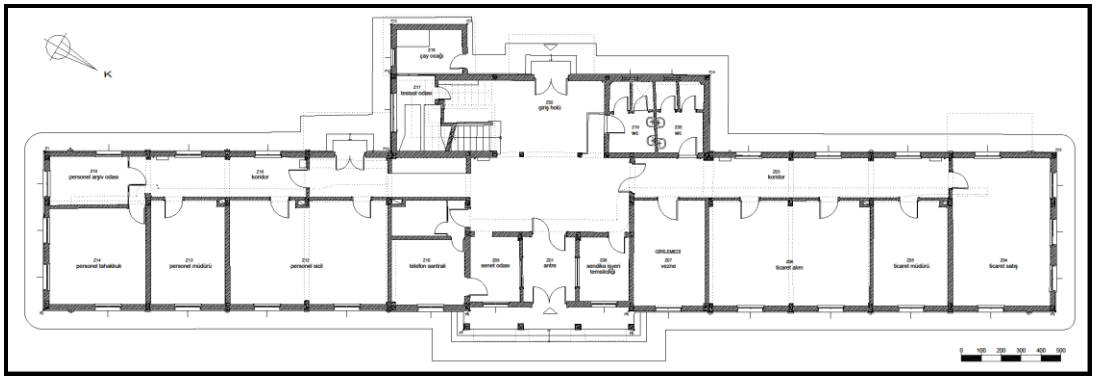
Resim 3.9: İdare Binasının Alandaki Konumu.

3.2.2. Plan Özellikleri

Yerleşkenin batı yönünde yer alan idare binası 476 m^2'lik bir alana oturmaktadır. Yapı iki katlıdır. Yapının planı "T" şeklindedir (Şekil 3.6). Yapının kuzeybatı yönünde yer alan ana girişinde 4 adet 24x24 cm boyutlarında betonarme kolon yer almaktadır. Bu kolonlar yapının cephesinde kolonatlı bir diş oluşturmaktadır. Kolonatlı girişin kuzeydoğusunda 3 adet basamak yer alır.

Yapının kuzeydoğu duvarında idari birimler, güneybatı duvarında ise ıslak hacimler ve yapının üst katına çıkmayı sağlayan m01 merdiveni bulunur. Güneybatı yönündeki giriş kısmından sonra yer alan merdiven holü ve tuvalet mekânları, dikdörtgen planda diş oluşturmuştur.

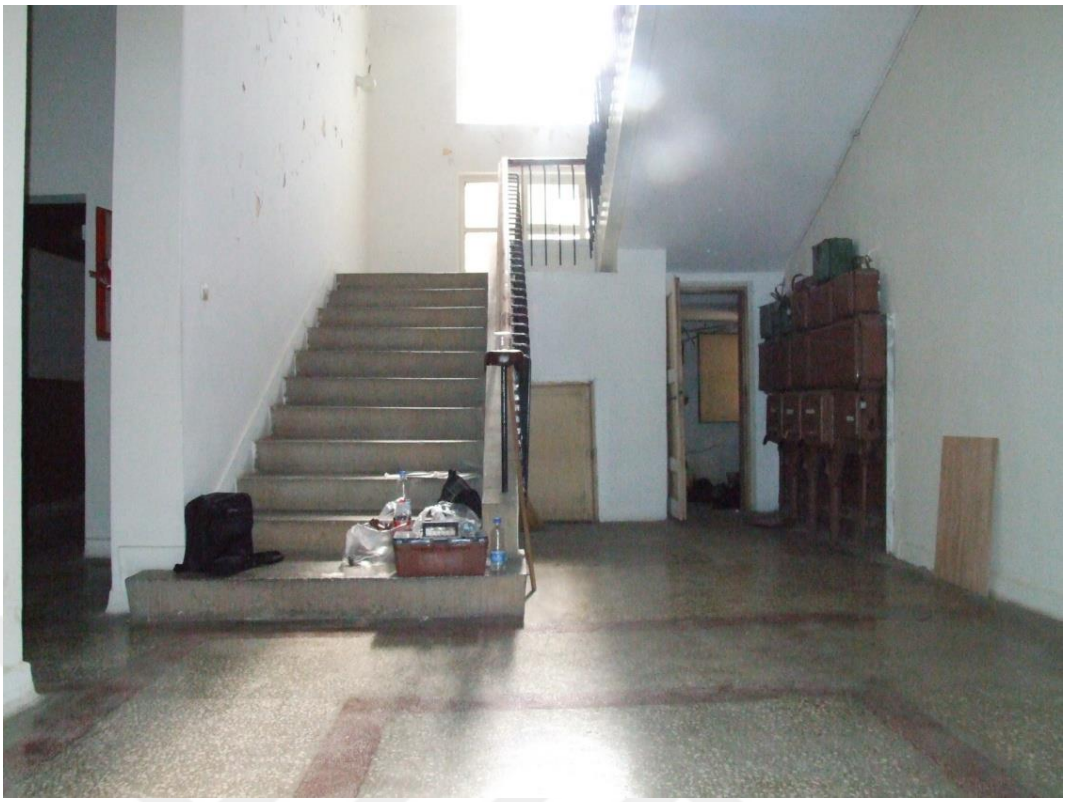
3.2.2.1. Zemin Kat Planı

Şekil 3.6: İdare Binasının Zemin Kat Rölöve Çizimi.

Yapının zemin katında 20 adet mekân yer almaktadır. Bu mekânlar, numaraları ve isimleri ile (Bknz Ek I)'da verilmiştir. Mekânlar yapının kuzeydoğu duvarına dayanmıştır (Şekil 3.6).

Yapının üst katına çıkan m01 merdiveni ve bu kata hizmet veren ıslak hacim mekânları güneybatı yönünde yer almaktadır. M01 merdiveni "U" planlı merdivendir. 22 basamaktan oluşur. Basamak genişliği 128 cm, rıht yüksekliği 18 cm'dir ve adım genişliği 33 cm'dir. Merdiven malzemesi yerinde dökme mozaiktir (Resim 3.10). Ara sahanlığı 5.5 m^2'dir. Merdiven altı tesisat odası olarak kullanılmaktadır. Yapının güneyinde, yapıya ek olarak ilave edilen 7.3 m2 büyüklüğündeki Z18 çay ocağı mekânı yer alır.

Resim 3.10: İdare Binasının Zemin Kat Merdiven Görünümü.

Resim 3.11: İdare Binasının Zemin Kat Koridor Görünümü.

Yapının kuzeybatı yönünde yer alan Z03 koridor mekânından (Resim 3.11) Z04 ticaret satış, Z05 ticaret müdürlüğü, Z06 ticaret alım ve Z07 vezne mekânlarına ve Z20 tuvalet mekânına ulaşılmaktadır. Güneydoğu yönünde yer alan Z16 koridor mekânından ise Z12 personel sicil (Resim 3.12), Z13 personel müdürlüğü, Z14 personel tahakkuk ve Z15 arşiv odası mekânlarına girilmektedir. Zemin katta yer alan Z19 ve Z20 wc mekânlarının zemin döşemeleri 10x20 cm ölçülerinde seramik kaplamadır. Z18 çay ocağı ve Z17 tesisat odası mekânlarının zemin döşemeleri 30x30 karo mozaik kaplamadır. Bu mekânlar haricinde zemin katta yer alan tüm mekânların yer döşemeleri yerinde dökme mozaiktir. Yapıya ait özgün elektrik panoları üst kata çıkan merdivenin altında bulunmaktadır (Resim 3.13).

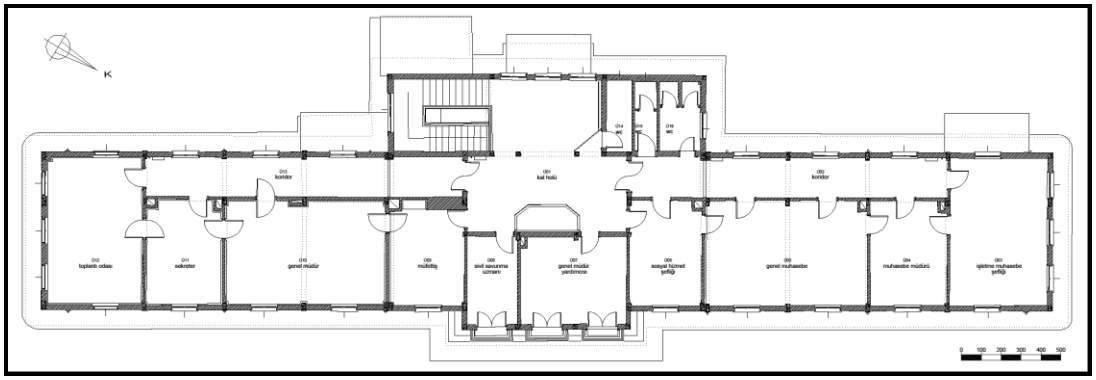
Resim 3.12: İdare Binası Zemin Kat Z12 Mekânı Genel Görünüm.

Resim 3.13: İdare Binasının Özgün Elektrik Panosu.

Bu katta sadece Z07 vezne mekânına girilememiştir. Zemin katında yer alan tüm mekân pencereleri ahşaptır. Tek kanadı hareketli olan pencerelerin üst bölümü vasistas açılır modeldir. Zemin katında toplam 29 adet pencere yer almaktadır bu pencerelerden P55, p56 (143x120 cm) pencereleri aynı tip ve p57 (109x120 cm) pencereleri mekân içi penceresi olup yapı içerisine bakmaktadır. Yapının zemin katının tavan ve duvarları sıvalı ve boyadır. Z19 ve Z20 wc mekânlarının duvarları, döşeme kotundan 140 cm'ye kadar 15x15 seramik kaplama geri kalan kısmı sıvalı ve boyalıdır. Kat yüksekliği 334 cm'dir.

3.2.2.2. Üst Kat Planı

Şekil 3.7: İdare Binası Üst Kat Rölöve Çizimi.

Yapının güneybatısında yer alan m01 merdiveni ile üst kata çıkılmaktadır. İdare Binasının üst katında 16 adet mekân yer almaktadır. Üst kattaki mekânlar zemin katta olduğu gibi kuzeydoğu duvarında yer almaktadır (Şekil 3.7). Ü01 mekânında döşeme kotundan 24 cm yükseltilmiş 3.5 m^2 büyüklüğünde bir platform yer almaktadır. Bu platformun sebebi Atatürk büstünün bu platform üzerinde yer almasıdır. Üst kat planı zemin kat planı karşılamaktadır, zemin kattaki duvarlar üst katta da devam etmektedir.

Üst katta yer alan mekânlar numaraları ve isimleri ile (Ek I)'da verilmiştir. Ü01 kat holü mekânının devamında kuzeybatı yönünde yer alan Ü02 koridor mekânından Ü03 işletme muhasebe şefliği, ü04 muhasebe müdürü, ü05 genel müdür, Ü06 sosyal hizmet şefliği, Ü15 ve Ü16 wc mekânlarına girilebilmektedir. Ü01 kat holü mekânının güneydoğusunda yer alan Ü13 koridor mekânından, Ü09 müfettiş, Ü10 genel müdür, Ü11 sekreter, Ü12 toplantı odası mekânlarına ulaşılmaktadır. Bu katın da tavan yüksekliği zemin katta olduğu gibi 334 cm'dir. Yapının kuzeydoğu yönünün orta aksında yer alan cumba bölümü Ü07 genel müdür yardımcısı ve Ü08 sivil savunma uzmanı olmak üzere iki mekân halinde kullanılmaktadır. Ü14, Ü15 ve Ü16 wc mekânları hariç diğer mekânların zemin döşemeleri yerinde dökme mozaiktir. Ü14 ve Ü15 mekânlarının zemini 10x20 cm ölçülerinde seramik kaplama ve Ü16 mekânının zemini 20x20 cm ölçülerinde karo mozaik kaplamadır. Üst kat oda mekânlarının duvarlarında 6 cm kalınlığında ahşap lambri bulunmaktadır (Resim 3.14, 3.15). Bu ahşap lambrilerin yüksekliği zemin döşeme kotundan 130 cm'dir.

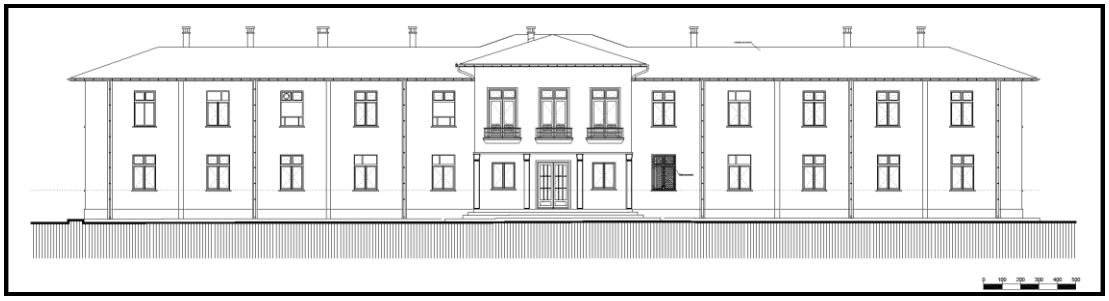

Resim 3.14: İdare Binası Ü10 Mekânı Genel Görünüm.

Resim 3.15: İdare Binası Ü07 Mekânı Genel Görünüm.

3.2.3. Cephe Özellikleri

Şekil 3.8: İdare Binasının Kuzeydoğu Cephesi Rölöve Çizimi.

İdare Binasının kuzeydoğu cephesi ana giriş kapısının yer aldığı ön cephedir. Yapıya giriş çift kanatlı ahşap k01 (174x256 cm) kapısından sağlanır. Giriş dört adet 24x24 cm boyutlarındaki taşıyıcı betonarme kolon ve üstünde yer alan çıkma sayesinde ön plana çıkmaktadır. Yapıya 3 yerinde dökme mozaik, 1 betonarme şap üzerine seramik kaplama olan, tüm cephede bir bordür gibi dönen ve subasman görevi yapan toplam 4 basamakla girilmektedir (Şekil 3.8). Yapının bu cephesinin zemin katında güneydoğu-kuzeybatı yönünde sırası ile p12, p11, p10, p09, p08 (125x193 cm) aynı tip pencereler, p07 (124x146 cm) penceresi, k01 (174x256 cm) çift kanatlı açılır ahşap giriş kapısı, p06 (124x146 cm) penceresi ve p05, p04, p03, p02 ve p01 (125x193 cm) aynı tip pencereler yer alır (Bknz Ek I). Tüm pencereler çift kanatlı, ahşap doğramalı pencerelerdir. P12, p11, p10, p03, p02 ve p01 pencerelerinin üst kotundan 40 cm'lik bölümü vasistas açılır pencerelerdir (Resim 3.16).

Resim 3.16: İdare Binası Kuzeydoğu Cephesi.

Üst katında p35, p34, p33, p32, p31 (121x193 cm) tek tip pencereleri, k60, k61, k62 (156x295 cm) tek tip çift kanatlı ahşap kapıları, p30, p29, p28, p27, p26 (121x193

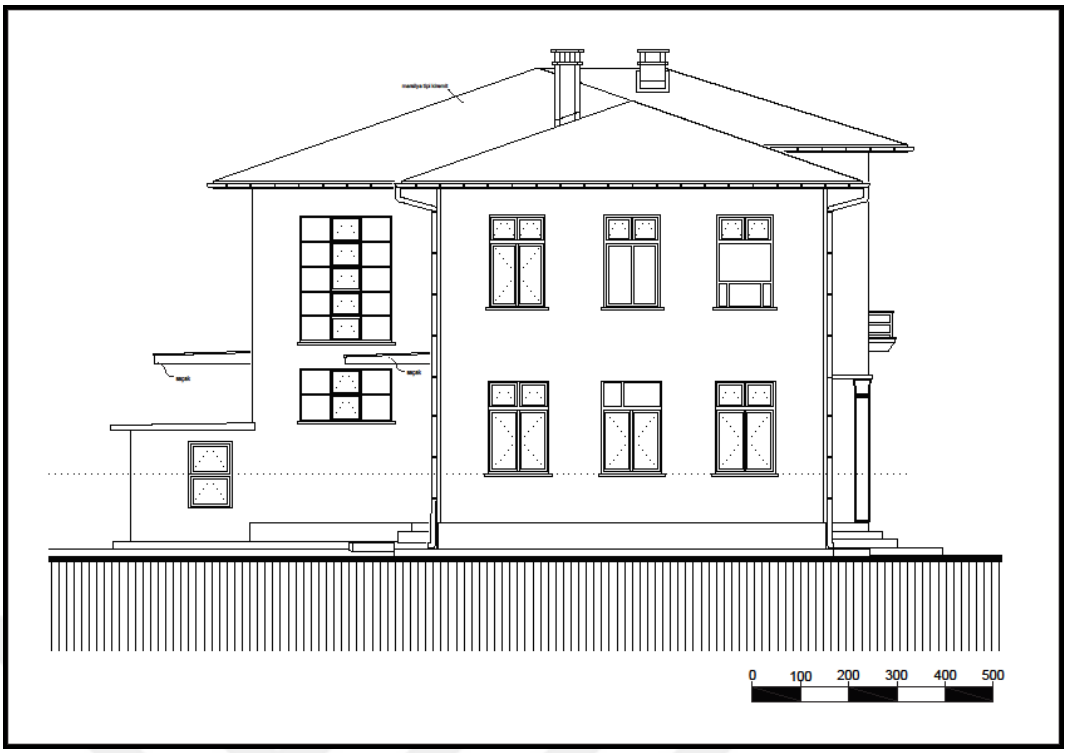
cm) tek tip pencereleri yer almaktadır (Şekil 3.24 ve 3.25). K60, k61 ve k62 kapıları cumba mekânının eşit alana sahip 1.2 m2 büyüklüğündeki Ü17, Ü18 ve Ü19 balkon mekânlarına açılmaktadır (Resim 3.17). Bu cephede altı adet yağmur iniş borusu ve sekiz adet baca yer alır.

Yapının ana girişi, aksiyel simetri anlayışıyla yapılan cephenin zemin katında orta akstaki kolonat sisteminin üzerinde yer alan 849x95 cm boyutlarındaki çıkma ile vurgulanmıştır.

Cephede ağırlıklı olarak beyaz renk boya kullanılmıştır, cumbanın alt kısmının 8 cm kalınlığında mavi boya kullanıldığı görülmektedir. Zemin katta yer alan pencerelerin 100 cm altından başlayarak 50 cm yüksekliğe kadar, cephenin etrafında subasman kotuna kadar mavi renkte boya yatay olarak izlenmektedir. Pencerelerin arasında her iki pencerede bir, cephe duvarında 5cm dışarı taşan 25cm kalınlığında düşey söveler yer almaktadır. Söveler mavi renktedir (Resim 3.17). Saçak altı kotu zeminden 767 cm, mahya kotu 1012 cm'dir.

Resim 3.17: İdare Binası Kuzeydoğu Cephesi-Kuzeybatı Yönü.

Şekil 3.9: İdare Binası Güneydoğu Cephesi Rölöve Çizimi.

Güneydoğu cephesinde altı adet pencerenin yer aldığı kütle, yapının "T" formlu planı sebebi ile daha önde durmaktadır (Şekil 3.9). Güneydoğu cephesinin zemin katının öne (güneydoğu yönüne) çıkan kütlesinde sırası ile aynı tip p13, p14 ve p15 (123x193 cm) pencereleri yer almaktadır (Şekil 3.28). Geride kalan kütlede m01 merdivenin sahanlık bölümüne ait p43 (189x261 cm) ve p55 (189x111 cm) pencereleri ve yapıya muhdes olarak yapılan Z18 mekânına ait p56 (138x89 cm) penceresi yer almaktadır (Resim 3.18). P56 penceresinin alt ve üst bölmeleri vasistas açılır modeldir. Bu cepheden iki adet baca görülmektedir. Cepheye karşıdan bakıldığında doğu yönünde binanın çıkmasının bir kısmı görülmektedir.

Güneydoğu cephesinden, yapının güneybatı yönündeki girişlerinin giriş saçakları profilden görülmektedir. Z16 mekân girişine ait saçak 175 cm genişliğinde ve zemin kotundan 402 cm yükseklikte yer almaktadır. Z02 mekân girişine ait saçak 199 cm genişliğinde ve zemin kotundan 402 cm yüksekliğindedir, (Resim 3.18)'de bu saçaklar görülmektedir.

Resim 3.18: İdare Binası Profilden Görünen Saçak.

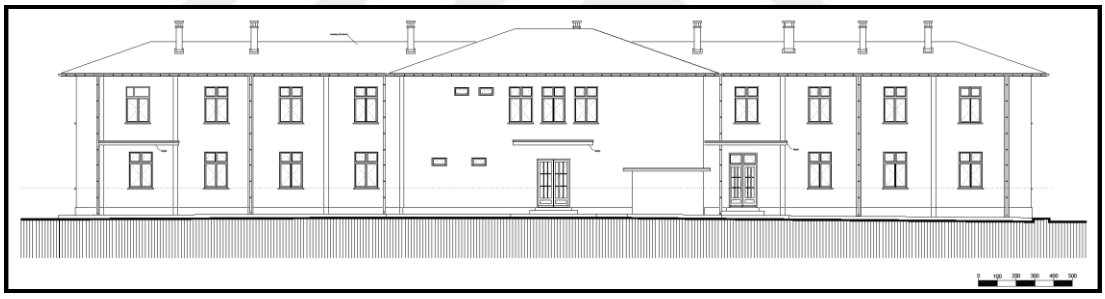
Yapının üst katında aynı tipe sahip p36, p37 ve p38 (121x193 cm) pencereleri bulunmaktadır (Resim 3.19). Bu pencerelerden p36 ve p37 çift kanatlı hareketli pencerelerdir. Üçüncü p36 penceresi diğer ikisinden farklıdır. Üst kottan 40 cm aşağıdaki parçası vasistas açılır kanatlara sahiptir.

Zemin kotundan 55 cm yüksekliğindeki açık mavi renkli boya kuzeydoğu cephesinde olduğu gibi güneydoğu cephesinde de görülmektedir.

Saçak altı kotu 777 cm, mahya kotu önde yer alan alçak kütlede 948 cm, yüksek olan kütlede 1016 cm'dir.

Resim 3.19: İdare Binası Güneydoğu Cephesi.

Şekil 3.10: İdare Binası Güneybatı Cephesi Rölöve Çizimi.

Güneybatı cephesi yapının arka cephesidir (Şekil 3.10). Bu cephenin ana girişi k15 çift kanatlı ahşap kapısından sağlanır. Bu girişin güneydoğusunda k09 (149x287 cm) kapısı yer alır, bu kapıdan da yapıya girilmektedir. K09 kapısının bulunduğu giriş 440 cm genişliğinde ve 23 cm kalınlığından betonarme saçak ile belirtilmiştir. K15 kapısına ait giriş, zemin kotundan 406 cm yukarıda yer alan 425 cm genişliğinde ve 25 cm kalınlığındaki betonarme saçak ve üç adet 17 cm rıht yüksekliğindeki basamak ile belirtilmiştir (Resim 3.20).

Resim 3.20: İdare Binası Güneybatı Cephesi.

Cephenin zemin katında sırası ile aynı tipe sahip olan p16, p17, p18, p19, p20, p21, p22 (124x193 cm) pencereleri, yine tek tip olan p57, p58 (80x43 cm) pencereleri ve k15 (174x256 cm), k09 (149x287 cm) kapıları yer almaktadır. P57 ve p58 pencereleri hariç bu katta bulunan pencerelerin hepsi çift kanatlı açılır ahşap, üstteki 40 cm'lik bölmeleri vasistas açılır pencerelerdir. P57 ve p58 vasistas açılır ahşap pencerelerdir.

Üst katta sırası ile aynı tipe sahip p51, p50, p49, p48 (123x193 cm) çift kanatlı pencereleri, p59 (80x43 cm), p60 (80x43 cm) vasistas açılır tuvalet pencereleri, aynı tipolojiye sahip p46, p45, p44, p43, p42, p41, p40 ve p39 (121x193 cm) çift kanatlı ahşap pencereleri yer almaktadır (Bknz Ek I).

Bu pencerelerden p39, p40, p41, p48, p49, p50 ve p51 pencereleri, zemin katta yer alan p16, p17, p18, p19, p20, p21 ve p22 pencereleri ile düşey doğrultuda yer alır (Resim 3.21 ve Resim 3.22). P16 penceresinin üst kotundan 38 cm yukarıda, 426 cm genişliğinde ve 23 cm kalınlığında betonarme bir saçak yer alır (Resim 3.22). Sekiz adet baca ve 10 cm genişliğinde altı tane yağmur iniş borusu bu cephede yer alır. Kuzeydoğu cephesinde yer alan mavi renkteki dikey şeritlerden güneybatı cephesinde de dört adet mevcuttur. Saçak altı kotu 767 cm, mahya kotu 1012 cm'dir.

Resim 3.21:İdare Binası Güneybatı Cephesi.

Resim 3.22: İdare Binası Güneybatı Cephesi.

Şekil 3.11: İdare Binası Kuzeybatı Cephesi Rölöve Çizimi.

Kuzeybatı cephesinde 6 tanesi önde yer alan kütlede olmak üzere bir tanesi geride kalan toplam yedi adet pencere görülmektedir. Zemin katında kuzeydoğu-güneybatı yönünde sırası ile tek tip p25, p24, P23 (124x193 cm) pencereleri yer alırken üst katta bu pencereleri düşey doğrultuda hizalayan p54, p53 ve p52 (124x193 cm) pencereleri yer almaktadır (Şekil 3.33). Bu cepheden yapının kuzeydoğu cephesindeki ana girişinde yer alan betonarme kolon ve yerinde dökme mozaikten oluşan basamaklar görülmektedir. Güneybatı bölümünde plan bazında 1744 cm daha geride (güneyde) kalan kısımda p47 (124x193 cm) penceresi görülmektedir. Bu cephenden iki tane baca görülmektedir (Şekil 3.11).

3.2.4. Yapım Tekniği ve Malzeme

2 kattan oluşan yapının taşıyıcı strüktürü yığma ve betonarme karma sistemdir. Cumhuriyet dönemi mimari anlayışı ile inşa edilmiş olan bir yapıdır. Kırma çatılıdır. Çatı örtüsü Marsilya tipi kiremit kaplamadır. Yapıdaki kolonların hepsi aynı ebatlarda değildir. Binanın iç duvarlarında sıva ve boya kullanılmıştır. Zemin katta Z17, Z18, Z19 ve Z20 mekânları, üst katta Ü14, Ü15 ve Ü16 mekânları hariç, diğer mekânların zemin döşemesi yerinde dökme mozaiktir. Bu mekânlarda diğer mekânlardan farklı

olarak ıslak hacim olmaları nedeni ile duvarlarında, zeminden 138cm yüksekliğine kadar seramik kaplamadır. Geri kalan kısmı tavana kadar sıvalı ve boyalıdır.

Yapının tüm tavanları sıvalı ve boyalıdır. Ü07, Ü10 mekânlarının duvarlarında zeminden ortalama 125cm, Ü11 ve Ü12 mekânlarında zeminden 130 cm yüksekliğe kadar ahşap lambri kaplama bulunmaktadır. Yapının tüm dört cephesinde sıva ve boya kullanılmıştır.

İdare binası iç mekânlarında, yapının mevcut durumda kullanılmaması ve bakımının yapılmaması nedeni ile yıpranmalar görülmektedir. Rutubet faktörü yapının eskimesinde önemli bir rol oynamaktadır, özellikle iç mekânlarda kalkan boya ve sıvalar göze çarpmaktadır. Yapıda statik açıdan bir problem bulunmamaktadır. Yerinde olmayan kapı kanatları, pencere ve kapı doğramalarındaki eskimeler de yapıda meydana gelen bozulmalar arasındadır.

3.3. Yemekhane Binası

3.3.1. Konumu ve Özgün İşlevi

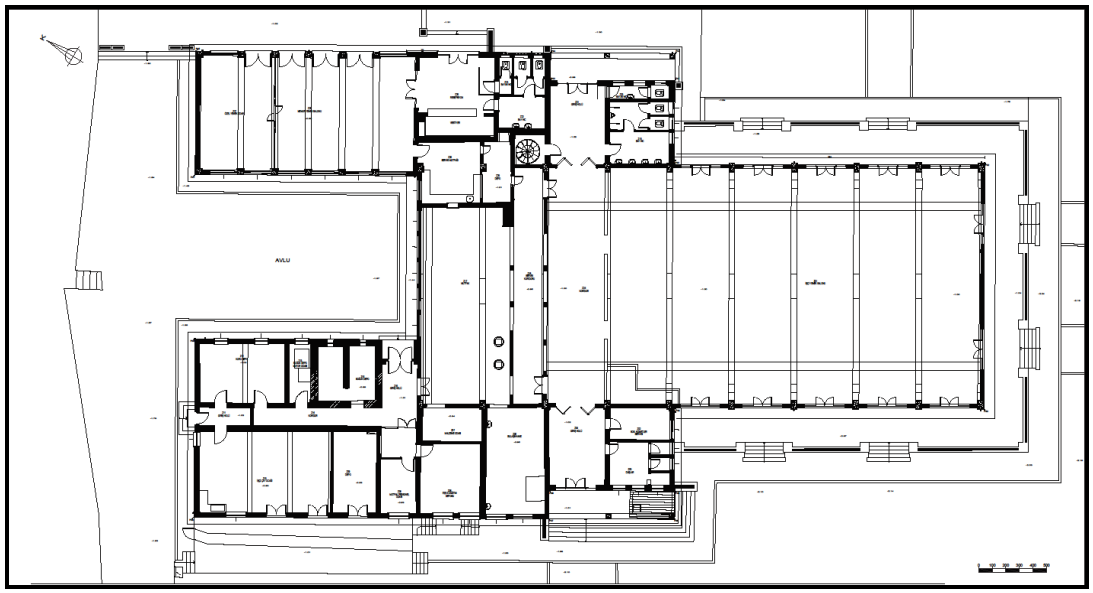
Yerleşkenin kuzeyinde bulunan Yemekhane binası ana üretim binasının kuzeydoğusunda yer almaktadır (Resim 3.23), [Google Earth, 2009]. Fabrika işçilerinin ve idare personelinin yemek yediği ve memurların lokal olarak da kullandığı yapıdır. Yapı tescillidir (Ek A), [A.K.V.K.K. Arşivi, 2009]. A.K.V.K.K. tarafından hazırlanan tescil fişi (Ek F)'de belirtilmiştir [A.K.V.K.K. Arşivi, 2018].

Yemekhane binasına ait rölöveler (Ek K)'da verilmiştir.

Resim 3.23:Yemekhane Binasının Alan İçindeki Konumu.

3.3.2. Plan Özellikleri

Şekil 3.12: Yemekhane Binasının Zemin Kat Rölöve Çizimi.

Tek katlı olan yemekhane yapısı betonarme olup, mekânın maksimum tavan yüksekliği 873 cm'dir. 1524 $m^{2'}$ taban alanına oturan yapı ana üretim yapısından sonra alandaki en büyük yapıdır. Üst kotlarda büyük pencerelere sahip olan yapı, cumhuriyet döneminin modern mimari çizgilerini taşımaktadır.

Yapı "U" planlıdır (Şekil 3.12). Yemekhane binasının ana kütlesini oluşturan z01 işçi yemek salonu 17x32 m ebatlarıyla yapının en büyük metrekareye sahip mekânıdır (Resim 3.24). Mekânın maximum tavan yüksekliği 873 cm, en düşük tavan yüksekliği 608 cm'dir. Mekânda 500 kişinin yemek yiyebildiği bilinmektedir [Dokuma AŞ, 2019]. Ana mekânın iki ucunda iki ayrı kol kuzeybatı yönünde uzanmaktadır. Bu iki kütle dış mekânda bir avlu oluşturmaktadır (Şekil 3.12).

Resim 3.24: Z01 Mekânı Salonu Kuzeybatı Yönü.

Resim 3.25: Z01 Mekânı Kuzeydoğu Yönü.

Resim 3.26: Z01 Mekânı Kuzey Yönü.

Yapıda toplam 27 adet mekân yer alır. Bunlar Z01 (işçi yemek salonu) (Resim 3.25 ve Resim 3.26), Z02 (sosyal hizmetler servisi), Z03 (duşlar), Z04 (giriş holü), Z05 (bulaşıkhane), Z06 (eşya dağıtım deposu), Z07 (depo), Z08 (mutfak personel odası), Z09 (depo), Z10 (işçi çay ocağı) (Resim 3.27), Z11 (giriş holü), Z12 (kuru depo) (Resim 3.28), Z13 (soğuk depo motor deposu), Z14 (koridor), Z15 (soğuk depo), Z16 (giriş holü), Z17 (mutfak) (Resim 3.29), Z18 (servis koridoru) (Resim 3.30 ve Resim 3.31), Z19 (bay wc), Z20 (bayan wc), Z21 (giriş holü), Z22 (bay wc), Z23 (bayan wc), Z24 (koridor) (Resim 3.32), Z25 (resepsiyon) (Resim 3.33), Z26 (memur yemek salonu) (Resim 3.34 ve Resim 3.35) ve Z27 (özel yemek odası) mekânlarıdır (Bknz. Ek K). Kuzeybatı kolunda yer alan Z05, Z06, Z07, Z08, Z09, Z10, Z12, Z13, Z15 mekânları tüm yapıya hizmet eden servis mekânlarıdır. Yapının kuzeydoğu yönünde uzanan kolunda Z26, Z27, Z28 (Resim 3.38), Z25, Z22 ve Z23 mekânları yer alır.

Resim 3.27: Z10 Mekânı.

Resim 3.28: Z12 Mekânı.

Resim 3.29: Z17 Mekânı Kuzey Yönü.

Resim 3.30: Z18 Mekânı Kuzeydoğu Yönü.

Resim 3.31: Z18 Mekânı Güneybatı Yönü.

Resim 3.32: Z24 Mekânı Kuzey Yönü.

Resim 3.33: Z25 Mekânı Kuzey Yönü.

Resim 3.34: Z26 Mekânı Güney Yönü.

Resim 3.35: Z26 Mekânı Kuzeybatı Yönü-Bölücü Ahşap Doğrama.

Z01 no'lu ana mekânda, işçilerin girişlerini sağlayan merdivenlerin yer aldığı kısımda çiçeklik alanları yer almaktadır. Bu çiçekliklerin alt kısmı taş üst kısmı ise sıvalı şekilde yer almaktadır. Subasman kotuna kadar olan kısımda taş ve sıvalı yüzeyler görülmektedir. Bu yüzeylerin yükseklikleri eğimdeki değişimler nedeniyle cephelerde farklılık göstermektedir. Z01 işçi yemek salonu mekânının kuzey girişinin yanında ara kata çıkmayı sağlayan, 4.8 m2'lik zemini yerinde dökme mozaik kaplama olan (Resim 3.36) bir alanda 204 cm yarıçapına sahip yuvarlak demir merdiven yer alır (Resim 3.37). Merdiven 16 basamaklıdır. Merdiven bitiminde güneybatı yönünde, a01 koridor mekânı, kuzeyinde ise personel soyunma odası yer almaktadır. Bu mekânlar zemin kattaki z28 (Resim 3.38) servis mutfağı, z29 depo ve z18 servis koridorunun üst katına denk gelmektedir.

Resim 3.36: Zemin Kaplaması.

Resim 3.37: Demir Merdiven.

Resim 3.38: Z28 Mekânı.

3.3.3. Cephe Özellikleri

Şekil 3.13: Yemekhane Binası Kuzeydoğu Cephesi Rölöve Çizimi.

Arazinin kuzeydoğusunda yola bakan cephedir. Ön ve arka kütledeki yükseklik farklılıkları nedeniyle cephe iki ayrı kütle gibi algılanır (Şekil 3.13). İşçilerin yemek yediği ana yemekhane olan Z01mekanı, cephenin güneydoğusunda, idare yetkililerin yemek yediği Z26 memur yemek salonu ve Z27 özel yemek odası mekânları cephenin kuzeybatısında yer alır. Kuzeybatıda olan kütlenin girişinde 287 cm genişliğinde yerinde dökme mozaikten oluşan 4 basamaklı merdiven yer alır. Cephenin güneydoğusunda yer alan yüksek kütlede 4 adet aynı tip mk01, mk02, mk03, mk04 ve mk05 (297x261 cm) çift kanatlı demir kapılar yer alır. Bu kapılar ile aynı doğrultuda, kapı kanatlarının üst bitim noktasından 39 cm yukarıda tek tip p56, p57, p58, p59 ve p60 (297x242 cm) demir pencereleri yer alır (Resim 3.39). Kapı ve pencere boşlukları aynı hizada düzenlenmiştir.

Resim 3.39: Yemekhane Binası Kuzeydoğu Cephesi Güney Yönü.

Cephenin orta aksında, tek katlı kütlede mk48 (296/261 cm) çift kanatlı ahşap kapı yer alır. Bu kapı Z21 mekânına açılır. Bu giriş cephe düzleminden geri çekilmiş ve giriş saçağı oluşturulmuştur. Giriş saçağı 40x40 cm boyutlarındaki iki tane kare betonarme kolon ile taşınır (Resim 3.40). Bu girişten kuzeybatı yönüne gidildiğinde, diğer bir kapı olan k41 (300x250 cm) çift kanatlı demir kapısı görülür. Mk48 ve k41 kapılarının arasında p3 (68x95 cm), p4 (100x95 cm) ve p5 (65x95 cm) Z23 mekânına ait pencereler yer alır. Pencerelerin önünde zemin kotundan 205 cm yükseklikte, 12 cm genişliğinde, 95 cm uzunluğunda ritmik düzende yerleştirilmiş açıklıklar yer alır (Resim 3.41). K41 kapısının 231 cm kuzeybatısında, p2 (202x169 cm) ahşap doğramalı pencere, bu pencerenin devamında tek tip k36, k37, k38 ve k39 (204x253 cm), çift kanatlı ahşap kapılar yer alır. Cephe kuzeybatı yönünde p1 (208x169 cm) penceresi ile biter (Resim 3.42).

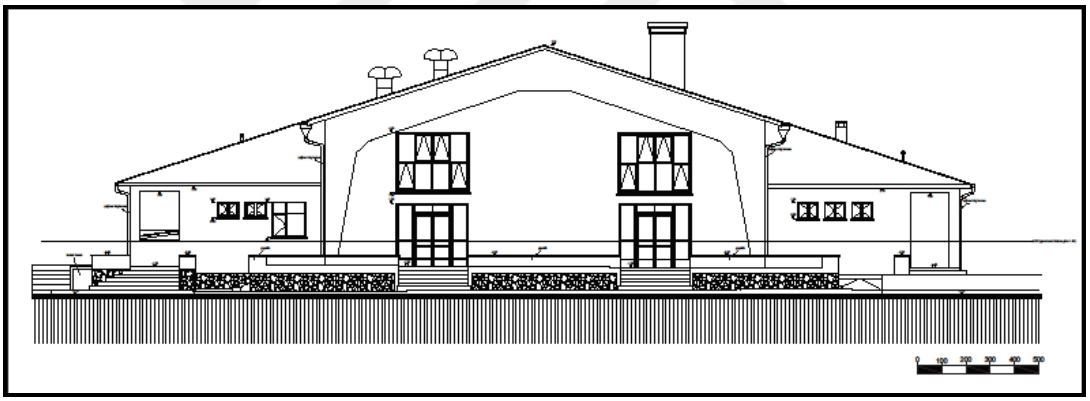
Resim 3.40: Kuzeydoğu Cephesi-Mk48 Kapısı.

Resim 3.41: Kuzeydoğu Cephesi-K41 Kapısı.

Resim 3.42: Kuzeydoğu Cephesinin Kuzeybatı Yönü.

Şekil 3.13: Yemekhane Binası Güneydoğu Cephesi Rölöve Çizimi.

Yapının güneydoğu cephesinde Z01 mekânının oluşturduğu kütle ön plana çıkmaktadır (Şekil 3.13). Güneydoğu cephesi 3 bölümde incelenmektedir. Cephenin güneybatı yönünde kalan kısmında ana salona hizmet eden mekânlar, orta kısımda Z01 mekânı ve cephenin kuzeydoğusunda yer alan bölümde ise Z21 girişi yer alır.

Güneybatı yönünde kalan kısmında sırası ile p12 (136x143 cm), aynı tip p13 ve p14 (86x64 cm) pencereleri yer alır (Resim 3.43)

Resim 3.43: Yemekhane Binasının Güneydoğu Cephesi.

Z01 mekânının oluşturduğu yüksek kütlenin, bu cephede görülen kısmında tek tip mk07 ve mk06 (299x253 cm) kapılarından girişler sağlanır. Bu kapılar çift kanatlı demir kapılardır. Girişler arazinin zemin kotundan 115 cm yükseklikte yer alır. Bu kot aynı zamanda subasman kotudur. Bu iki giriş kapısının aksında iki adet merdiven kolu yer alır. Merdivenler yerinde dökme mozaik olup her biri yedişer basamaktan oluşur. Bu basamakların rıht yüksekliği 15 cm ve basamak genişlikleri 29 cm'dir. Merdiven kollarının genişliği 287 cm'dir. İlk basamak diğer 6 basamaktan daha geniş olup, 313 cm'dir. İlk basamaktan sonra cephe genişliği boyunca71 cm yüksekliğinde taş duvar yer almaktadır (Resim 3.44)

Mk06 ve mk07 kapılarının üst kotlarından 40 cm yukarıda kapıların aynı doğrultusunda tek tip p54 ve p55 (299x242 cm) pencereleri yer alır. P54 ve p55 pencereleri, yapının güneybatı ve kuzeydoğu cephelerinde yer alan tepe pencereleri ile aynı özelliklere sahiptir. Cephedeki en yüksek tepe noktası 1004 cm yüksekliğindedir.

Yapının güneydoğu cephesinde alçak kütleli bölümünde sırası ile aynı tipe sahip p9, p10 ve p11 (85x64 cm) pencereleri yer alır (Resim 3.45). Bu pencereler zeminde 227 cm yukarıda yer alır. Z21 giriş holünün, giriş saçağını oluşturan betonarme kolonlar da yine yapının bu cephesinden izlenebilmektedir. Cephede iki adet yağmur iniş borusu görülmektedir.

Resim 3.44: Yemekhane Binasının Güneydoğu Cephesi.

Resim 3.45: Yemekhane Binasının Güneydoğu Cephesi.

Şekil 3.14: Yemekhane Binası Güneybatı Cephesi Rölöve Çizimi.

Yapının güneybatı cephesinin güneyinde kalan Z01 mekânı yüksek tavanlıdır (Şekil 3.14). Bu yüksek tavan, cephede iki farklı kütle görünümünü oluşturmaktadır. İki kütle arasında 322 cm'lik bir fark vardır. Üretim işçileri yemekhaneye direk bu cephedeki girişleri kullanarak ulaşmaktadır. Bu yöndeki girişi, saçak öğesi yerine merdivenler vurgulanmıştır (Resim 3.46).

Resim 3.46: Yemekhane Binası Güneybatı Cephesi.

Altışar basamaktan oluşan iki ayrı merdiven kolu yer alır. Kuzeybatı yönündeki merdiven kolunun genişliği 282 cm, güneydoğu yönündeki kolun genişliği 289'dir. Bu iki merdiven kolunun basamak genişlikleri aynı olup 28 cm'dir ve malzemesi yerinde dökme mozaiktir. İşçi yemek salonunun yer aldığı ana kütleye girişi sağlayan aynı tipte mk08, mk09, mk10, mk11 ve mk12 (297x253 cm) olmak üzere, iki kanadı sabit iki

kanadı açılır toplam dört kanatlı olan demir doğramalı kapılar yer alır. Bu kapıların her birinin üzerlerinde yine aynı doğrultuda yer alan demir doğramalı tek tip p49, p50, p51, p52 ve p53 (297x242 cm) tepe pencereleri yer alır. (Resim 3.47). Kapı pencere boşlukları aynı hizada düzenlenmiştir.

Resim 3.47: Yemekhane Binası Güneybatı Cephesi.

Alçak olan kütlenin girişi iki adet betonarme kolon ile taşınan sundurmayla ön plana çıkarılmıştır. Yapının bu bölümüne giriş, subasman kotuna kadar olan altı adet basamak ile sağlanır. Bu basamaklar yerinde dökme mozaiktir. Rıht yükseklikleri ortalama 16 cm ve basamak adım genişliği 34 cm'dir. Merdiven "L" formuna sahiptir bu sebeple, her basamakta uzunluğu değişkenlik göstermektedir. Bu kütle, cephenin yüksek olan diğer kütlesine göre zeminde 821 cm daha öne çıkmaktadır. Kütlenin ana girişi mk13 (299x253 cm), çift kanatlı demir doğramalı kapıdan sağlanmaktadır. Bu kütlenin en güneyinde iki kanatlı ahşap doğramalı tek tip p15, p16 ve p17 (95x65 cm) pencereleri yer alır (Resim 3.48).

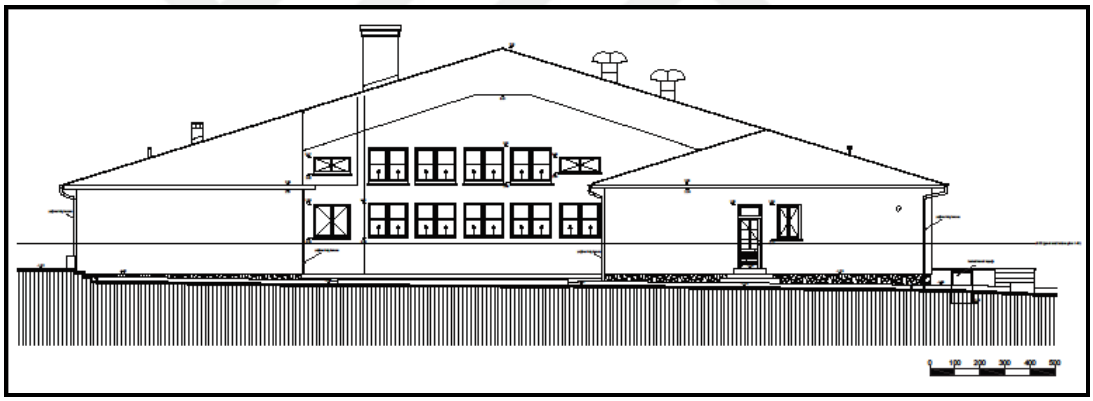

Resim 3.48: Yemekhane Binası Güneybatı Cephesi.

Mk13 kapısında kuzeybatı yönünde devam edildiğinde aynı ölçü ve malzemede fakat farklı açılan p18, p19, p20, p21 ve p22 (147x136 cm) ahşap pencereleri yer alır. P18 ve p19 pencereleri giyotin açılır pencerelerdir. P20, p21 ve p22 pencereleri çift kanatlı, iki kanadı hareketli pencerelerdir. P22 penceresinden sonra kuzeybatı yönünde, aynı tip k21, k22 ve k23 (150x254 cm) çift kanatlı ahşap kapıları yer alır. Bu kapıların devamında son olarak p23 (147x136 cm) penceresi yer alır (Resim 3.49). Bu cephenin kuzeybatısına doğru uzanan bölümlerinde ana mekâna hizmet eden servis mekânları (bulaşıkhane, çay ocağı, depo, wc vb.) bulunmaktadır.

Resim 3.49: Yemekhane Binası Güneybatı Cephesinin Kuzey Yönü.

Şekil 3.15: Yemekhane Binası Kuzeybatı Cephesi Rölöve Çizimi.

Yapının kuzeybatı cephesi; yapıda yer alan servis mekânları ve yöneticilere ait yemek salonunu ile arada kalan avlu mekânının oluşturduğu cephedir. Servis mekânları cephenin kuzeydoğundaki bölümde, yöneticilere ait yemek salonu mekânı güneybatısındaki bölümde yer alır. Kuzeybatı cephesinde servis mekânlarının olduğu bölümde mimari öğeye rastlanmamaktadır (Şekil 3.15).

Avlu mekânının güneydoğusunda tek tip p30, p31, p32, p33 (162x 141 cm), p34 (156x141 cm) ve p35 (148x 148 cm) pencereleri yer alır (Şekil 3.38). Bu pencerelerden sadece p35 penceresi çift kanatlı ahşap penceredir, diğerleri giyotin açılır modeldir. +3.00 kotu planında, zemin kotunda yer alan pencereler ile aynı doğrultuda tepe pencereleri yer alır. Bunlar; p43 (148x65 cm), p44 (156x145 cm), ve aynı tip p45, p46,

p47 ve p48 (162x65 cm) pencereleridir. P48 ve p43 pencereleri çift kanatlı açılır ahşap pencerelerdir. Diğer p44, p45, p46 ve p47 giyotin açılır ahşap pencerelerdir (Resim 3.50).

Resim 3.50: Yemekhane Binasının Kuzeybatısında Yer Alan Avlu Mekânı.

Yapının bu yöndeki planı "U" şeklindedir. Kuzeybatı yönünde 1636 cm ön plana çıkan yapı kollarının çatı yüksekliği ve eğimleri aynıdır. Plan bazında da aynı mesafede öne çıkmaktadırlar. Bu bağlamda avluyu oluşturan bölüm, yapının iki koluna kıyasla güneydoğu yönünde yer alır. Bu cephede beşik çatının en tepe noktasının zemin kotundan yüksekliği 958 cm, en düşük noktasında ise 428 cm'dir.

Yapının bu cephesinde tek bir giriş kapısı olan k25 (97x258 cm) kapısı yer alır. Tek kanatlı ahşap bir kapıdır (Resim 3.51).

Resim 3.51: Yemekhane Binasının Kuzeybatı Cephesi-K25 Kapısı.

3.3.4. Yapım Tekniği ve Malzeme

Bina betonarme karkas olarak yapım tekniği ile inşa edilmiştir. Z01 mekânında kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda 460 cm aks aralıklarıyla yer alan 10 adet betonarme kolon, yapıda özgün nitelikli bir kolon sistemi oluşturmaktadır. Betonarme kolonlardan her biri 34x56 cm ebatlarındadır. Sistem 7 adet 26 cm genişliğindeki betonarme kirişle desteklenmiştir. Bu kirişler kuzeydoğu yönünde 20 cm ve güneybatı yönünde 29 cm zemine doğru sarkmaktadır. İki kiriş arası mesafe 263 cm'dir (Bknz. Ek K). Bu sistem eğik kirişli betonarme çerçeve sistem olarak tanımlanır. İç ve dış duvarlarının tümü sıvalı ve boyalıdır. Kapı ve pencerelerde ahşap ve demir doğrama kullanılmıştır. Kuzeydoğu, güneydoğu ve güneybatı cephelerinde Z01 mekânının tepe pencereleri aynı tipolojiye sahiptir. Pencereler 4 tanesi altta, 4 tanesi üstte olmak üzere iki sıradan oluşan ve sekiz eşit parçaya bölünmüştür. Üstteki bölmelerden iki ve yine alttaki bölmelerden iki tanesi açılabilir özelliğe sahiptir.

Yapının ana mekânı olan Z01 mekânının duvarları çimento kireç takviyeli sıva üzerine yağlı boyadır, zeminden 120 cm yüksekliğine kadar olan kısmı ise yağlı boya üzerine plastik boyadır. Plastik boya açık mavi renktedir. Betonarme kolon ve kirişleri açık mavi renktedir.

Yapının merdiven basamakları da dâhil olmak üzere, zemin döşemesi yerinde dökme mozaiktir. Malzemenin boyutu yapıda kullanıldığı alana göre değişim gösterir. Yapının dış cephesi çimento harcı sıva üzerine tekstüre boyadır.

2009 tarihli tespitlerde yapı statik açıdan iyi durumdadır. Binada basit onarım gerektiren bozulmalar görülmektedir (sıva ve boya dökülmesi, gereken yerlerde kapı pencere elemanlarının yenilenmesi vb.). Ancak yapının yeni alacağı fonksiyon gereği gerekli yerlerde güçlendirme yapılmıştır.

3.4. Ambar-1 Binası

Tesiste iki adet ambar yapısı yer almaktadır. Ambar yapıları ambar-1 ve ambar-2 olarak numaralandırılmışlardır. Bu iki yapı yemekhane binası ve idare binası ile aynı zamanda tescil edilmiştir (Ek A), [A.K.V.K.K. Arşivi, 2009]. Yapıya ait tescil fişi (Ek G)'de belirtilmiştir [A.K.V.K.K. Arşivi, 2018].

3.4.1. Konumu ve Özgün İşlevi

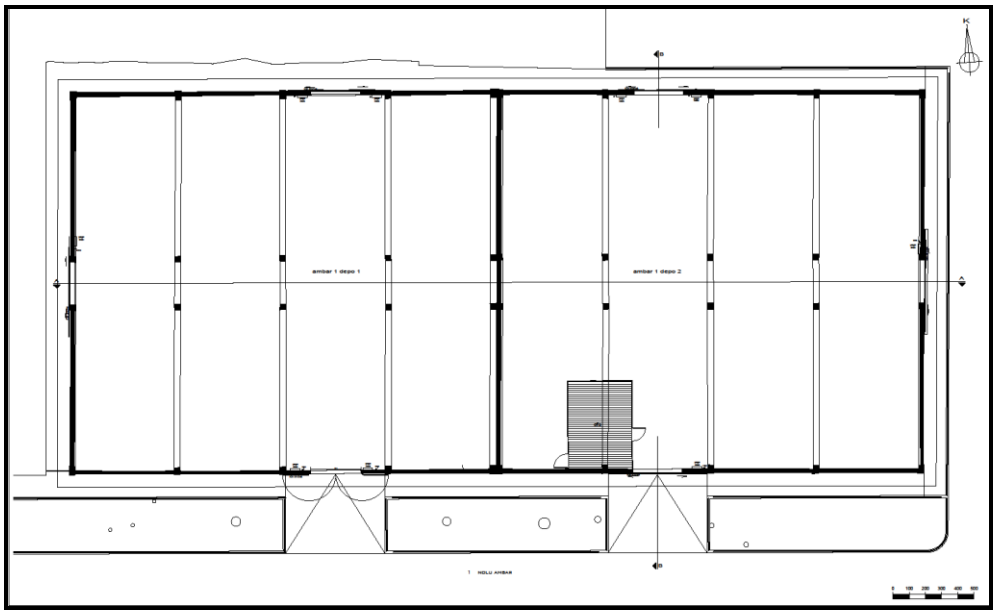
Tesisin kuzeybatısında yer alır (Resim 3.52), [Google Earth, 2009]. Yapının doğusunda simetriği olan ambar-2 yapısı bulunur. Depolama, sevk ve dağıtım işleri için kullanılmıştır.

Yapıya ait rölöveler (Ek L)'de verilmiştir.

Resim 3.52: Ambar-1 Yapısının Alandaki Konumu.

3.4.2. Plan Özellikleri

Şekil 3.16 Ambar-1 0.00 Kotu Planı Rölöve Çizimi.

5275x2350 cm ölçülerinde, dikdörtgen formlu bir plana sahiptir. Duvar kalınlığı ortalama 25 cm'dir. Yapı 1237 m2'lik bir alana sahiptir (Şekil 3.16).

Yapının 5275 cm uzunluğunda olan kuzey ve güney duvarlarında 652 cm aks aralığı oluşturulacak şekilde 9 adet 34x56 cm boyutlarında betonarme kolon yer almaktadır. 2350 cm uzunluğundaki, mekânın kısa duvarlarını oluşturan doğu ve batı duvarlarında bu kolonlardan dörder tane bulunur. Kuzey duvarı üzerinde k03, k04, doğu duvarı üzerinde k05, güney duvarı üzerinde k01 ve k06, batı duvarı üzerinde k02 demir sürgülü kapısı yer alır. Yapının doğu-batı doğrultusunda, orta aksında kuzey ve güney duvarlarında yer alan 9 adet kolunu karşılayan taşıyıcı sistem yer alır. Orta kolonlar 36x36 cm ebatlarındadır. Orta kolonların arası 260 cm'dir. Yapı kuzey-güney duvarlarının ortasından ikiye bölünmüştür. Eşit alana sahip iki adet depo mekânı oluşmuştur. Doğu yönündeki depo-1 ve batı yönündeki de depo-2 olarak numaralandırılır (Bknz Ek L). Yapının tavan kotu en yüksek yerinde 876 cm, en düşük yerinde 429 cm'dir.

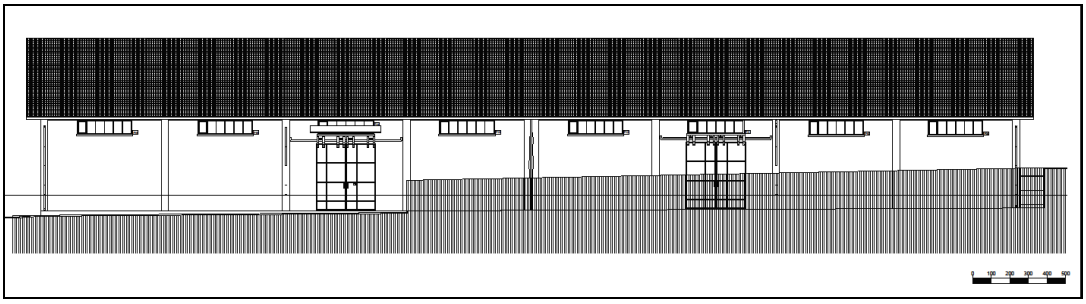
Binanın doğusunda yer alan depo-2 mekânının içinde, yapının güney duvarına bitişik nizam olarak, 400x543 cm ölçülerinde bir tane ofis mekânı yer alır. Ofis mekânı 4 cm kalınlığındaki ahşap elemanlarla oluşturulmuştur. Bu mekânın tavan yüksekliği 278 cm'dir. Zeminden 1 m yüksekliğinde ahşap devam ederken sonrasında 20x20 cm bölünmüş ahşap+cam elemanlardan oluşan ahşap perde, bu ofis mekânının duvarlarını oluşturur (Resim 3.53). Ofis mekânın doğu duvarında 80 cm, batı duvarında ise 85 cm genişliğinde birer tane kapı yer alır. Depo-1 mekânı tek bölünmemiş mekândır.

Resim 3.53**:** Ambar-1Yapısındaki Z03 Ofis Mekânı Görünümü.

3.4.3. Cephe Özellikleri

Yapının 4 cephesi detaysız cephelerdir. Yapının kuzey ve güney cephelerinde, tepe pencerelerinin önünde aydınlatma elemanları görülmektedir. Bunların dışarıda olmasının sebebi; yangını önlemektir. Aydınlatma dışarıdan sağlanır ve pencereler sayesinde ambarların iç kısmı ışık alır.

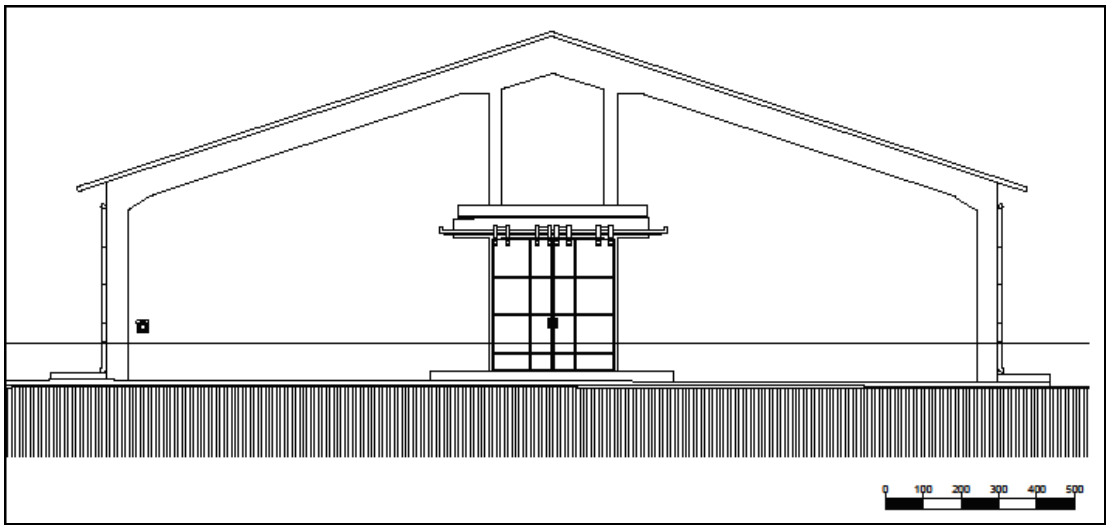
Şekil 3.17**:** Ambar-1 Yapısı Kuzey Cephesi Rölöve Çizimi.

Yapının kuzey cephesinde 8 adet pencere bulunur (Şekil 3.17). Bunlar p09, p10, p11, p12, p13, p14, p15 ve p16 pencereleridir. P09, p10, p12, p13, p15 ve p16 (294x76 cm) pencereleri aynı tipolojiye sahip pencerelerdir. P11 ve p14 (302x76 cm) ise ayrı tek tipe sahip pencerelerdir. K03 ve k04 (300x 348 cm) kapıları bu cephedeki girişleri

oluşturmaktadır. Bu kapılar demir sürgülü kapılardır. Cephe uzunluğu 5278 cm'dir. Cephede 4 adet yağmur iniş su borusu yer almaktadır (Resim 3.54). K04 kapısının batısında 160 cm yüksekliğinde, yeşil alan ile yapı arasında bölücü niteliğinde taş duvar yer almaktadır. Mahya üstü kotu 925 cm, saçak altı kotu 887 cm'dir.

Resim 3.54**:** Ambar-1 Yapısı Kuzey Cephesi.

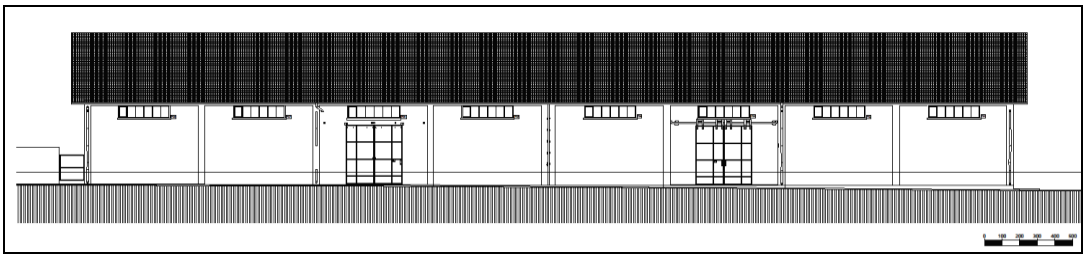

Şekil 3.18**:** Ambar-1 Yapısı Doğu Cephesi Rölöve Çizimi.

Yapının doğu cephesinin orta aksında demir, sürgülü k05 (261x348 cm) kapısı yer alır (Şekil 3.18). Cephe uzunluğu 2350 cm'dir. Mahya üstü kotu 933 cm, saçak altı kotu 513 cm'dir. Cephe sıvalı ve boyalıdır (Resim 3.55).

Resim 3.55**:** Ambar-1 Yapısı Doğu Cephesi.

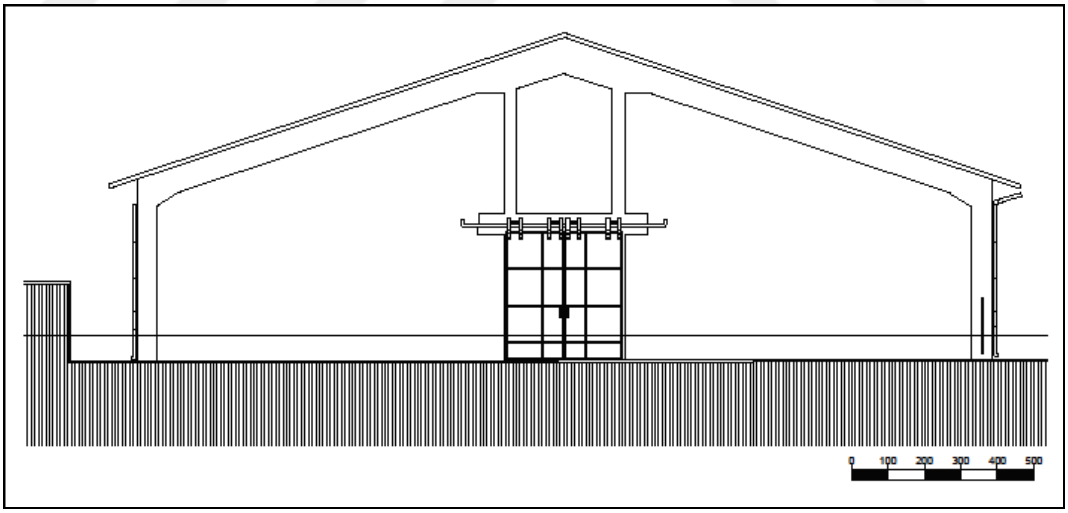
Şekil 3.19**:** Ambar-1 Yapısı Güney Cephesi Rölöve Çizimi.

Yapının güney cephesinde tek tip p01, p02, p03, p04, p05, p06, p07 ve p08 (294x76 cm) pencereleri yer alır (Şekil 3.19). Pencereler zemin kotundan 423 cm yüksekliktedir. K01 (311x348 cm) ve k06 (303x348 cm) demir kapıları cephede girişleri sağlar. K01 çift kanatlı demir kapısı normal açılır, k06 demir kapısı sürgü açılır kapıdır. K01 kapısından depo-1 mekânına, k06 kapısından ise depo-2 mekânına giriş yapılır. Cephe sıvalı ve boyalıdır. Cephe yüksekliği 926 cm, genişliği 5271

cm’dir. Cephenin doğu köşesinde yangın söndürme musluğu yer almaktadır (Resim 3.56).

Resim 3.56**:** Ambar-1 Yapısı Güney Cephesi.

Şekil 3.20: Ambar-1Yapısı Batı Cephesi.

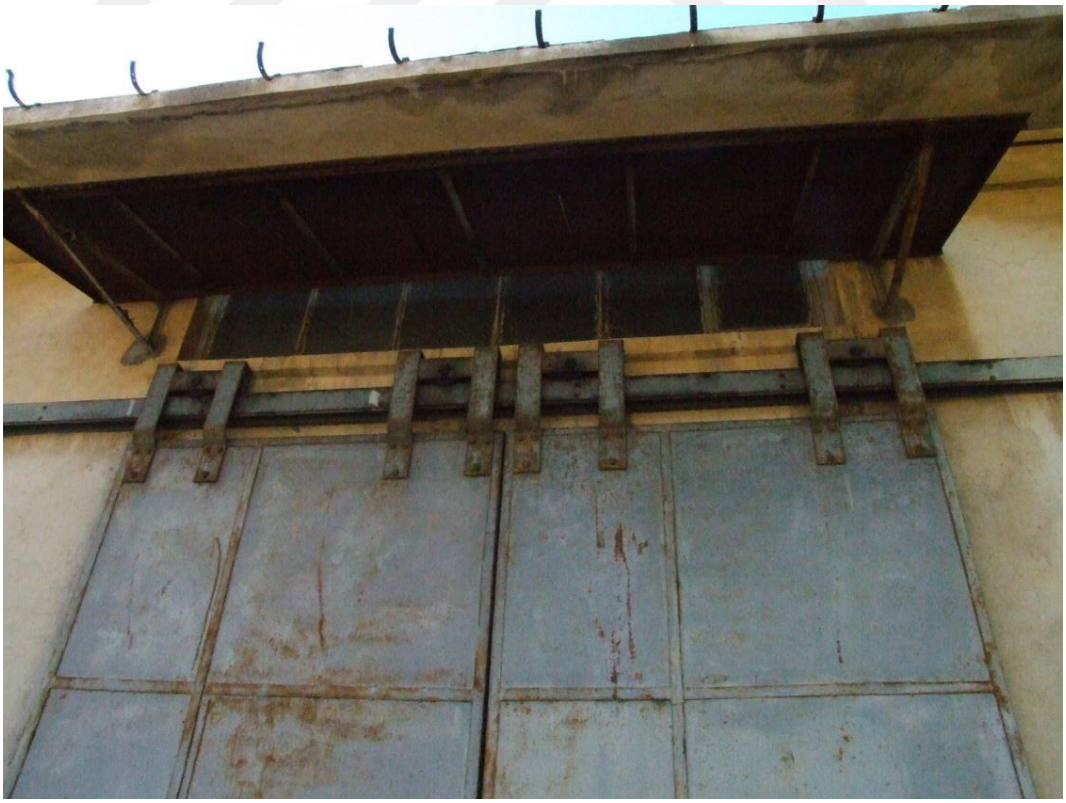
Yapının batı cephesinde demir sürgülü çift kanatlı k02 (264 / 348 cm) kapısı yer alır (Şekil 3.20). Cephe uzunluğu 2344 cm’dir. Mahya üstü kotu 889 cm, saçak altı kotu 465 cm’dir. Yeşil alan sebebiyle bu cepheden fotoğraf çekilememiştir.

3.4.4. Yapım Tekniği ve Malzeme:

Yapı betonarme yapım tekniği ile yapılmıştır (Resim 3.57). Zemini çimento harçlı şap döşemedir. Tavanı beton plak döşemedir. Duvarları 39x30x19 cm boyutlarında briket üzeri çimento harçlı sıva ve eski boyadır. Yapının 5275 cm'lik uzun kuzey ve güney duvarları arasında kirişler uzanmaktadır. Bu kirişler 9 tanedir. Aralarındaki mesafe 614 cm'dir (Bknz. Ek L). Yapının beşik çatılı olması sebebi ile kirişler 33-42 cm arası sarkma gösterir. Kuzey-güney doğrultusuna sarkan kirişler 89 cm uzunluğundadır. Yapı plan bazında kuzey güney yönleri doğrultusunda ikiye bölünmüştür. Ambarı ikiye bölen duvar 27 cm kalınlığındadır. Yapı, alandaki diğer yapılar gibi statik açıdan iyi sayılabilecek durumda fakat oldukça bakımsızdır. Yapının dış cephelerinde rutubetlenme görülmektedir. Bu rutubetlenme cephedeki demir kapılarda paslanmaya (oksitlenme) sebep olmuştur (Resim 3.58). Tepe pencerelerin bir kısmında da malzeme kayıpları görülmektedir. Pencereler 6 eşit parçaya bölünmüştür. Bu parçalardan beşi sabit bir tanesi açılır kanattır. Açılır kanat, her bir pencerenin en batısında yer alan parçadır. Yapının pencere ve kapıları demir doğramadan oluşmaktadır. Yapının dış kapıları 50x50 mm kutu profil üzeri 2mm demir saçtan oluşmaktadır. Cephelerde kolon kiriş izleri 3 cm dışarı taşan sıva ile belirginleştirilmiştir. Cepheler sıvalı ve boyalıdır. Çatı örtüsü Marsilya tipi kiremittir (Resim 3.59).

Resim 3.57**:** Ambar-1 Yapısındaki Kolon-Kiriş İlişkisi.

Resim 3.58**:** Ambar-1Yapısı Demir Kapı.

Resim 3.59: Ambar Binaları Çatıları -Marsilya Tipi Kiremit Kaplama.

3.5. Ambar-2 Binası

3.5.1. Konumu ve Özgün İşlevi

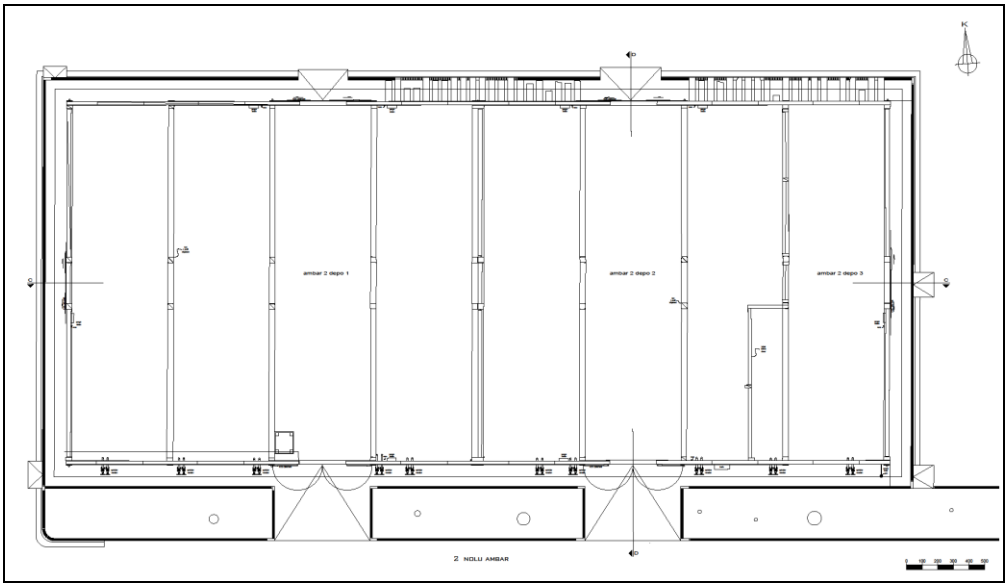
Ambar-2 yapısı ambar-1 yapısının hemen doğusunda, tesisin kuzeyinde yer alır (Resim 3.60), [Google Earth, 2009]. Yapı tescillidir (Ek A), [A.K.V.K.K. Arşivi, 2009]. Yapıya ait tescil fişi (EK G)'de verilmiştir [A.K.V.K.K. Arşivi, 2018]. Depolama, sevk ve dağıtım işleri için kullanılmıştır.

Yapıya ait rölöveler (EK L)' de verilmiştir.

Resim 3.60: Ambar-2 Yapısının Alandaki Konumu.

3.5.2. Plan Özellikleri

Şekil 3.21**:** Ambar-2 Yapısı Zemin Kat Planı Rölöve Çizimi.

Yapı 5218 x 2284 cm ölçülerindedir. Dikdörtgen forma sahiptir (Şekil 3.21). Ambar-1 binasının eş binasıdır. Yapı 1192 m2'lik bir alana oturmaktadır. İki binanın işlevleri, metrekareleri, malzemeleri ve yapım teknikleri aynıdır. Duvar kalınlığı 25 cm'dir. 2 no'lu ambar 3 parçaya bölünmüştür, 3 depo mekânı yer alır.

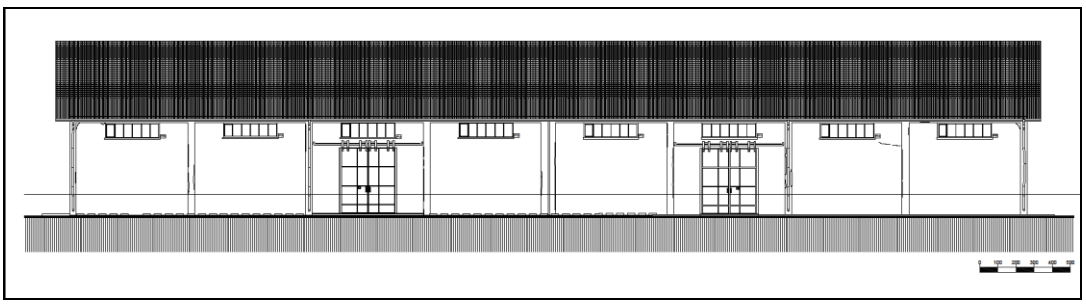
Yapı kuzey-güney doğrultusunda 2 eşit parçaya bölünmüştür. Zaman içerisinde doğu yönünde kalan mekân tekrar bölünmüştür ve 3. depo mekânı ortaya çıkmıştır. 3 numaralı depo mekânına k06 (260/348 cm) kapısından girilmektedir. Depoların metrekareleri aşağıda belirtilen şekildedir;

- 1.depo: 588 m2
- 2.depo: 423 m2
- 3.depo: 165 m2

Kuzey duvarı üzerinde k04, k05, doğu duvarı üzerinde k06, güney duvarı üzerinde k01 ve k02, batı duvarı üzerinde k03 demir kapıları yer alır. K01 ve k02 kapıları çift kanatlı açılır, diğerleri sürgü demir kapıdır. Yapının tavan kotu en yüksek yerinde 876 cm, en düşük yerinde 429 cm'dir.

3.5.3. Cephe Özellikleri

Ambar-1 yapısında olduğu gibi ambar-2 yapısında da kuzey ve güney cephelerinde, tepe pencerelerinin önünde aydınlatma elemanları görülmektedir. Bunların dışarıda olmasının sebebi; yangını önlemektir. Aydınlatma dışarıdan sağlanır ve pencereler sayesinde ambarların iç kısmı ışık alır.

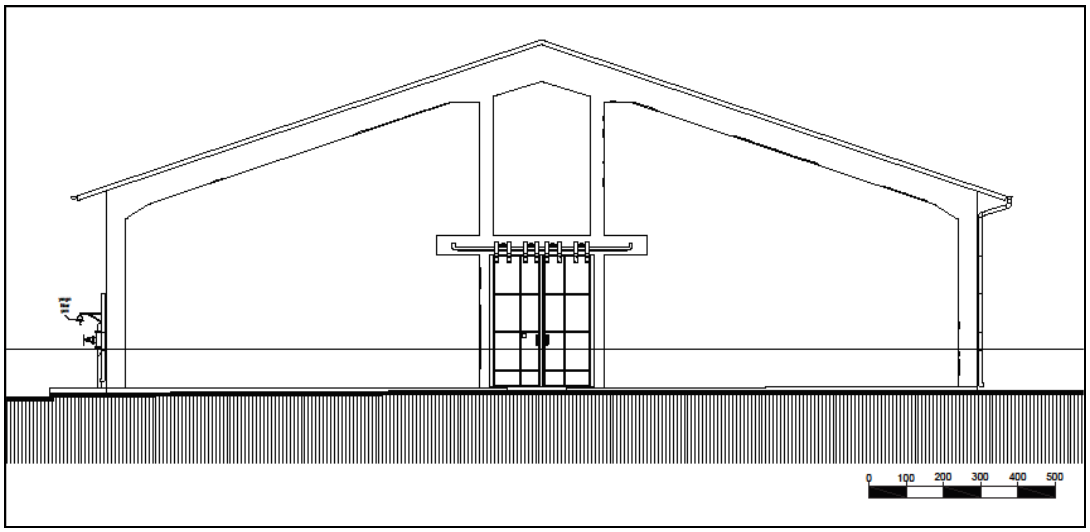

Şekil 3.22: Ambar-2 Yapısı Kuzey Cephesi Rölöve Çizimi.

Yapının bu cephesinde tek tipe sahip p09, p10, p11, p12, p13, p14, p15 ve p16 (298x80 cm) olmak üzere 8 adet tepe penceresi yer alır (Şekil 3.22). Bu pencereler zemin kotundan ortalama 413 cm yukarıda yer alır. Pencereler 6 eşit parçaya bölünmüştür. Bu parçalardan beşi sabit bir tanesi açılır kanattır. Açılır kanat, batısında yer alan parçadır. Girişler aynı tip k04 ve k05 (298x348 cm) sürgülü çift kanatlı demir kapılardan sağlanır. Cephe uzunluğu 5278 cm'dir. Saçak altı kotu 504 cm, mahya üstü kotu 921 cm'dir (Resim 3.61).

Resim 3.61: Ambar-2 Yapısı Kuzey Cephesi.

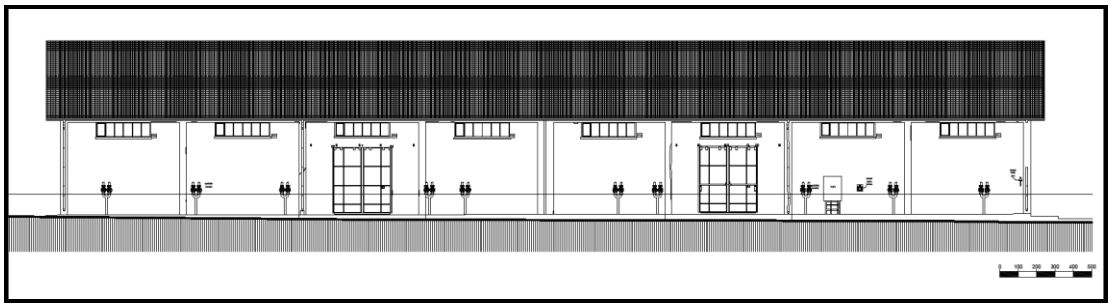

Şekil 3.23: Ambar-2 Yapısı Doğu Cephesi Rölöve Çizimi.

Yapının batı cephesinde sürgülü çift kanatlı demir k06 (260 / 348 cm) kapısı yer alır (Şekil 3.23). Cephe uzunluğu 2342 cm'dir. Saçak altı kotu 512 cm, mahya üstü kotu 889 cm'dir (Resim 3.62).

Resim 3.62: Ambar-2 Yapısı Doğu Cephesi.

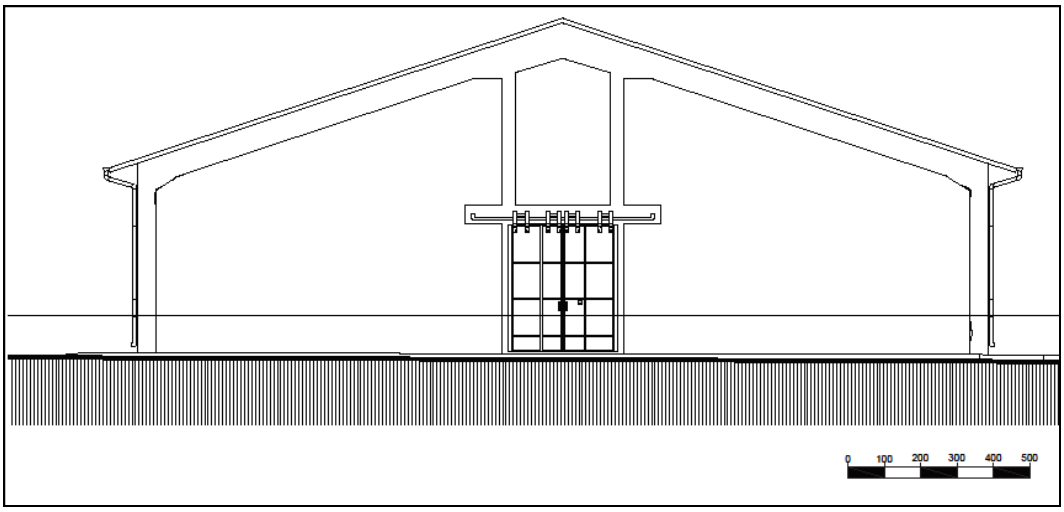

Şekil 3.24**:** Ambar-2 Yapısı Güney Cephesi Rölöve Çizimi.

Yapının bu cephesinde p01, p02, p03, p04, p05, p06, p07 ve p08 (298x80 cm) olmak üzere 8 adet tek tip tepe penceresi yer alır (Şekil 3.24). Bu pencereler zemin kotundan ortalama 426 cm yukarıda yer alır. Girişler tek tip k01 ve k02 (298x348 cm), çift kanatlı açılır demir kapılardan sağlanır. Bu cephede 10 adet yangın söndürme musluğu (sprinkler vanaları) bulunur (Resim 3.63). Cephe uzunluğu 5280 cm'dir. Saçak altı kotu 504 cm, mahya üstü kotu 947 cm'dir.

Resim 3.63: Ambar-2 Yapısı Güney Cephesi.

Şekil 3.25**:** Ambar-2 Yapısı Batı Cephesi Rölöve Çizimi.

Yapının batı cephesinde demir sürgülü çift kanatlı k03 (263x348 cm) kapısı yer alır (Şekil 3.24). Cephe uzunluğu 2342 cm'dir. Cephede kiremit üstüne kadar olan yükseklik 889 cm, saçak altı yüksekliği 512 cm'dir (Resim 3.64).

Resim 3.64: Ambar-2 Yapısı Batı Cephesi.

3.5.4. Yapım Tekniği ve Malzeme

Yapı betonarme yapım tekniği ile yapılmıştır. Zemini çimento harçlı şap döşemedir. Tavanı beton plak döşemedir. Duvarları 39x30x19 cm boyutlarında briket üzeri çimento harçlı sıva ve eski boyadır. Ünitenin 5278 cm'lik uzun kuzey ve güney duvarları arasında kirişler uzanmaktadır. Bu kirişler 9 tanedir aralarındaki mesafe 614 cm'dir. Kirişlerin ortalama kalınlığı 38 cm'dir. Kirişler yapının orta noktasından 85 cm aşağı sarkmaktadır.

Yapı içerisindeki iki numaralı depo mekânı briket duvar ile ikiye bölünmüştür (Resim 3.65). 14 sıra briketten oluşan bu duvar 278 cm yüksekliğinde ve 20 cm kalınlığındadır. Yapı ambar-1 binası gibi statik açıdan iyi durumdadır. Yapının pencere ve kapıları doğramaları demirdir. Dış kapıları 50x50 mm kutu profil üzeri 2mm demir saçtan oluşmaktadır.

Cephelerde rutubetlenme görülmektedir. Bu rutubetlenme demir kapılarda paslanmaya neden olmuştur (Resim 3.58). Pencereler 6 eşit parçaya bölünmüştür. Bu parçalardan beşi sabit bir tanesi açılır kanattır. Açılır kanat, her bir pencerenin en batısında yer alan parçadır. Tepe pencerelerinin bir kısmında da malzeme kayıpları görülmektedir.

Cephelerde kolon kiriş izleri 3 cm dışarı taşan sıva ile belirginleştirilmiştir. Cephe sıvalı ve boyalıdır. Çatı örtüsü Marsilya tipi kiremittir (Resim 3.59).

Resim 3.65: Ambar-2 Yapısı Bölücü Briket Duvar.

3.6. Üretim Binası

3.6.1. Konumu ve Özgün İşlevi

Yerleşkenin ortasına doğru, kuzey-güney doğrultusunda yer alır (Resim 3.66), [Google Earth, 2009]. Tesisin en büyük yapısıdır. Yapının kuzeyinde Ambar, doğusunda Yemekhane, İdare ve Kreş binaları yer alır. Üretimin yapıldığı yapıdır. Çalışanlar tarafından "işletme binası" olarak da bilinir [Dokuma AŞ, 2019].

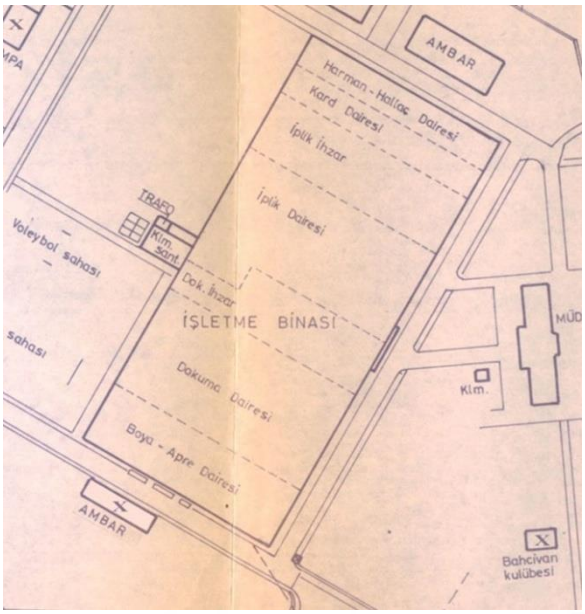

Resim 3.66: Üretim Yapısının Alandaki Konumu.

3.6.2. Plan Özellikleri

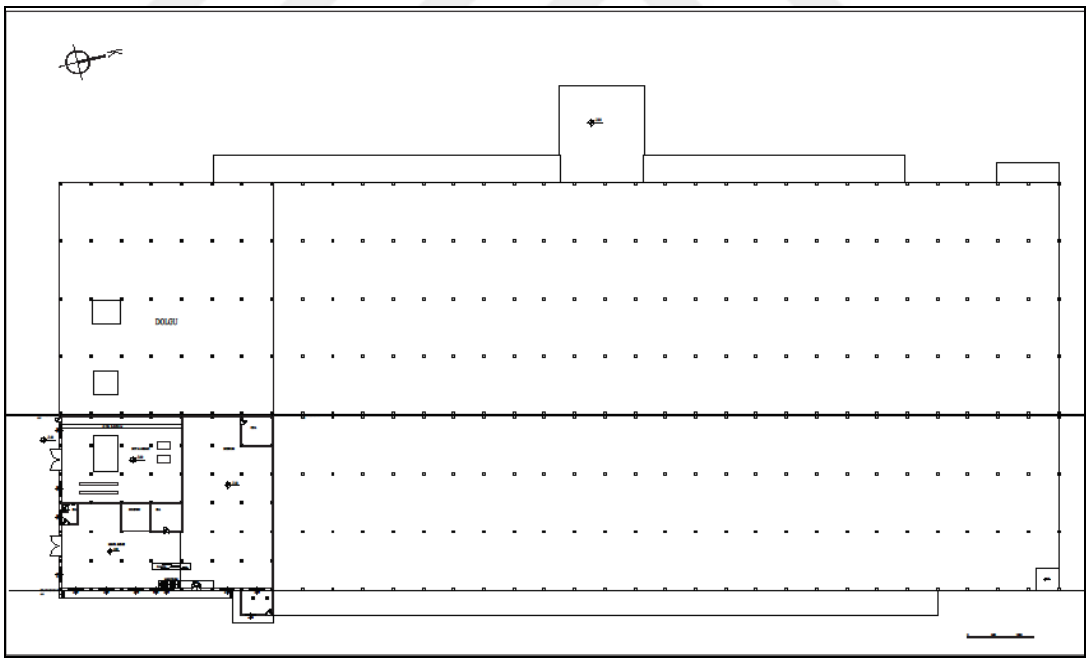
Yapı tek katlı olup, yüksekliğinden dolayı yapının planı 3 kot halinde incelenmiştir. Bunlar sırası ile -3.00 kotu bodrum kat planı, 0.00 kotu zemin kat planı, +3.00 kotu planıdır. Üretimin yapıldığı 0.00 kotu 7 bölümden oluşmaktadır (Resim 3.67), [Web 6, 2019]. Bunlar Boya-Apre[1] Dairesi, Dokuma Dairesi, Dokuma İhzar[2], İplik Dairesi, İplik İhzar, Kard[3] Dairesi, Harman-Hallaç Dairesi[4] bölümleridir.

[1]Dokumacılıkta, boyacılıkta, dericilikte cila olarak kullanılan madde [Web 11, 2019].
[2]Hazır duruma getirme, hazır etme, hazırlama [Web 12, 2019].
[3]Taraklama, Tarama [Web 13, 2019].
[4]Tekstilde Harman Hallaç Bölümü Bir iplik işletmesinde, üretilmesi planlanan üründe ulaşılmak istenen mamul iplik özelliklerine göre seçilmiş olan ham madde (balya) gruplarının düzgün bir şekilde verilen harman reçetesine uygun olarak karıştırıldığı yer harman-hallaç dairesidir [Web 14, 2019]

Resim 3.67**:** Üretim Yapısı Plan Şeması.

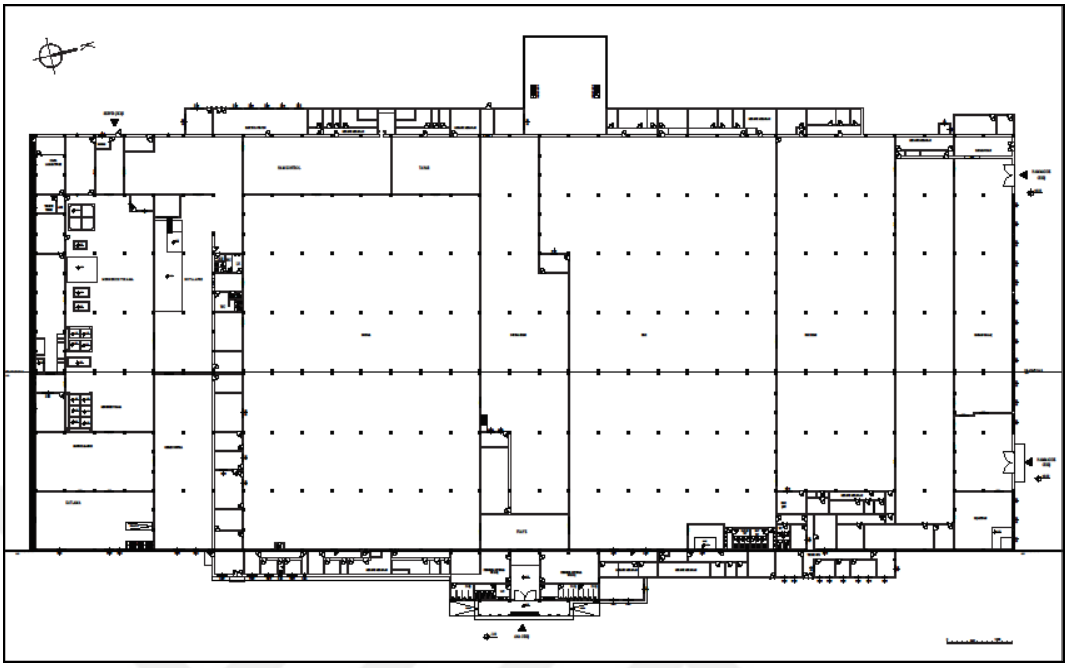
3.6.2.1. -3.00 Kotu Kat Planı

Şekil 3.26: Üretim Yapısı -3.00 Kotu Kat Planı Rölöve Çizimi.

Yapının bodrumu 1516 m2'lik bir alana oturmaktadır Bodrumda yer alan mekânlar mamul ambarı, su deposu, boya ambarı ve 3 adet oda mekânıdır (Şekil 3.26), [Dokuma AŞ, 2016]. Güney ve doğu yönünde pencereler yer alır. Mamul ambarı ve boya ambarının giriş kapıları güney yönünde yer almaktadır (Bknz Ek M).

3.6.2.2. 0.00 Kotu Kat Planı

Şekil 3.27: Üretim Yapısı 0.00 Kotu Kat Planı Rölöve Çizimi.

Üretim binasının ana girişi doğuda yer alan 420 cm'lik kapıdan sağlanır. Ana girişten sonra kuzey ve güney yönünde personel giyinme-soyunma odası ve wc-duş mekânları sıralanır. Bu mekânların devamında mekanik mekânlar ve teknik odalar yer alır. Üretim yapısının 0.00 kotu planında; güney yönünde katlama, germe kurutma, merserize yıkama, boya apre, kimya laboratuvarı mekânları yer alır. Batı yönünde ham kontrol, tahar[1], kimya laboratuvarı, elektrik atölyesi ve mekanik mekânlar yer alır (Şekil 3.27), [Dokuma AŞ, 2016].

[1]Çözgü ipliklerinin belirli kurallara göre, çerçevelerdeki gücü gözlerinden ve tarak dişleri arasından geçirilmesi işlemine tahar denir [Web 15, 2019].

Kuzey yönünde harman odası, harman hallaç adı verilen üretim binasındaki iş sirkülâsyonunun tamamlanmasını sağlayan diğer mekânlar bulunmaktadır. Fabrikaya gelen hammadde girişi yapının kuzeyinde yer alan iki adet giriş kapısından sağlanmaktadır. İki kapı arasında tek tipolojiye sahip pencere bulunmaktadır (Resim 3.72). Binanın batı yönünde bitimine yakın servis çıkışı yer almaktadır (Bknz Ek M). Yapının içinden genel görünüm (Resim 3.68, 3.69, 3.70, 3.71)' de verilmiştir, [Web 6, 2019].

Resim 3.68: Üretim Yapısı İç Mekândan Genel Görünüm.

Resim 3.69: Üretim Yapısı İç Mekândan Genel Görünüm.

Resim 3.70: Üretim Yapısı İç Mekândan Genel Görünüm.

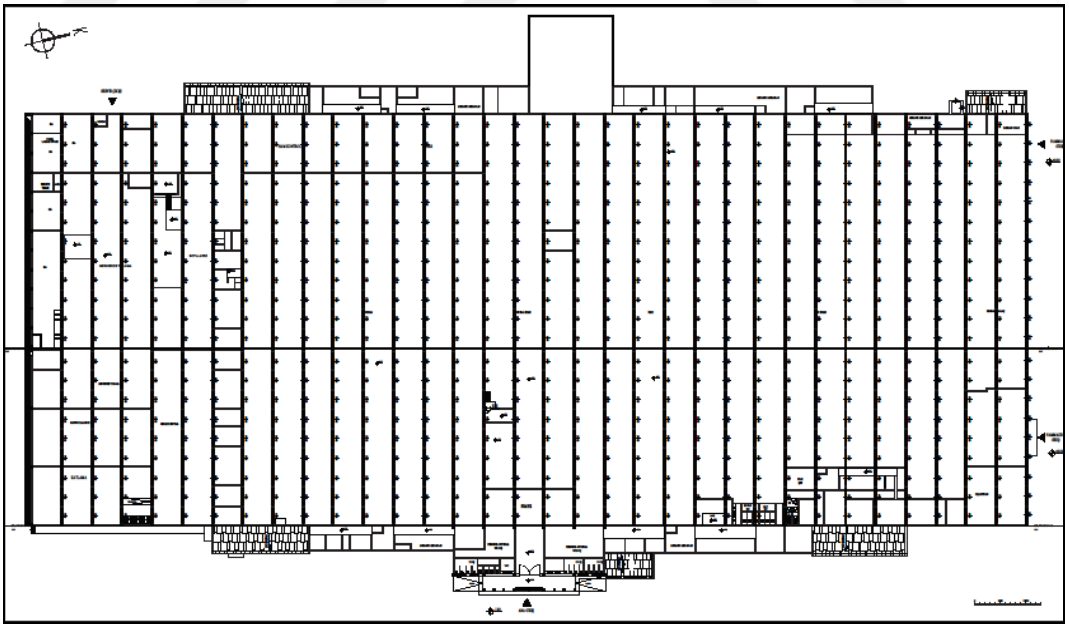

Resim 3.71: Üretim Yapısı İç Mekândan Genel Görünüm.

Resim 3.72: Üretim Yapısı Kuzey Cephesinde Bulunan Pencereler.

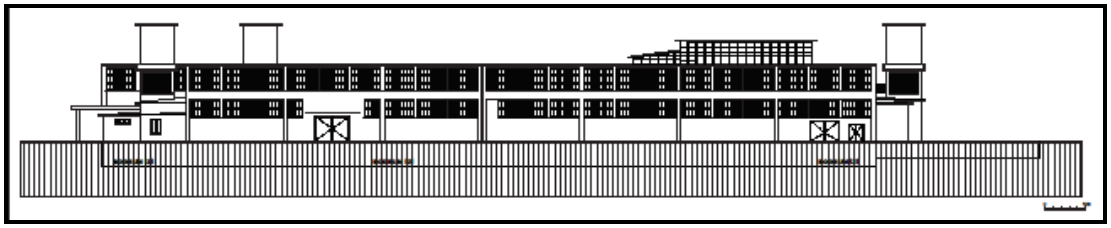
3.6.2.3. +3.00 Kotu Kat Planı

Şekil 3.28: Üretim Yapısı +3.00 Kotu Kat Planı Rölöve Çizimi.

+3.00 kotu kat planında 0.00 kotu kat planına ek olarak zeminden 655 cm yukarıda olan tepe pencereleri görülmektedir (Şekil 3.28), [Dokuma AŞ, 2016].

3.6.3. Cephe Özellikleri

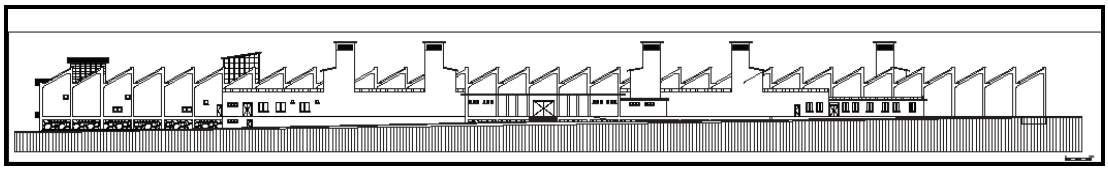

Şekil 3.29: Üretim Yapısı Kuzey Cephesi Rölöve Çizimi.

Kuzey cephesi genişliği 98.96 m'dir. Hammadde girişlerinin sağlandığı iki adet kapı bulunur (Şekil 3.29), [Dokuma AŞ, 2016]. Bu giriş kapıları 0.00 kotunda yer alır. Kuzey cephesi, binada yer alan tepe pencerelerinin iki sıra görülebildiği cephedir (Resim 3.73). 0.00 kotu kat planındaki pencere yüksekliği 220 cm iken, +3.00 kotu kat planındaki pencere yüksekliği270 cm'dir (Bknz Ek M), [Dokuma AŞ, 2016].

Resim 3.73**:** Üretim Yapısı Kuzey Cephesi.

Şekil 3.30: Üretim Yapısı Doğu Cephesi Rölöve Çizimi

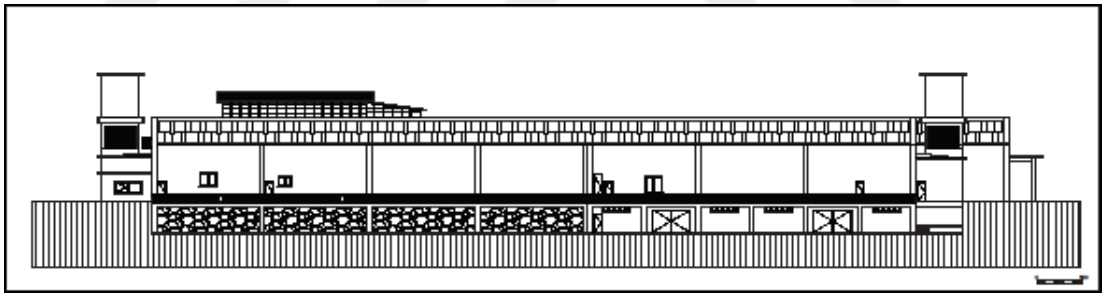
Personel girişleri doğu cephesinde yer alır. Cephe uzunluğu 198.5 m'dir. Bu giriş 0.00 kotunda bulunur. Giriş kapısının önünde 4 adet 550 cm uzunluğunda 25 cm genişliğinde basamak yer alır. Giriş merdiveninin kuzeyinde ve güneyinde 40x40x395 cm ebatlarında 4'er tane olmak üzere 8 adet betonarme kolon yapının giriş saçağını taşır (Resim 3.74). Cephenin kuzey ve güneyinde binanın teknik ve mekanik oda girişleri yer alır (Şekil 3.30), [Dokuma AŞ, 2016]. Cephenin güneyinde -3.00 kot planındaki bölümü sıvasız olup taş görünümündedir. Bu cepheden beş adet baca görülür. Güneyinde -3.00 kot planında bodrumda yer alan boya ve mamul ambarı mekânlarının girişinin sağlandığı tek kanatlı kapı yer almaktadır (Resim 3.75). Giriş kapısından mahya üstüne kadar olan yükseklik930 cm'dir (Bknz Ek M), [Dokuma AŞ, 2016].

Resim 3.74: Üretim Yapısı Doğu Cephesi.

Resim 3.75: Üretim Yapısı Doğu Cephesi Mekanik Bölüm Girişi.

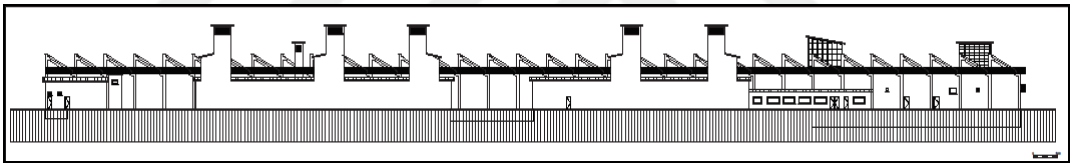

Şekil 3.31: Üretim Yapısı Güney Cephesi Rölöve Çizimi.

Yapının güney cephesi 93 m'dir (Şekil 3.31), [Dokuma AŞ, 2016]. Cephenin 0.00 kotu kat planında mamul ve boya ambarının giriş kapıları yer almaktadır. +3.00 m. kotu kat planında tepe pencerelerinin betonarme olan kısmı görülmektedir. Yapının iki ucunda, kiremit üstünden 464 cm yukarı çıkan 410 cm genişliğinde bacalar bulunmaktadır. Cephe yüksekliği ortalama 12.8 m'dir.

Resim 3.76: Üretim Yapısı Güney Cephesi

Şekil 3.32: Üretim Yapısı Batı Cephesi Rölöve Çizimi

Batı cephesi yapının arka cephesidir (Resim 3.77). Uzunluğu 198.5 m'dir. Çatıda dolaşılması için 1 metre genişliğinde, 1 metre yüksekliğinde bir koridor oluşturulmuştur. Koridorun etrafında +6.00 kotunda demir korkuluk bulunur (Resim 3.78). Cepheden gözüken bu demir korkuluk bu koridorun etrafına önlem olarak oluşturulmuştur. Korkuluğun yüksekliği 1 metredir. Cephenin bu yönünde güney tarafına doğru servis çıkışı bulunur. Kuzey yönüne doğru tek katlı yüksekliği 330 cm olan elektrik atölyesi yer alır (Resim 3.78). Atölyenin devamındaki mekanik mekânların bulunduğu tek katlı muhdes kütlenin yüksekliği 5.30 m'dir. Batı cephesinde 5 adet baca görülür (Şekil. 3.32), [Dokuma AŞ, 2016].

Resim 3.77: Üretim Yapısı Batı Cephesi

Resim 3.78: Üretim Yapısı Batı Cephesi

3.6.4. Yapım Tekniği ve Malzeme

Bina betonarme ve yığma yapım tekniği ile yapılmıştır (Resim 3.79). 50x50x530 cm ebatlarında betonarme kolonlar yer almaktadır. Bina yaklaşık 188.224 m2'lik bir alana oturmaktadır. Bu bağlamda binanın birçok yerinde dilatasyon derzi bulunmaktadır (Bknz Ek M), [Dokuma AŞ, 2016]. Çatısı betonarme döşeme üzeri ahşap konstrüksiyondur. Binanın çatısı "şet çatı" modelinde tasarlanmıştır. Binanın aldığı tüm ışık, kuzey yönüne bakan tepe pencerelerinden girmektedir (Resim 3.80). İşçilerin daha konforlu çalışabilmeleri adına fabrika pencereleri kuzey yönüne bakmaktadır. Pencerelerin içinde teller yer almaktadır (Resim 3.81). Yapının üst örtüsü Marsilya tipi kiremittir. Zemin döşemesi kaplaması karo mozaiktir (Resim 3.82), [Dokuma AŞ, 2016].

Yapı statik açıdan oldukça iyi durumdadır. Kullanılmaması nedeni ile gerekli bakımları yapılmamıştır (sıva ve boya gibi). Bu sebeple iç mekânlarda ve dış cephelerinde malzeme kayıpları görülmektedir. Cepheleri sıvalı ve boyalıdır.

Resim 3.79: Üretim Yapısı İç Mekân Görünümü.

Resim 3.80: Üretim Binasının Kuzeye Bakan Tepe Pencereleri.

Resim 3.81:Marsilya Tipi Kiremitle Kaplı Çatı ve Kuzeye Bakan Tepe Pencereleri.

Resim 3.82. Üretim Yapısı Karo Mozaik Zemin Kaplaması.

3.7. Misafirhane Binası

3.7.1. Konumu ve Özgün İşlevi

Misafirhane yapısı yerleşkenin kuzeyinde yer alır (Resim 3.83), [Google Earth, 2009]. Yapı misafirhane olarak kullanılmıştır.

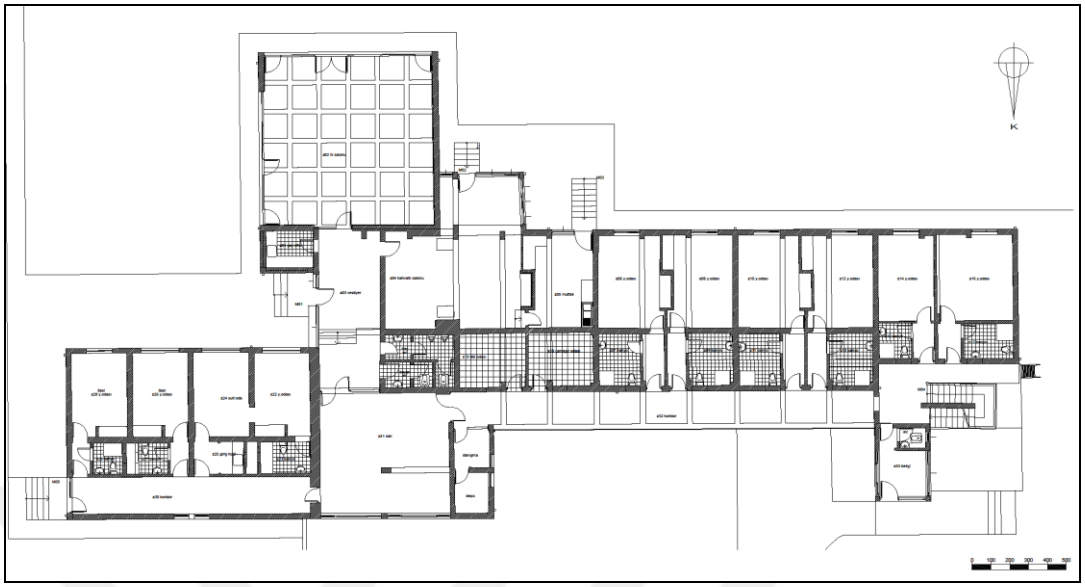
Resim 3.83: Misafirhane Yapısının Alandaki Konumu.

3.7.2. Plan Özellikleri

3740x863 cm ölçülerinde 2 katlı bir yapıdır. Yapı toplam 706 m2'lik bir alana oturmaktadır. Yapıda 1 tane 2 katlı kütle, 2 tanede de 1 katlı kütle iç içe bulunur. Yapının kuzeyinde ve güneyinde tek katlı olan iki kütle yer alır. İki katlı olan orta kütlede sadece yatak odaları ve bu odalara hizmet eden kahvaltı salonu, mutfak, ütü ve çamaşır odaları gibi ortak kullanım mekânları yer alır. Kuzey yönündeki kütle konaklama mekânları, güneyde yer alan kütlede televizyon izleme salonu bulunur. Televizyon izleme salonu ortak mekândır. Yapının zemin kat planında 36, üst kat planında 22 adet mekân yer alır. Yapıya batı ve güney yönlerinden girilebilmektedir.

Yapıda yer alan mekânların numara ve fonksiyonlar (Ek N)'de verilmiştir. Yapının iki katlı kütlesinde zemin kat tavan yüksekliği ortalama 300 cm, üst katının tavan yüksekliği 294 cm'dir. Kuzeybatı yönünde yer alan tek katlı kütlenin kat yüksekliği ortalama 290 cm'd'ir.

3.7.2.1. Zemin Kat Planı

Şekil 3.33: Misafirhane Yapısı Zemin Kat Planı Rölöve Çizimi.

Yapının zemin katında ana binaya ait üç adet giriş yer almaktadır. Bunlardan iki tanesi güney cephesinde bir tanesi de doğu cephesinde bulunmaktadır. Batı cephesindeki giriş oda mekânlarına, güney cephesindeki giriş kahvaltı salonu mekânına girişi sağlamaktadır (Şekil 3.33). Batı cephesinin ortasında bulunan 3 basamaklı m01 merdiveninden sonra yer alan k01 kapısından yapıya girilmektedir. M01 merdiven kolu 232 cm genişliğindedir. Giriş kapısı önündeki sahanlık ise 137 cm genişliğindedir. Güney yönündeki girişler k09 ve k12 tek kanatlı ahşap kapılardan sağlanmaktadır. İki giriş kapısının da önünde merdiven yer almaktadır. Bu merdivenler m02 ve m03 merdivenleridir. M02 merdiveni k09 kapısından sonra yer alır, basamak uzunluğu 134 cm ve basamak genişliği 30 cm'dir. M03 merdiveni k12 kapısından sonra yer alır, basamak uzunluğu 129 cm ve basamak genişliği 30 cm'dir.

Yapının batısında m04 merdiveni yer alır. Merdiven 243 cm uzunluğunda ve 30 cm genişliğindedir. Basamak sayısı 18'dir.

Yapının kuzeyinde kalan tek katlı kütleye hem yapı içinden hem de dışarıdan ulaşılabilmektedir. Yapının doğusunda yer alan 5 basamaklı m05 merdiveninden sonra k54 (78x210 cm) tek kanatlı ahşap kapı yer alır. Bu kapıdan, tek katlı kütleye geçiş sağlanmaktadır. Bu girişten batı yönüne 1269 cm boyunca z30 koridor mekânı devam etmektedir. Z30 mekânının güneyinde Z22, Z24, Z26 ve z28 mekânları yer almaktadır.

Binanın güneyinde yer alan, Z02 tv salonunun yer aldığı kütlenin tavan yüksekliği 344 cm'dir. Büyüklüğü 82 m^2'dir. Bu bölümün tavanı kaset döşemedir. Kaset döşeme sisteminde mekânın çerçevesi 5'er tane kiriş birbirini + şeklinde kesecek biçimde devam etmektedir. Kalınlıkları 25 cm'dir. Mekânın batı yönünde duvarı tamamen sağır duvardır. Yapının dış duvarlarının kalınlığı 30 cm'dir. İç mekânlardaki duvar kalınlıkları değişiklik göstermektedir. Bu katta yer alan Z06, Z08, Z10, Z12, Z14, Z16, Z24, Z26 ve Z28 mekânları yatak odası mekânlarıdır ve tümünün kendisine ait banyo mekânları bulunmaktadır. Yapıdaki ortak alanlardan birkaç resim (Resim 3.84, Resim 3.85 ve Resim 3.86).

Resim 3.84: Z31 Mekânı Genel Görünüm.

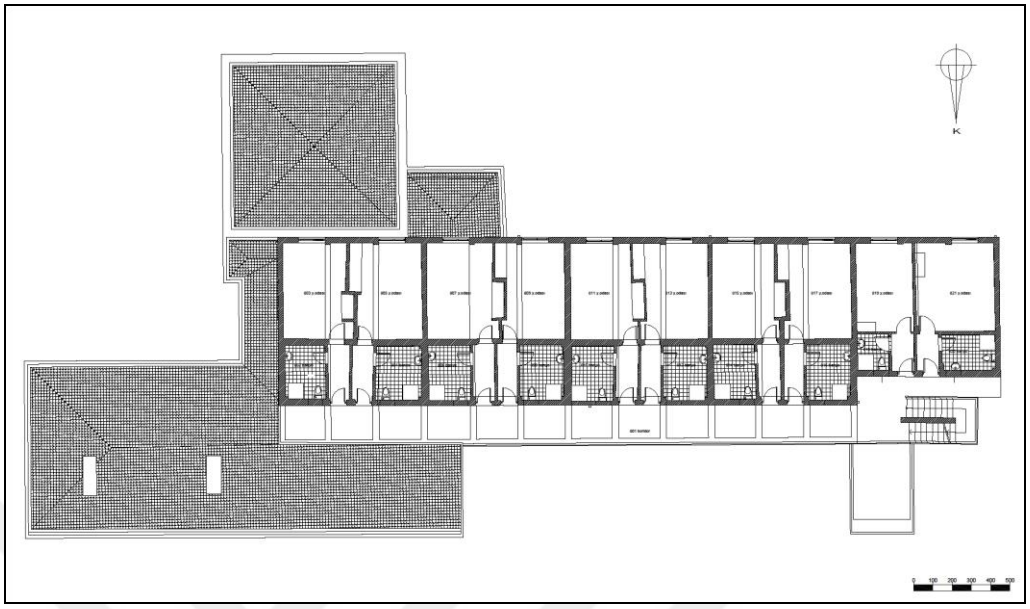

Resim 3.85: Z32 Mekânı Genel Görünüm.

Resim 3.86: Z30 Mekânı Genel Görünüm.

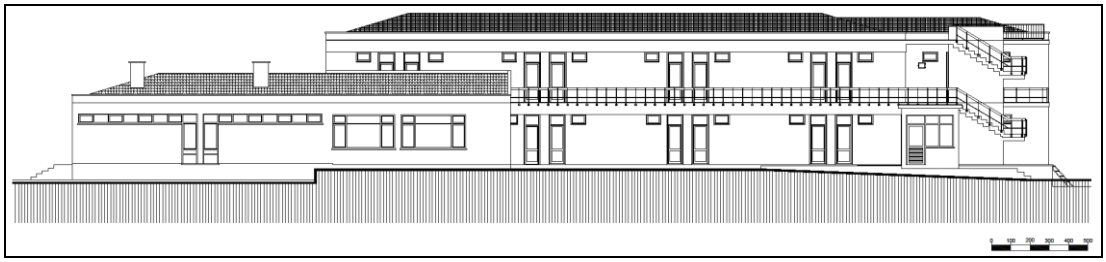
3.7.2.2. Üst Kat Planı

Şekil 3.34: Misafirhane Yapısı Üst Kat Planı Rölöve Çizimi.

Yapının üst kat planında konaklama mekânları yer alır ve bu mekânlar yapının güney duvarına dayanmıştır (Şekil 3.34). Bu mekânlar Ü03, Ü05, Ü07, Ü09, Ü11, Ü13, Ü15, Ü17, Ü19 ve Ü21 yatak odası mekânlarıdır. Mekânların kendilerine ait banyo mekânları bulunur. Yapının batısında kalan m04 merdiveni ile bu kata çıkılır. Merdivenden sonra yer alan ü01 koridor mekânı odalarla bağlantıyı sağlar. Uzunluğu 3745 cm genişliği 194 cm'dir, konsol çalışır bir mekândır (Resim 3.88). Katta bulunan odaların büyüklükleri ortalama 17 m2'dir. Kuzey ve güney yönünde yer alan tek katlı kütlelerin çatıları görülmektedir.

3.7.3. Cephe Özellikleri

Şekil 3.35 Misafirhane Yapısı Kuzey Cephesi Rölöve Çizimi.

Kuzey cephesi farklı yükseklikteki iki kütleden oluşur. Tek katlı olan kütlenin yatay doğrultudaki genişliği 2268 cm'dir. Bu kütlede tek tip p41, p40 (80x260 cm) ve aynı tip p39 p38 (322x177 cm) pencereleri yer alır. Bu kütlenin mahya üstü kotu 567 cm'dir. Bu bölümün çatısında mahyadan 126 cm yüksekliğinde çıkan iki adet baca görülür.

İki katlı olan kütlenin zemin katında tek tip p35, p34, p33, p32, p31, p30 (80x50 cm) pencereleri ile tek tip, k35, k34, k15, k16, k19, k22 (70x203 cm) kapıları yer alır (Bknz Ek N).

Üst katta tek tip p56, p55 p54, p53, p52, p51, p50, p49 ve p48 (80x50 cm) pencereleri ile tek tip, k82, k79, k76, k73, k70, k67, k64, k61 (70x203 cm) kapıları, yer alır. Bu bölümün mahya üst kotu 771 cm'dir.

M04 merdiveninin altında Z33 bekçi kulübesi mekânı bulunur. Tek katlı olan kütle 333 cm yüksekliğindedir (Resim 3.87).

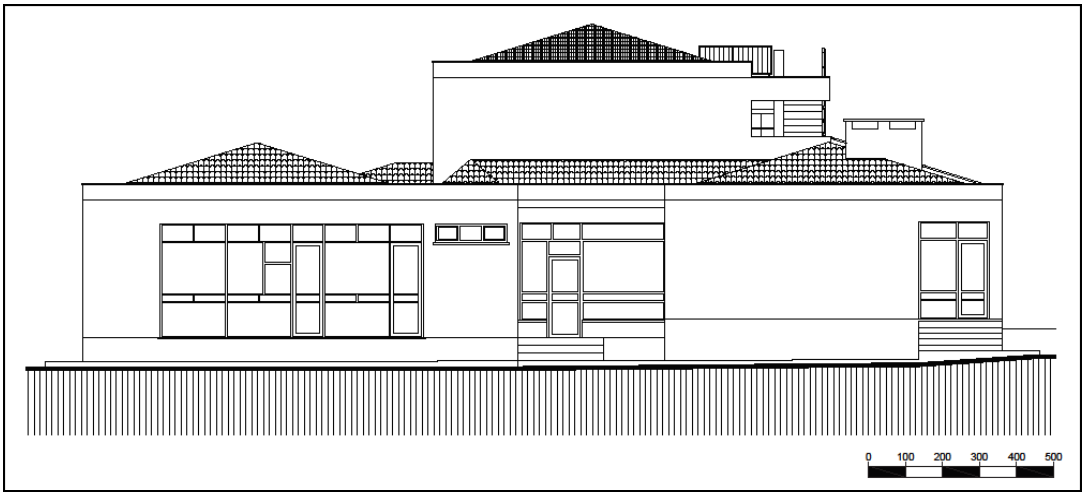
Resim 3.87: Misafirhane Yapısı Kuzey Cephesinin Bir Bölümü ve Z33 Mekânı

Kuzey cephesindeki iki katlı kütlede yer alan kapılar tek kanatlı açılır demir kapılardır. Pencereler ıslak hacim mekânlarına ait, vasistas açılır modeldir (Resim 3.88). Ü01 mekânının kuzeyinde 80 cm yüksekliğinde demir parmaklıklı bir korkuluk yer alır. Demir parmaklı korkuluğun, parmaklık et kalınlığı 2 cm olup her bir

parmaklık arasında araları 48 cm'dir. Cephenin batısında kalan m04 merdiveni bu katta da devam ederek terasa ulaşmaktadır.

Resim 3.88: Ü01 Mekânı ve Zemin Katta Ter Alan Kapı ve Pencereler

Şekil 3.36: Misafirhane Yapısı Doğu Cephesi Rölöve Çizimi.

Yapının doğu cephesinin uzunluğu 2482 cm’dir. Bu cephenin doğusunda 82 m2’lik z02 mekânının olduğu kütle, orta aksında iki katlı kütlenin girişi ve batısında özel yatak odalarının olduğu bölüm yer alır (Şekil 3.36)

Bu cephenin doğusunda yer alan 713 cm'lik kısmı tek katlı ve komple camdır. Tek tipe sahip ck04 ve ck05 (82x255 cm) kapılarından tek katlı kütleye girilebilmektedir. Bu bölümde tek tip p07, p06 (90x255 cm) pencereleri ve p04 (183x255 cm) ve p05 (71x255 cm) pencereleri bulunur. Bu kapı ve pencerelerin bitiminde cephe Z01 çay ofisine yer alır (Bknz Ek N). Bu kısımdaki doğramalar demirdir (Resim 3.89).

Resim 3.89: Misafirhane Yapısı Doğu Cephesi

Cephenin ortasında yer alan bölümde, iki katlı kütlenin girişini oluşturan giriş ve 3 basamaklı m01 merdiveni yer alır. Yerinde dökme mozaikten oluşan üç basamaklı m01 merdiveninin hemen bitimindeki tek kanatlı k01 (86x213 cm) kapısından binaya girilir. K01 kapısının kuzeyinde p01 (223x210 cm), güneyinde de p02 (72x215 cm) penceresi yer alır.

Cephenin kuzeyinde kalan kütlede m05 merdiveni bulunur. Merdivenden sonra ahşap tek kanatlı k54 (78x210 cm) giriş kapısı yer alır (Resim 3.90). Cephede, iki katlı kütlenin mahya üstü kotu 893 cm, diğer tek katlı yapıların mahya üstü kotu 600 cm’dir.

Resim 3.90: Misafirhane Yapısı Doğu Cephesi.

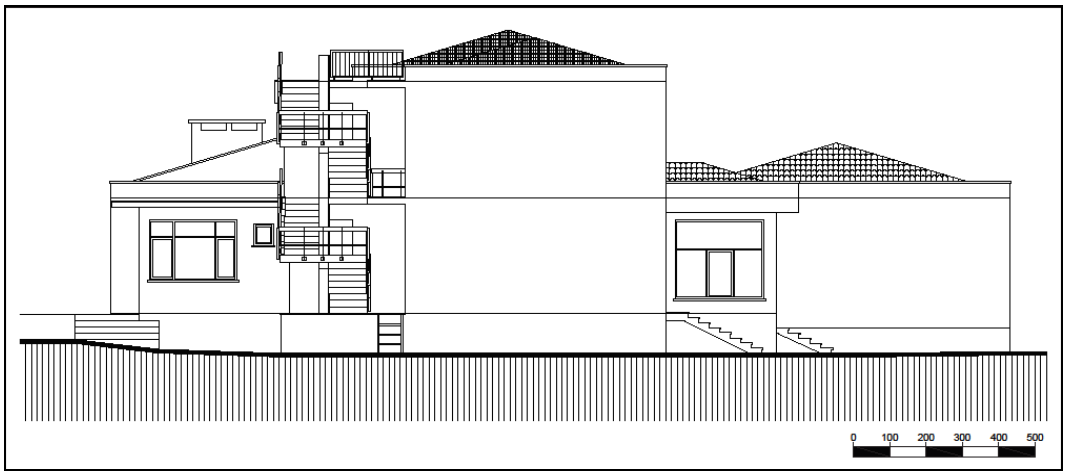
Şekil 3.37: Misafirhane Yapısı Güney Cephesi Rölöve Çizimi.

Yapının bu cephesinde iki adet giriş bulunur (Şekil 3.37). Bir tanesi 5 basamaklı m02 merdiveninden sonra yer alan k09 (89x213 cm) kapısından bir diğeri de 8 basamaklı m03 merdiveninden sonra yer alan k12 (90x213 cm) kapısından sağlanır. Yapının iki katlı olan bölümünün zemin katında tek tip p23, p22, p21, p20, p19, p18, p17 (137x178 cm) pencereleri ve k12 kapısı görülmektedir (Resim 3.91).

Resim 3.91: Misafirhane Yapısı Güney Cephesi.

Bu kapı ve pencerelerin batı yönünde bitiminde giriş kısmı ve tek katlı televizyon salonu mekânının oluşturduğu kütle yer alır. Bu tek katlı kütlenin güney cephesi komple camdır. Güney cephesinin batısında kalan tek katlı, özel yatak odalarının bulunduğu kütlede doğu yönünden batı yönüne sırası ile aynı tip p45, p44 (203x178 cm) ve p43 (138x178 cm) pencereleri yer almaktadır.

Şekil 3.38: Misafirhane Yapısı Batı Cephesi Rölöve Çizimi.

Batı cephesinde yer alan 13 m2'lik giriş kısmının p14 (88x219 cm), p15 (70x219 cm) ve p16 (88x219 cm) pencereleri ile yine güney cephesinde yer alan m02 ve m03 merdivenlerinin basamakları bu cepheden de görülmektedir (Şekil 3.38).

Batı cephesinin kuzeyinde Z23 mekânına ait p25 (242x168 cm) p24 (54x61 cm) pencereleri bulunur. İki katlı olan bölüme ait m04 merdiveni görülmektedir. M04 merdiveni, merdivenkovasından mesnetli çift kollu betonarme konsol merdivendir. Antalya kentinde yaz mevsiminin çok sıcak kış mevsimlerinin de çok yağışlı geçmesi göz önünde bulundurulduğunda, etrafı açık m04 merdiven kullanımının çok konforlu olduğu düşünülmemektedir.

Resim 3.92:Misafirhane Yapısı Batı Cephesi.

3.7.4. Yapım Tekniği ve Malzeme

Yapı betonarme yapım tekniği ile inşa edilmiştir. Güneydoğu yönünde kalan Z02 tv salonu mekânının oluşturduğu tek katlı yapının batı ve kuzey duvarları 31 cm kalınlığındadır. Kuzey ve doğu duvarlarının büyük bir bölümünü cam kapı ve pencereler oluşturmaktadır. Doğu yönündeki duvarın 207 cm'lik bir betonarme bölümü olup taşıyıcı görevi görmektedir. Cam kapı ve pencerelerin oluşturduğu demir doğramaların kalınlığı, denizlik ile beraber 25 cm'dir. Bu mekândaki k03 kapısı hariç

diğerleri demir malzemeden yapılmıştır. Bu bölüm betonarme kaset çatı sistemine sahiptir. Bu kafes sistemi mekânın çerçevesi boyunca 5 adet kiriş enine 5 tane kiriş de boyuna doğrultuda bu sistemde yer almaktadır. Kalınlıkları 25 cm'dir. Bu bölümün çatısı gizli dereli ve çatı kaplaması ondüle eternit levhadır.

İki katlı kütlenin dış duvar kalınlığı 30 cm'dir. Bu bölümün zemin katında güney-kuzey yönlü 7 adet 25 cm genişliğinde kiriş uzanmaktadır. Üst katında ise 13 adet kiriş kuzey-güney yönünde uzanmaktadır. Duvarları sıvalı ve boyalıdır. Üst kattaki kirişler, ü01 koridor mekânından görülebilmektedir (Resim 3.93**)**. Yapıdaki tüm merdiven basamakları yerinde dökme mozaiktir. Yapının ana merdiveni olan m04'ün korkuluğu demirdendir. İki katlı olan bu bölüm kırma çatılıdır ve çatısında Marsilya tipi kiremit kullanılmıştır.

Yapı statik açıdan oldukça iyi durumdadır. Kullanılmaması nedeni ile gerekli bakımları yapılmamıştır. Bu sebeple iç mekânlarda ve dış cephelerinde malzeme kayıpları görülmektedir. Taşıyıcı sisteminde herhangi bir problem görülmemektedir.

Resim 3.93**:** Kuzey Cephesinin Ü01 Koridoru-İzlenebilir Betonarme Kirişler.

Resim 3.94**:** Marsilya Tipi Kiremit Çatı Kaplaması.

4. TESİSİN 2019 TARİHLİ YENİDEN İŞLEVLENDİRME PROJESİNE İLİŞKİN GENEL DEĞERLENDİRME

2006 ve 2019 yıllarında 6 adet yapı yeniden işlevlendirilme sürecine girmiştir. Bu sebeple 2019 tespitleri sadece onarım görmüş olan Kreş Binası, İdare Binası, Yemekhane Binası, Ambar Binaları ve Üretim Binası'nda gerçekleştirilmiştir.

4.1. Kreş Binası

4.1.1. İşlevsel Değişim

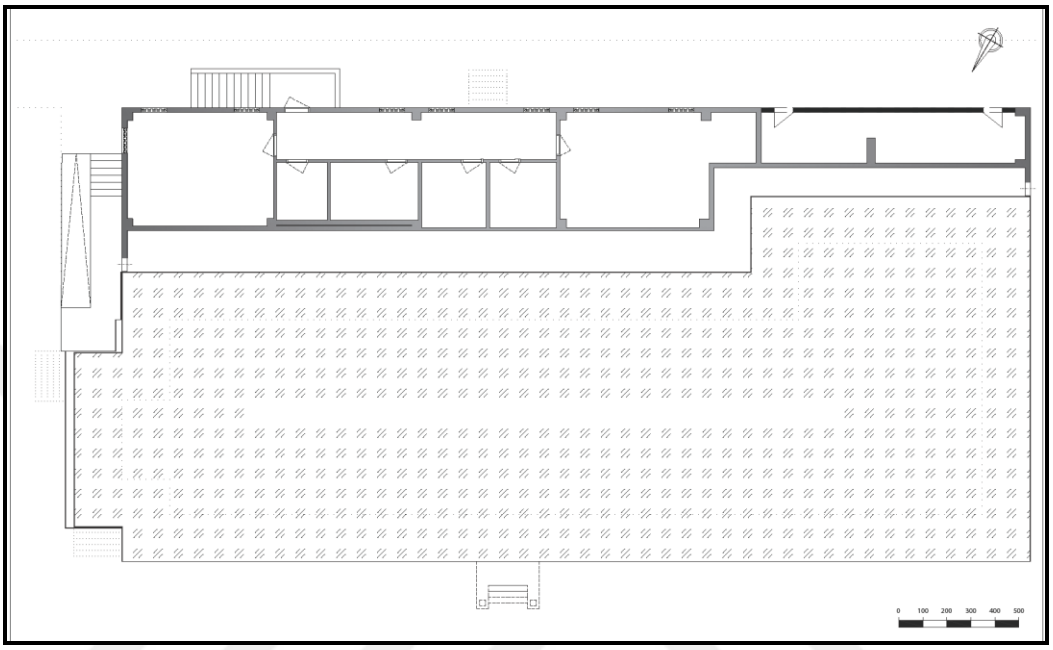
Restorasyon öncesinde kreş olarak kullanılan bina oyuncak müzesine dönüştürülmüştür. Antalya Oyuncak Müzesi olarak adlandırılan yapı, 23 Nisan 2011 tarihinden itibaren kente hizmet vermektedir. İstanbul ve İzmir kentlerinden sonra Türkiye'nin üçüncü oyuncak müzesi olmuştur [Web 9, 2019]. Yapının onarım öncesinde girişleri kuzeydoğu, güneydoğu ve güneybatı yönlerindedir. Onarım sonrasında da bu girişler değişmemiştir.

Onarım öncesinde yapının kuzeybatı duvarına bebek bakım odası, wc, müşaade odası, evrak, banyo, malzeme odası, giriş holü, klima odası, mutfak, soyunma odası, banyo, çamaşırhane, wc yer almıştır. Onarım sonrasında bu mekânlar; idare ofis, Gepetto&Pinokyo ahşap atölyesi, masal okuma odası, denizci odası tren odası ve lego odası fonksiyonlarını almıştır.

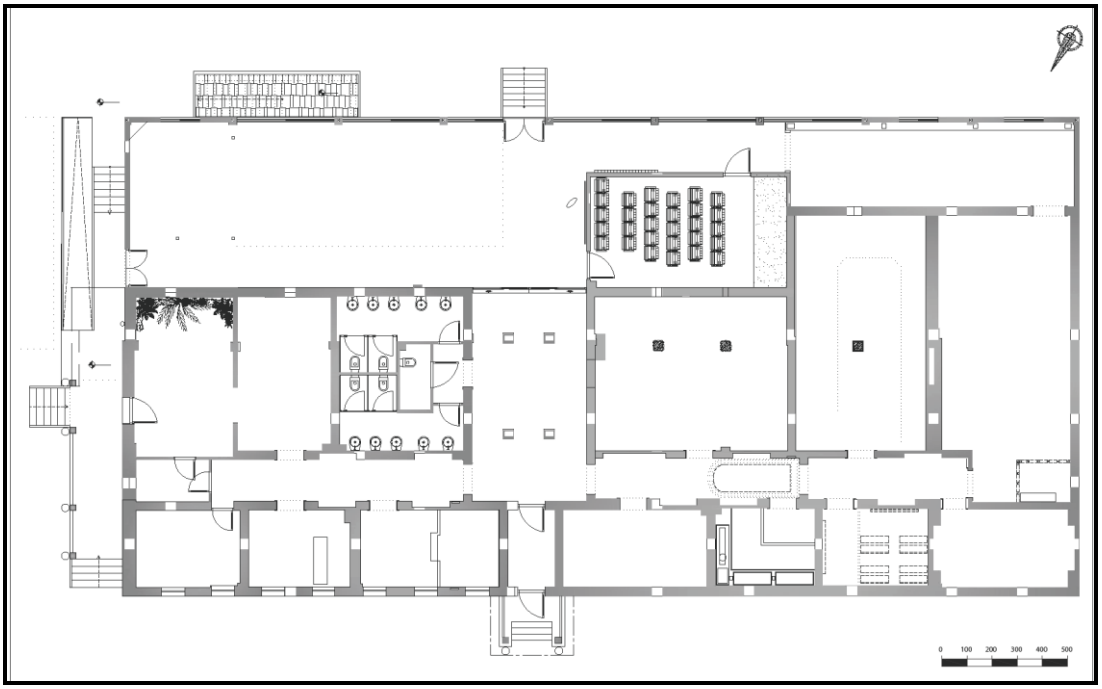
Restorasyon öncesinde yapının güneydoğu duvarında doktor odası, hemşire odası, 0-2 yaş yatak odası, 0-2 yaş oyun odası, yemekhane, koridor, 2-6 yaş yatak odası ve 2-6 yaş oyun odası mekânları yer almıştır. Onarım sonrasında ise bu mekânlar yerini hatıra resim, kızıl derili ve taş devri odası, wc, pepe ve ailesi, workshop, lego odası ve Türk kültürü odası mekânlarına bırakmıştır. Yapının zemin katta doğusuna 124 m2 büyüklüğünde kafeterya mekânı eklenmiştir. Batısına ise toplantı salonu ve tarihsel bölümleri ilave edilmiştir.

Yapının güneydoğu yönüne yeni işlev gereği 219 m2 oturum alanı bulunan bodrum+zemin katlı bir kütle eklenmiştir (Şekil 4.1 ve Şekil 4.2), [Dokuma AŞ, 2018].

Bodrum katta; eğitim atölyesi, teknik bakım odaları, arşiv, kütüphane ve depo mekânları yer almaktadır. Zemin katta yeni oluşturulan kütlenin ise doğu yönünde kafeterya ve batı yönünde toplantı salonu ve tarihsel bölüm isimli mekânlar yer almaktadır.

Şekil 4.1: Kreş Binası Restorasyon Sonrası Bodrum Kat Planı.

Şekil 4.2: Kreş Binası Restorasyon Sonrası Zemin Kat Planı.

4.1.2. Planlama Alanında Değişimler

Yapının güneydoğu yönüne eklenen kütle ile 503 m2 olan taban alanı 722 m2'ye ulaşmıştır. Yapının doğusuna 120 cm genişliğinde, 848 cm uzunluğunda %6 eğimli engelli rampası ilave edilmiştir. Engelli rampasının batısına da 8 basamaklı bir merdiven eklenmiştir. Merdiven ve engelli rampası traverten kaplamadır. Yeni aldığı fonksiyon gereği yapıda duvar ilaveleri ve eksilmeleri, yeni açılan pencere ve kapılar, kapatılan pencere ve kapılar görülmektedir. Yapının zemin kat planında yapılan değişiklikler (Şekil 4.3)'de belirtilmiştir.

Yapının restorasyon projeleri (Ek O)'da, [Dokuma AŞ, 2018] verilmiştir.

Şekil 4.3: Kreş Binası Zemin Kat Planı Müdahale Paftası.

4.1.3. Cephe Düzenindeki Değişimler

Cepheler tamamıyla yenilenmiştir. Kuzeybatı cephesi yapının ana girişinin olduğu ön cephedir (Şekil 4.4), [Dokuma AŞ, 2018]. Cephede yalı baskısı görünümünde polistren malzeme ile kaplanmıştır. Onarım öncesinde giyotin açılır ve ahşap malzemeden olan pencereler, beş pencere hariç yine ahşap malzeme kullanılarak tek kanat haline getirilmiştir. Bu beş pencere, kuzeybatı cephesinde yer alan giriş kapısının batısındaki ilk beş penceredir. Önlerine iki kanatlı ahşap mavi renkli panjurlar eklenmiştir (Resim 4.3). Giriş saçağını taşıyan 22x22 cm ebatlarındaki kolonların önüne polistren malzemeden şeker baston görünümünde dekorlar yapılmıştır. Onarım öncesinde yapının bu girişinde dört basamak yer alırken, onarım sonrasında da basamak sayısı değişmemiştir. Bu dört basamak onarım sonrasında traverten döşeme ile kaplanmıştır. Yapıda meydana gelen değişiklikler (Resim 4.1 ve 4.2)'de gösterilmiştir.

Şekil 4.4: Kreş Binası Kuzeybatı Cephesi Restorasyon Çizimi.

Resim 4.1: Kreş Binası Kuzeybatı Cephesi Restorasyon Öncesi.

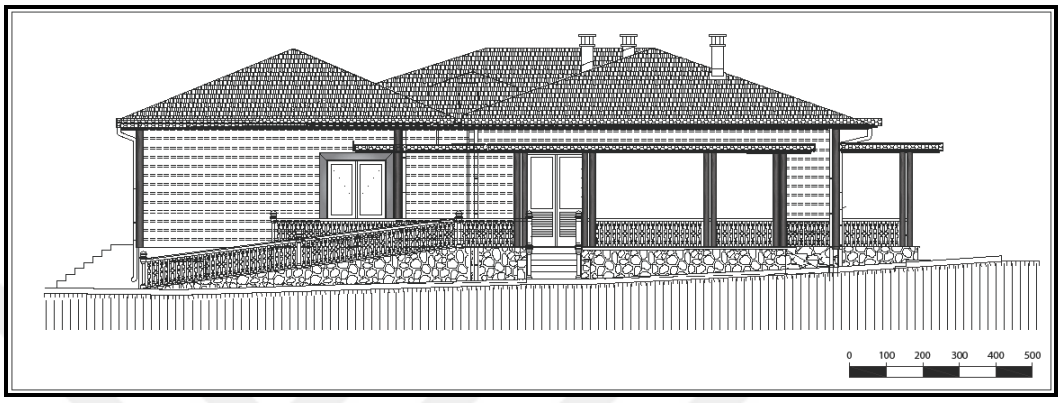
Resim 4.2: Kreş Binası Kuzeybatı Cephesi Restorasyon Sonrası.

Resim 4.3: Kreş Binası Kuzeybatı Cephesi Restorasyon Sonrası.

Kuzeydoğu cephesindeki 15 m2 büyüklüğündeki kapalı alan kaldırılmıştır (Şekil 4.5), [Dokuma AŞ, 2018]. Kaldırılan alan (Resim 4.4)'de gösterilmiştir. Giriş saçağını taşıyan kolonlar açıkta kalmıştır. Bu kolonların ön kısmında yine kuzeybatı cephesinde olduğu gibi şeker baston görünümlü dekorlar yer almaktadır. Cephenin önünde yer alan 6 basamaktan oluşan merdiven traverten ile kaplanmıştır. Engelli rampası yapılmıştır. Onarım sonrası eklenen yeni eklenen yeni kütle ve engelli rampası (Resim

4.5)'de gösterilmiştir. Yapının bu bölümünde yer alan girişi çevreleyen 13 cm genişliğinde 87 cm yüksekliğinde korkuluk ilave edilmiştir. Korkuluğun küpeştesi polistren kumlu küpeşte, korkuluk kısmı da beyaz çimentolu beton balusrattır. (Resim 4.6 ve 4.7)'de yapının kuzeydoğu cephesinin onarım öncesi ve sonrası durumları verilmiştir.

Şekil 4.5: Kreş Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Çizimi.

Resim 4.4: Kreş Binası Kuzeydoğu Cephesi Kaldırılan Kütle.

Resim 4.5: Kreş Binası Kuzeydoğu Cephesi Eklenen Yeni Kütle.

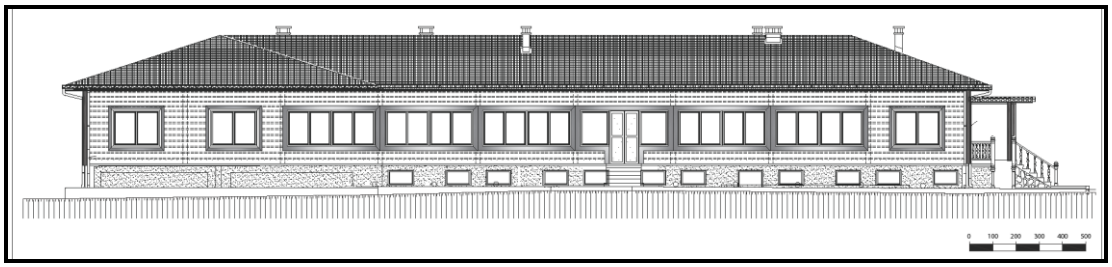

Resim 4.6: Kreş Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Öncesi.

Resim 4.7 Kreş Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Sonrası.

Yapının güneydoğu cephesine ek bir kütle ilave edilmiştir. Eklenen kütle çelik konstrüksiyondan oluşmaktadır. Bu alanda Kafeterya, Toplantı Salonu ve Tarihsel Bölüm yer almaktadır. Bu cephenin doğusunda bodrum kata inen merdiven yer almaktadır. Bu inişin etrafı ahşap yatay, çit benzeri elemanlarla kapatılmıştır (Resim 4.8). Cephede yer alan pencereler mavi renkli, alüminyum malzemeden ve kayar tip modelinde tasarlanmıştır. Cephenin orta aksında yer alan merdiven traverten kaplanarak yenilenmiştir. Etrafına 8 cm genişliğinde alüminyum korkuluk yapılmıştır (Resim 4.9). Cephenin güneydoğusunda yer alan oyun parkı alanı yenilenmiştir (Resim 4.10). Yapının onarım öncesi ve sonrası durumları (Resim 4.11 ve 4.12)'de belirtilmiştir.

Şekil 4.6: Kreş Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Çizimi.

Resim 4.8: Kreş Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Sonrası.

Resim 4.9: Kreş Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Sonrası.

Resim 4.10: Güneydoğu Cephesi ve Önünde Yer Alan Yenilenen Peyzaj Alanı.

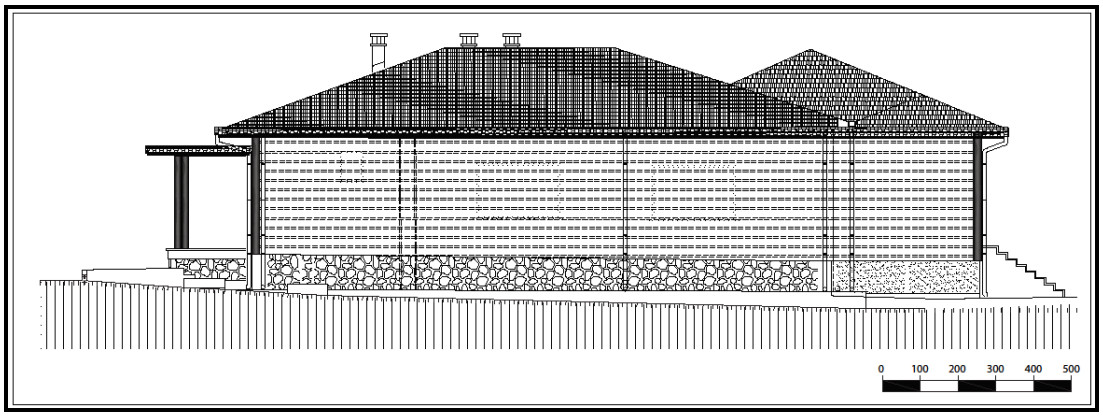

Resim 4.11: Kreş Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Öncesi.

Resim 4.12: Kreş Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Sonrası.

Yapının güneybatı cephesinde restorasyon öncesi yer alan üç adet pencere kapatılmıştır (Şekil 4.7), [Dokuma AŞ, 2018]. Klima dış üniteleri bu cepheye yerleştirilmiştir. Dış üniteler renkli kalem görünümünde ahşap çitler ile kapatılmıştır (Resim 4.13).

Şekil 4.7: Kreş Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Çizimi.

Resim 4.13: Kreş Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Sonrası.

4.1.4. Yapım Tekniği ve Malzeme Açısından Değişimler

Yapının tüm cepheleri 50x200x4 cm ebatlarında Polistren yalı baskılı cephe kaplaması ile kaplanmıştır. Pencere kenar silmelerinde 20x4 cm boyutlarında tamir macun sıvası kullanılmıştır. Giriş saçaklarını taşıyan ve bina bitim köşelerinde, köşe profili tamir macun sıvası kullanılmıştır. Tüm cephede kaplamaların üzerinde 1 kat astar ve 3 kat boyadan oluşan beyaz renkli dış cephe boyası uygulanmıştır. Ahşap doğramadan oluşan tüm pencereler yenilenerek yine ahşap malzemeden yapılmıştır. Kuzeybatı cephesine eklenen mavi renkte ahşap panjurlar eklenmiştir (Resim 4.20). Yapıya ilave olarak yeni eklenen güneydoğu yönündeki kütlede yer alan tüm pencere ve kapılar alüminyum malzemeden tasarlanmıştır. Tüm cephelerdeki saçak alınlarında çikolata görünümlü kaplamalar yapılmıştır. Çatı örtüsü Marsilya tipi kiremit ile kaplanmıştır. Yeni yapılan kütlenin hem bodrum katı hem de zemin katının zemini seramik kaplamadır. Yenilenen mevcut zemin katın zemin döşemesi seramik+pvc kaplama+parke olarak değiştirilmiştir. Yapının onarımı sırasında çekilen bazı resimler (Resim 4.14, 4.15, 4.16, 4.17, 4.18 ve 4.19), [Dokuma AŞ, 2018] aşağıda verilmiştir.

Resim 4.14: Kreş Binası Güneydoğu Cephesine Eklenen Kütlenin Yapım Aşaması.

Resim 4.15: Kreş Binası Güneydoğu Cephesine Eklenen Kütlenin Yapım Aşaması.

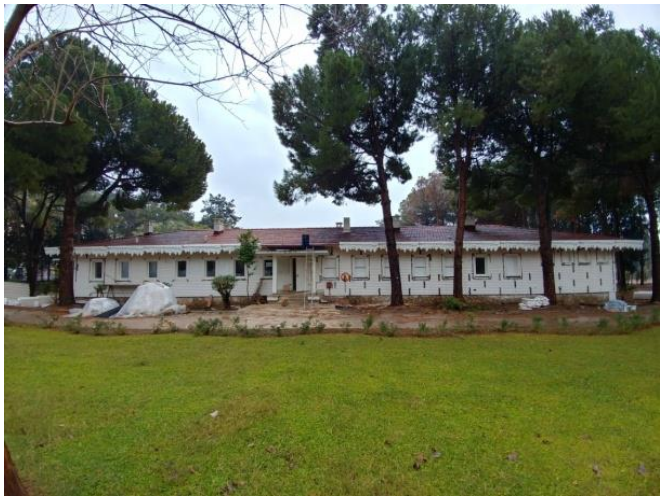
Resim 4.16: Kreş Binası Güneydoğu Cephesine Eklenen Kütlenin Yapım Aşaması.

Resim 4.17: Kreş Binası Güneydoğu Cephesine Eklenen Kütlenin Yapım Aşaması.

Resim 4.18: Kreş Binası Kuzeybatı Cephesi Polistren Kaplama Yapım Aşaması.

Resim 4.19: Kreş Binası Kuzeybatı Cephesi Polisten Kaplama Yapım Aşaması.

Resim 4.20: Kreş Binası Kuzeybatı Cephesi Restorasyon Sonrası Panjur Görünümü.

4.1.5. Değişim Değerlendirmesi

Tesiste kreş olarak kullanılan yapı yeniden işlevlendirme süreci sonrasında Anadolu Oyuncak Müzesine dönüştürülmüştür. Plan şeması olarak yapıya 219 m^2 büyüklüğünde ek bir kütle ilave edilmiştir. Eklenen bu kütle yapının hem zemin katına hem de bodrum katına uygulanmıştır. Mevcut olan taşıyıcı strüktürü korunmuştur. Ek kütle olarak yapılan bölüm çelik konstrüksiyondan oluşturulmuştur. Mevcut kütle müze bölümünü oluştururken, yeni eklenen kütle bu alana hizmet eden kafeterya, toplantı salonu, arşiv, depo gibi mekânlardan meydana getirilmiştir. Mevcut olan kütlede yeni yapının aldığı yeni fonksiyon gereği ilave duvar yerine çok, duvar kaldırılma uygulaması daha çok görülmüştür.

Yapının mevcut cephesi komple yalı baskısı stilinde polistren köpük ile kaplanmıştır. Cephelerin saçak alınlarına polistren köpük malzemeden yapılmış çikolata formunda kaplamalar uygulanmıştır. 3 dönemden oluştuğu düşünülen yapının bir döneme ait olan bölümü kaldırılarak sadece taşıyıcı kolonları açıkta bırakılmıştır. Açıkta bırakılan bu kolonlar kuzeydoğu yönünde giriş saçağını oluşturmuş ve bu yine şeker görünümlü düşey polistren köpük malzeme ile kaplanmıştır. Binanın cephesine.

Uygulanan bu kaplama, cephede yapının özgün dönemine ait hiçbir iz bırakmamıştır. Yapının güneydoğu yönüne eklenen kütle yapının 4. dönemini meydana getirmiştir

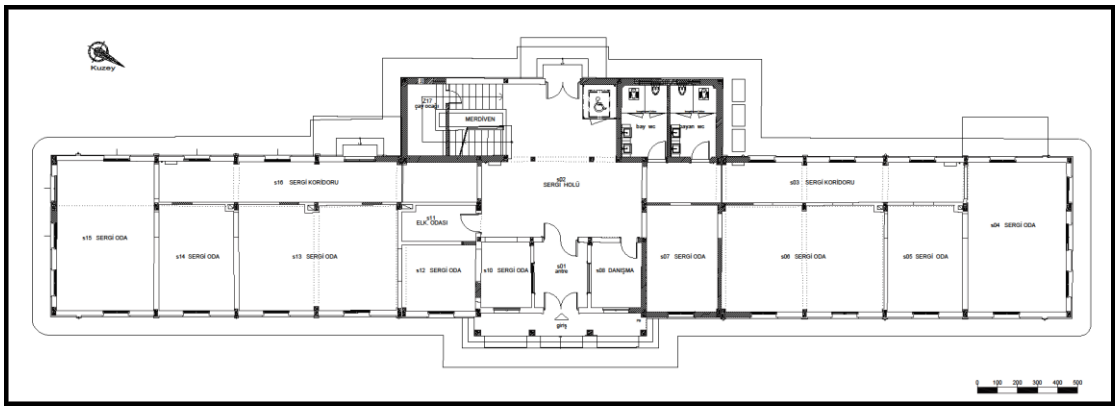
Kullanıcının yoğunlukla tercih ettiği bir yapı olması işlevlendirmenin doğru yapıldığı fakat cephelerde karakteri bozacak yeniliklerin kontrolsüzce yapılmış olması sebebiyle restorasyonun başarılı olmadığı düşünülmektedir.

4.2. İdare Binası Yeniden Kullanımına İlişkin Analizler

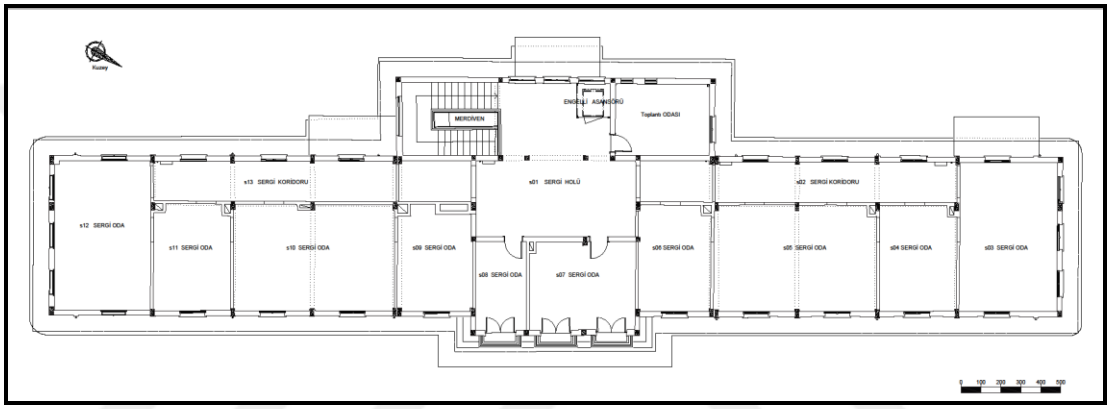
4.2.1. İşlev Değişikliği

Tescilli (Ek A), [A.K.V.K.K. Arşivi, 2009], olan İdare Binası "Kent Müzesi'ne dönüştürülmesi A.K.V.K.K. tarafından 25.12.2017 tarih ve 7068 sayı ile alınan kararla uygun bulunmuştur (Ek C), [A.K.V.K.K. Arşivi, 2018]. İdare binası “kent belleği müzesi” olarak kullanılacaktır. 2017 yılında başlayan yapının onarımı 2019 yılında tamamlanmıştır. Yapının girişleri restorasyon öncesinde olduğu gibi yine kuzeydoğu cephesinden sağlanmıştır. Restorasyon öncesinde antre olarak adlandırılan z01 mekânı, onarım sonrasında da s01 antre mekânı olarak kullanılmıştır. Onarım öncesi personel tahakkuk, personel müdürü, personel sicil, ticaret alım, ticaret müdürü, ticaret satış olarak kullanılan mekânlar onarım sonrasında sergi odaları olarak kullanılmıştır. Bu mekânlar yapının zemin katının kuzeydoğu duvarına sıralanmıştır. Onarım sonrasında koridordan girişi sağlanan bu mekânların kapıları kaldırılarak, ayrı bir sergi koridoru geçişi oluşturulup buradan sağlanmıştır. Sıralanan sergi odası mekânlarından birbirlerine geçiş sağlanması amacıyla 125cm genişliğinde açıklıklar oluşturulmuştur. Yapının güneyinde 9.8 m2 büyüklüğünde çay ocağı olarak kullanılan muhdes kütle kaldırılmıştır. Yapının zemin katının batısında yer alan tuvalet mekânları yenilenerek ve tuvaletlerin güneydoğusuna 170x170 cm boyutlarında engelli asansörü eklenmiştir. Yapının güneydoğusunda yer alan merdivenin altında bulunan tesisat odasının işlevi değiştirilerek çay ocağı olarak kullanılmıştır (Şekil 4.8), [Dokuma AŞ, 2018].

Yapının üst katında yer alan bütün mekânlar sergi odaları, koridor ve hol gibi geçiş alanları ise servis holü ve servis koridoru olarak değiştirilmiştir. Katın batısında yer alan tuvalet mekânları kaldırılarak toplantı odası mekânına dönüştürülmüştür (Şekil 4.9), [Dokuma AŞ, 2018]. Yapıya ait restorasyon projeleri (Ek Ö)'de, [Dokuma AŞ, 2018] verilmiştir.

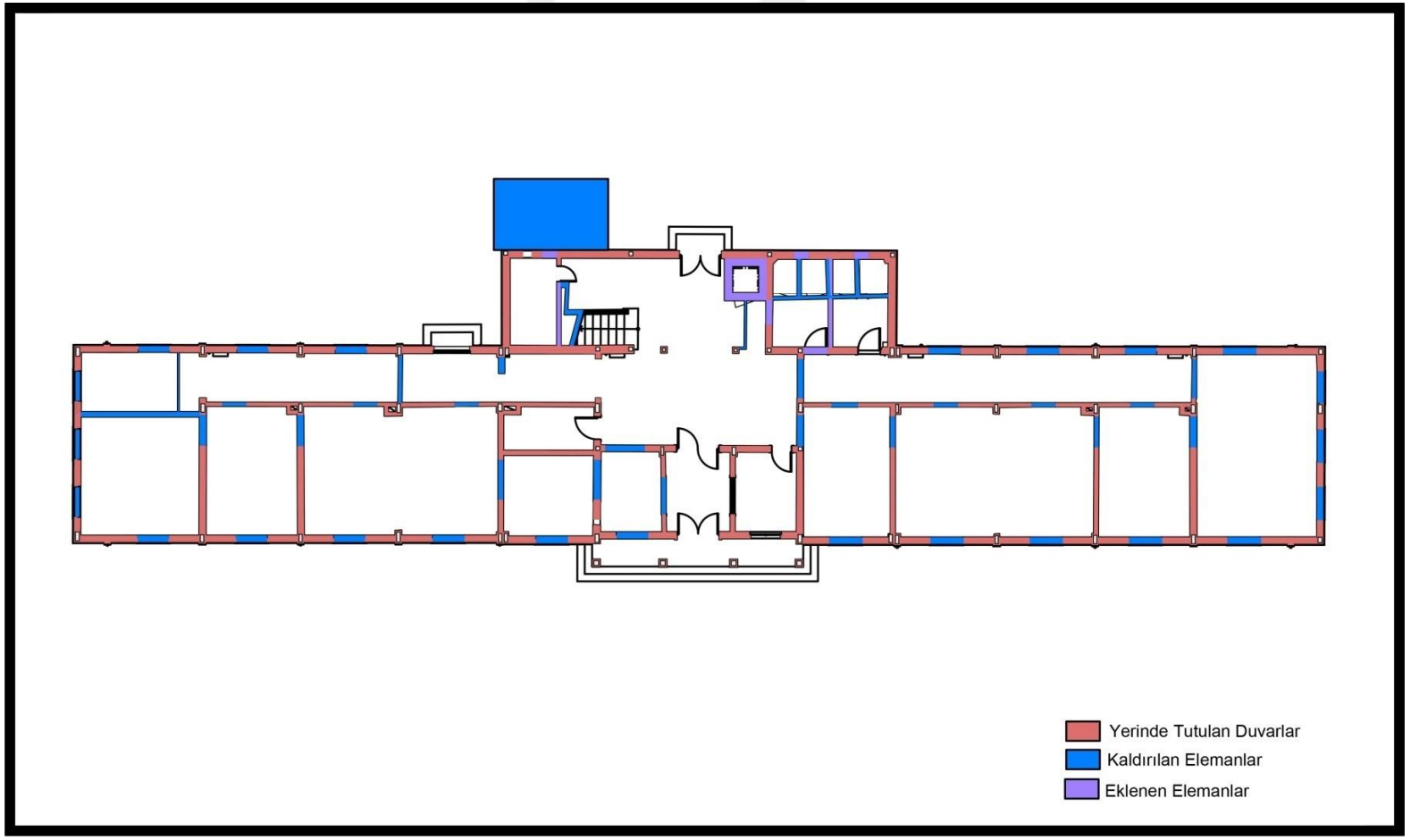
Şekil 4.8: İdare Binası Zemin Kat Restorasyon Planı.

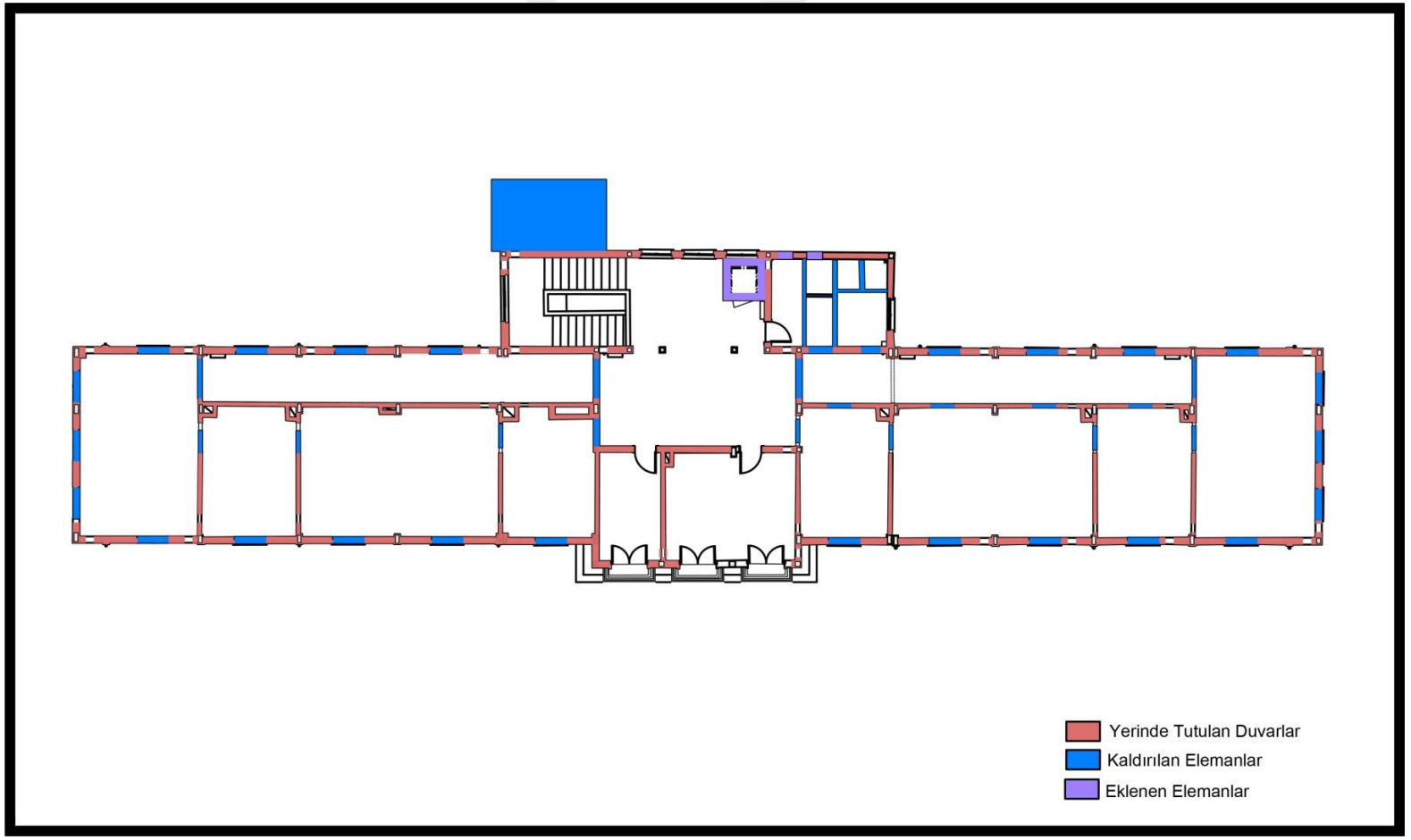
Şekil 4.9: İdare Binası Üst Kat Restorasyon Planı.

4.2.2. Planlama Alanında Değişimler

Yapının güneyinde 318x252 cm boyutlarında yer alan muhdes olarak yapılan çay ocağı kaldırılmıştır. Yapının geri kalanında özgün planı korunmuştur. Plan bazında gerçekleşen değişiklikler (Şekil 4.10 ve Şekil 4.11)'de belirtilmiştir.

Şekil 4.10: İdare Binası Zemin Kat Müdahale Paftası.

Şekil 4.11: İdare Binası Üst Kat Müdahale Paftası.

4.2.3. Cephe Düzenindeki Değişimler

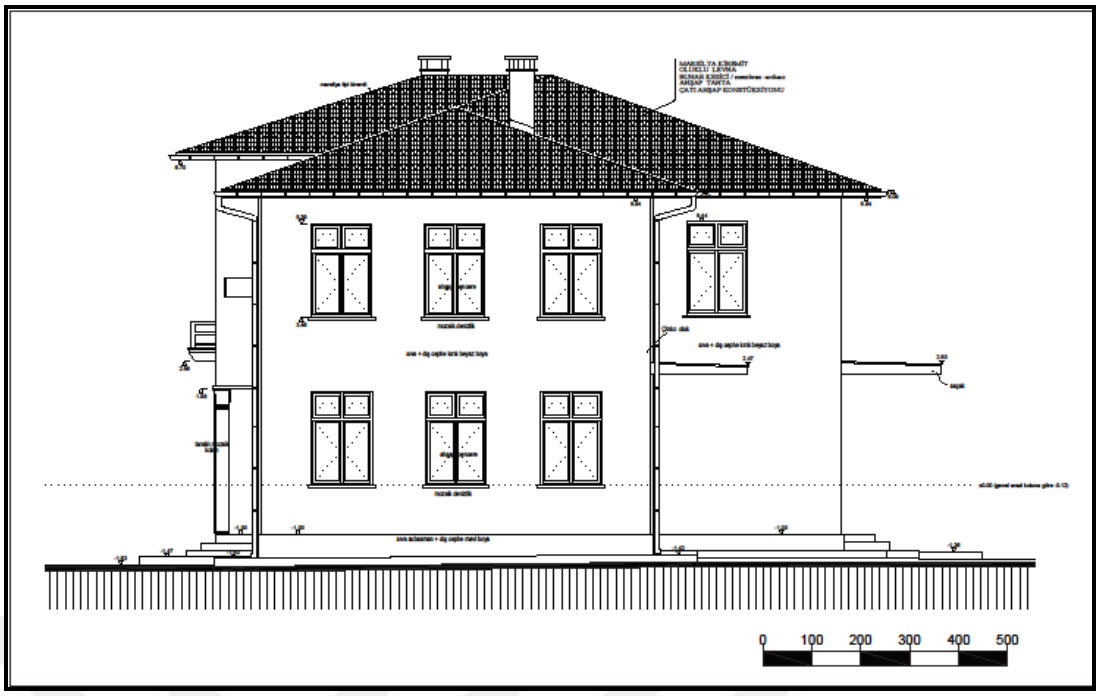
Cepheler de basit onarıma girebilecek onarımlar yapılmıştır ve yapılmaya devam etmektedir. Sıva ve boyaları yenilenmiştir (Şekil 4.12, Şekil 4.13, Şekil 4.14, Şekil 4.15), [Dokuma AŞ, 2018].

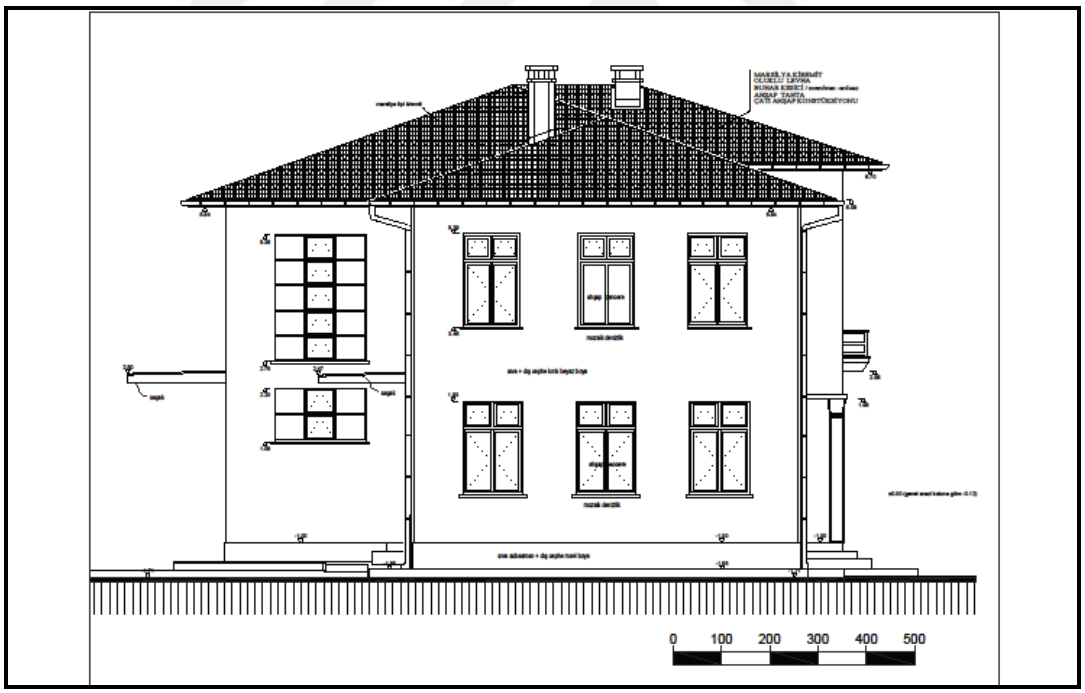
Şekil 4.12: İdare Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Çizimi.

Şekil 4.13: İdare Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Çizimi.

Şekil 4.14: İdare Binası Kuzeybatı Cephesi Restorasyon Çizimi.

Şekil 4.15: İdare Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Çizimi.

Yapının güneybatı cephesinde yer alan 318x252 cm boyutlarında yer alan muhdes olarak yapılan çay ocağı kaldırılmıştır. Engelli rampası ilave edilmiştir.

Resim 4.21: İdare Binası Güneybatı Cephesi Kaldırılan Kütle.

Kuzeydoğu cephesi onarım öncesi ve onarım sonrası değişimi (Resim 4.22 ve 4. 23)'de verilmiştir.

Resim 4.22: İdare Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Öncesi.

Resim 4.23: İdare Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Sonrası.

Güneydoğu cephesi onarım öncesi ve onarım sonrası değişimi (Resim 4.24 ve 4.25)'de verilmiştir.

Resim 4.24: İdare Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Öncesi.

Resim 4.25: İdare Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Sonrası.

Güneybatı cephesinin orta aksında yer alan girişe siyah renkli camdan oluşan rüzgarlık bölümü eklenmiştir. Güneybatı cephesi onarım öncesi ve onarım sonrası durumu (Resim 4.26, 4.27, 4.28 ve 4.29)'da verilmiştir.

Resim 4.26: İdare Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Öncesi.

Resim 4.27: İdare Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Sonrası.

Resim 4.28: İdare Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Öncesi.

Resim 4.29: İdare Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Sonrası.

4.2.4. Yapım Tekniği ve Malzeme Açısından Değişimler

Yapının taşıyıcı sistemi yenilenmemiştir. Fonksiyon gereği yeni açılan yırtıklarda çelik putrel kullanılarak güçlendirme yapılmıştır. İç duvarları alçı sıva üzerine boyanmıştır. Ahşap doğramaya sahip olan pencerelerin bazılarının doğramaları tamamen yenilenmiş, bazılarınınki ise yerinde tamir edilmiştir. 4mm'lik kalınlığa sahip olan camları ısıcama dönüştürülmüştür. Yapıda yer alan pencerelerin tümü içerden profil+alçıpan malzeme ile kapatılmıştır Üst katın güneybatı yönünde yer alan birkaç penceresi kapatılmamıştır. Yapının ısıtma ve soğutması vrf klimalar ile sağlanmaktadır. Klima dış üniteleri yapının arka cephesi olan güneybatı cephesine yerleştirilmiştir, dışarıdan görünmemesi içinde çevresi ahşap düşey elemanlar ile çevrilmiştir (Resim 4.29). Ahşap konstrüksiyona sahip olan çatısının bir bölümü yenilenmiştir. Çatı örtüsünde özgünde bulunan Marsilya tipi kiremit aktarılarak yerine yenileri döşenmiştir (Resim 4.30), [Dokuma AŞ, 2018]. Yapının zemin ve üst kat tavanları, yenilenen elektrik ve mekanik tesisatı için asma tavana dönüştürülmüştür (Resim 4.31), [Dokuma AŞ, 2018]. Kuzeydoğu cephesinin önündeki zemin kaplaması karo mozaik ve beton şap iken mevcut durumda, taş formu verilmiş imitasyon beton kaplama ile yenilenmiştir (Resim 4.32 ve 4.33).

Resim 4.30: İdare Binasının Onarım Sırasında Kuzeydoğu Cephesi.

Resim 4.31: İdare Binasının Onarım Sırasında İç Mekânlarda Asma Tavan Uygulaması.

Resim 4.32: İdare Binası Subasman ve Yol Kaplaması Restorasyon Öncesi.

Resim 4.33: İdare Binası Subasman ve Yol Kaplaması Restorasyon Sonrası.

Yapının özgün olan yerinde dökme mozaik kaplaması bazı yerlerde temizliği yapılarak korunmuştur Bazı yerlerinde pvc kaplama ve parke kullanılmıştır (Resim 4.34 ve 4.35), [Dokuma AŞ, 2018]. İmitasyon beton kaplamanın içine, ortasında sekizgen yıldız formunda olan podima döşeme uygulanmıştır (Resim 4.36).

Resim 4.34: İdare Binası Zemin Katı-Restorasyon Sırasında.

Resim 4.35: İdare Binası Zemin Katı-Restorasyon Sonrası.

Resim 4.36:İdare Binası Önü Yol Kaplaması.

4.2.5. Değişim Değerlendirmesi

İşletmenin idare binası olarak kullanılan yapı, restorasyon uygulaması ile Kent Belleği Müzesi olarak düzenlenmiştir. Plan şeması, taşıyıcı sistem ve cephelerin korunması, cephelerde karakteri bozmayacak yenilikler yapılmış olmasıyla restorasyonun başarılı olduğu düşünülmektedir. Yapının özgününde yerinde dökme mozaik olan zemini yer yer temizlenip korunmuştur, bazı yerlerde ise bunun yerine pvc kaplama ve parke kullanılmıştır. Tescilli olan bu yapı için bu uygulamanın yanlış olduğu düşünülmektedir. Yapının taban alanının etrafını çevreleyen kaldırım ve çevresinde taş görünümlü imitasyon beton kaplaması uygulanmıştır, bu uygulamanın yapıyla uyumludur. Yapının güneybatı cephesine engelli rampası ve içine engelli asansörü ilave edilmiştir.

Çakıl mozaik uygulandığı yöredeki malzeme çeşitliliğine göre değişik renk ve formlarda özellikle 18. Yüzyıl başlarından itibaren bitkisel ve geometrik desenlerle Akdeniz mimarisinin vazgeçilmez unsurlarından biri olarak değerinden hiçbir şey kaybetmeksizin günümüze kadar gelebilmiş bir el sanatıdır. Podima döşeme daha çok geleneksel evlerin avlu ve bahçelerinde görülür [Web 16, 2019]. Bu bağlamda

kuzeydoğu cephesinin önündeki zemine uygulanan podima döşemenin Erken Cumhuriyet dönemine ait olmadığı düşünülmektedir.

4.3. Yemekhane Binasının Yeniden Kullanımına İlişkin Analizler

4.3.1. İşlev Değişikliği

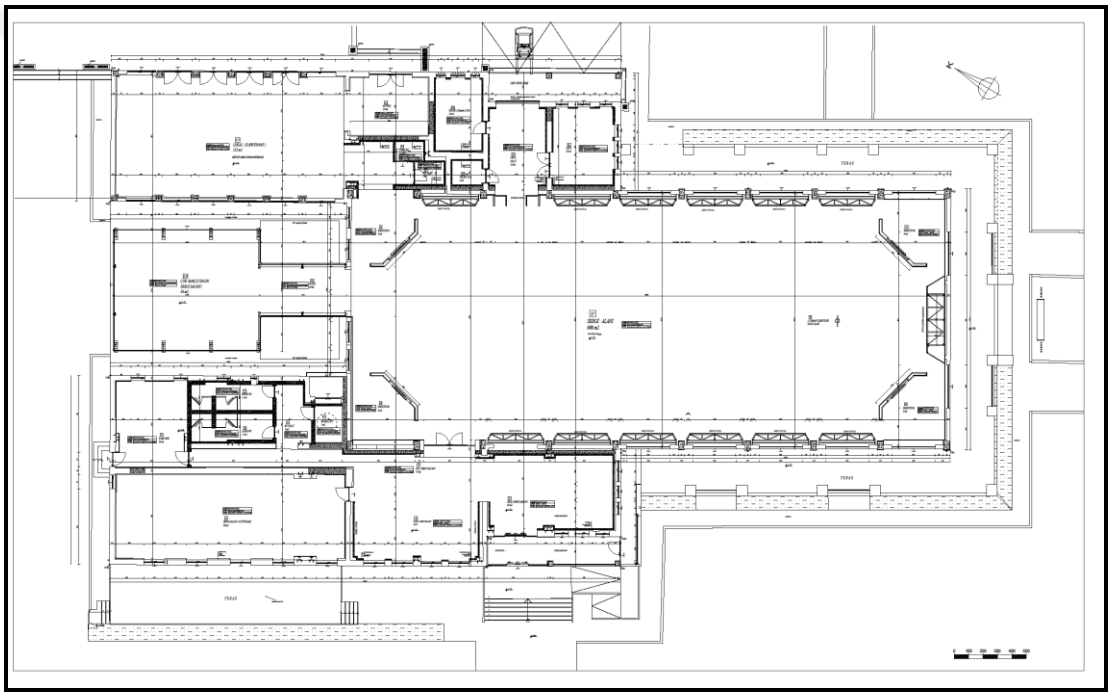
Öncesinde yemekhane olarak kullanılan yapının A.K.V.K.K. tarafından 25.12.2017 tarih ve 7068 sayılı karar ile modern sanatlar galerisi olarak kullanılması uygun bulunmuştur (Ek C), [A.K.V.K.K. Arşivi, 2018]. Yapının yeni alacağı fonksiyon için planı incelendiğinde, göze ilk çarpan değişiklik yapının öneri projesinde, kuzeybatı yönünde yer alan "avlu" mekânının yerine çok amaçlı salon ve fuaye mekânlarının getirilmiş olmasıdır (Şekil 4.16), [Dokuma AŞ, 2018].

Kuzey yönünde yer alan özel yemekhane odası+memur yemek salonu yerine "kahvehane" önerilmiştir. Önerilen bu mekânın devamına hizmet veren 23 m2 büyüklüğünde mutfak mekânı önerilmiştir. Restorasyon öncesi işçilerin bir kısmının giriş yaptığı giriş holü ve bu holün güneydoğusunda kadın erkek tuvaletleri yer almıştır. Bu giriş holü korunarak depo girişi olarak işlevlendirilmiş olup, depo girişi olarak işlevlendirilmiş olup depo girişi ve devamında depo mekânları önerisi getirilmiştir. Memur yemek salonunun güneydoğusunda yer alan resepsiyon+servis mutfağı+vestiyer+tuvalet mekânları yerine, mutfak, teknik odalar ve kadın-erkek tuvalet mekânları önerilmiştir. Restorasyon öncesinde işçi yemek salonu ve buna ait koridor yapının en büyük mekânını oluşturmaktadır. Toplam alanı 553 m2'dir. Bu en büyük mekân için müze alanı önerisi getirilmiştir. Önerilen bu müze alanının kuzeydoğu, güneydoğu ve güneybatı duvarlarının sergi duvarı olarak kullanılması önerilmiştir. Bu sergi duvarlarındaki sergi panoları alçıpandan olup genişlikleri 392 cm ve kalınlıkları 80 cm'dir. Yapının güneybatısında bulunan mevcut merdiven ve giriş kısmı yerinde korunmuştur. Merdivenin devamında giriş holü, holün güneyinde ise duşlar ve sosyal hizmetler servisi bulunurken, öneri projede sadece giriş alanı bulunmaktadır. Bu giriş alanının ön tarafına, dışarıda yer alan iki kolon arasına 17 m2 büyüklüğünde doğrama yapılarak kapatılması önerilmiştir. Bu alan güvenlik

kontrolünü sağlamak amacı ile önerilmiştir. Güvenlik detektörlerinin yer alacağı otomatik kapıdan sonraki alandır.

Giriş holünün kuzeybatısında malzeme deposu, eşya dağıtım deposu ve bulaşıkhane mekânlarının yerine hol+fuaye fonksiyonları önerilmiştir. Yapının batı yönünde kalan işçi ocağı+depo+mutfak personel girişi olarak kullanılan mekânların kütüphane olarak kullanılması önerilmektedir. Mevcut avlu mekânının güneybatısında yer alan işçi yemekhane salonuna hizmet veren kuru depo, soğuk depo, motor deposu ve bu alanlara girilmesini sağlayan koridor mekânlarının yerine idare alan ve bu alana hizmet veren tuvalet alanları önerilmiştir.

Yapıya ait restorasyon projeleri (Ek P)'de, [Dokuma AŞ, 2018] verilmiştir.

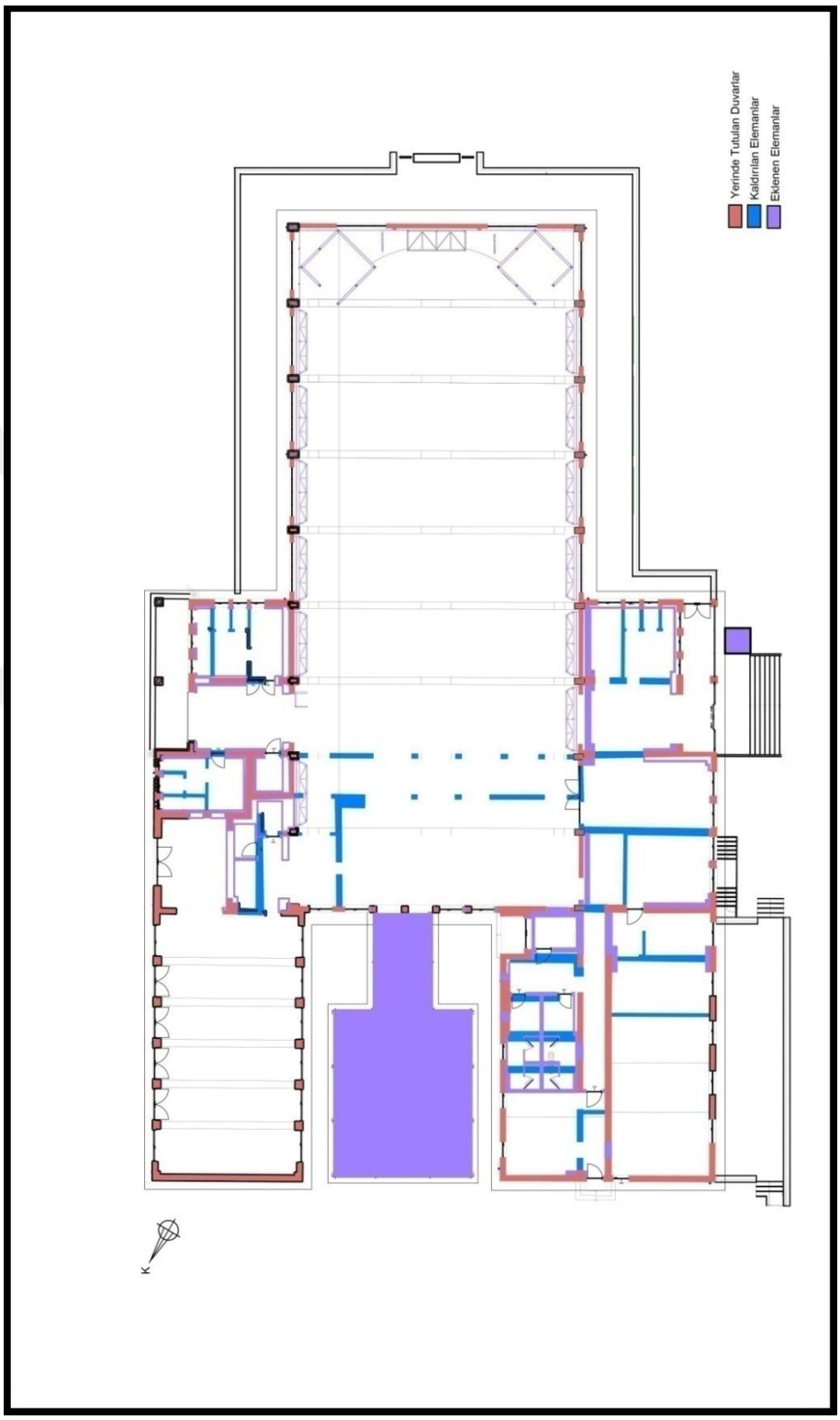

Şekil 4.16:Yemekhane Binası Restorasyon Projesi Zemin Kat Planı.

4.3.2. Planlama Anlayışında Değişimler

Yapının restorasyon çalışmasında, binanın özgününde yer alan avlu mekânı kapatılarak çok amaçlı salon+fuaye mekanına dönüştürülmüştür. Çok amaçlı salon+fuaye alanı, özgün yapıyla temas etmeden inşa edilmiştir. Planlama bağlamında bunun dışında, köklü bir değişiklik görülmemektedir. Yapının içerisinde yeni oluşturulan tuvalet mekânları tuğladan oluşmaktadır. Yapının özgün planı

korunmuştur. Yapıda meydana gelen değişiklikler (Şekil 4.17)'de, müdahale paftasında belirtilmiştir. Yapının avlusuna yeni ilave olan cam kütle, mevcut yapı ile temas halinde değildir. İki yapı arası yaklaşık 190 cm'dir (Resim 4.37).

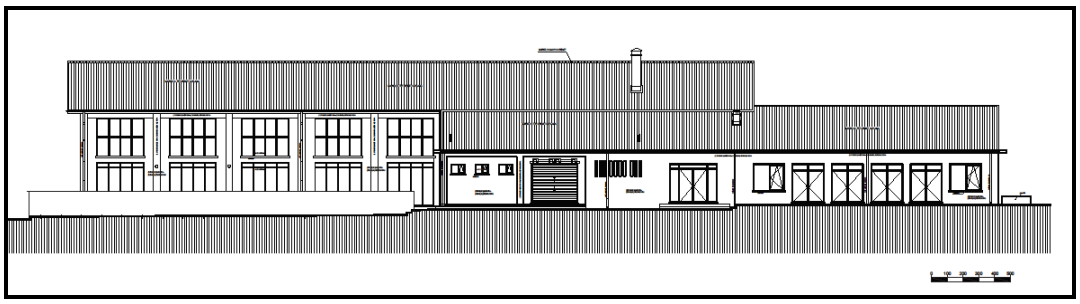
Şekil 4.17:Yemekhane Binası Zemin Kat Müdahale Paftası.

Resim 4.37:Yemekhane Binası -Yeni Ek Kütle.

4.3.3. Cephe Düzenindeki Değişimler

Kuzeydoğu cephesinin güneydoğu yönüne doğru olan kısmında yer alan tepe pencere doğramaları açılış yönleri aynı kalacak şekilde değiştirilmiştir (Resim 4.38 ve 4.39). Bu tepe pencerelerinin alt kotunda yer alan bina giriş kapılarının da doğramaları değiştirilmiştir. Devamında yer alan teknik bölümün vasistas açılır pencereleri iki kanatlı açılır pencere haline dönüştürülmüştür. Restorasyon projesinde K8 olarak adlandırılan depo holünün giriş kapısı, üstten raylı sürgülü kapı olarak değiştirilmiştir (Şekil 4.18), [Dokuma AŞ, 2018]. Onarımdan önce iki kanatlı kapıdır.

Şekil 4.18: Yemekhane Binası Restorasyon Projesi Kuzeydoğu Cephesi.

Kuzeydoğu cephesinin kuzeybatısında restorasyon projesinde kahvehane mekânı yer almaktadır. Bu mekânda yer alan iki pencere, yapının onarımı sırasında değiştirilmiştir. Üç bölümden oluşan ve iki kanadı açılır olan pencereler iki kanatlı açılır pencere haline getirilmiştir (Resim 4.40 ve 4.41). Onarım öncesi "işçi yemek salonu", onarım sonrası "müze alanı" olarak kullanılacak kütlenin kuzeydoğu cephesinde 172 cm yüksekliğinde çiçeklik yer alacaktır. Daha önce de burada çiçeklik bulunmaktadır, fakat onarım sonrası bu alan daha yeşil hale getirilerek görsel olarak zenginleştirilecektir.

Resim 4.38: Yemekhane Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Öncesi.

Resim 4.39: Yemekhane Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Sonrası.

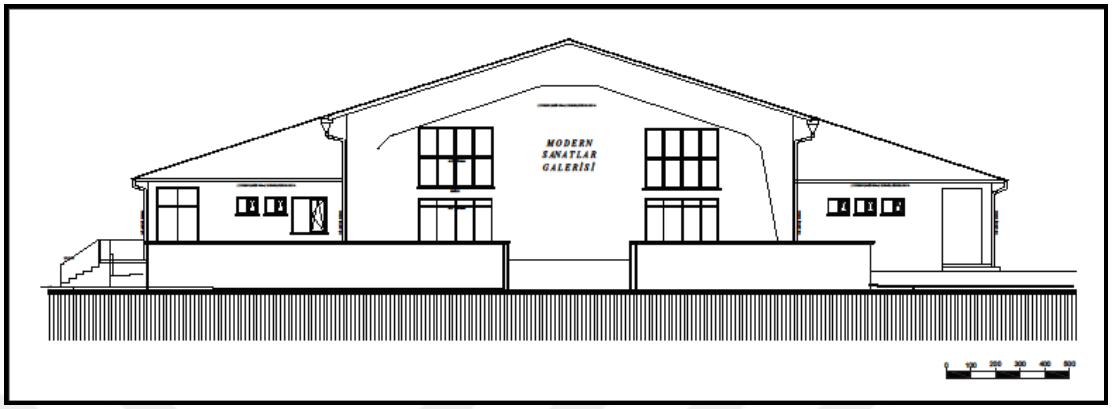
Resim 4.40: Yemekhane Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Öncesi.

Resim 4.41: Yemekhane Binası Kuzeydoğu Cephesi Restorasyon Sonrası.

Yemekhane yapısının güneydoğu cephesinin güneybatısında yer alan sundurma kaldırılarak bu yöne iki kanatlı açılır kapı yapılmıştır (Şekil 4.19), [Dokuma AŞ, 2018]. Bu kapıdan müze alanına girişi sağlayan güvenlik alanına ulaşılmaktadır. Giriş kapısının devamında yer alan pencerelerin boyutları değişmeyip, doğramaları değiştirilmiştir. Açılış yönleri revize edilmiştir. İki kanadı açılır olan pencere vasistas açılır olarak değiştirilmiştir. Cephenin tam ortasında ve simetrik olarak yer alan giriş kapılarının ve tepe pencerelerinin mevcut doğramaları değiştirilmiştir. Cephenin en kuzeybatısında yer alan üç pencerenin boyutları aynı kalmış, doğramaları

değiştirilmiştir. Bununla beraber açılış yönleri de değiştirilmiştir. İki kanadı da açılır olan pencerelerin tek kanadı sabit tek kanadı vasistas açılır hale getirilmiştir (Resim 4.42, 4.43).

Şekil 4.19: Yemekhane Binası Restorasyon Projesi Güneydoğu Cephesi.

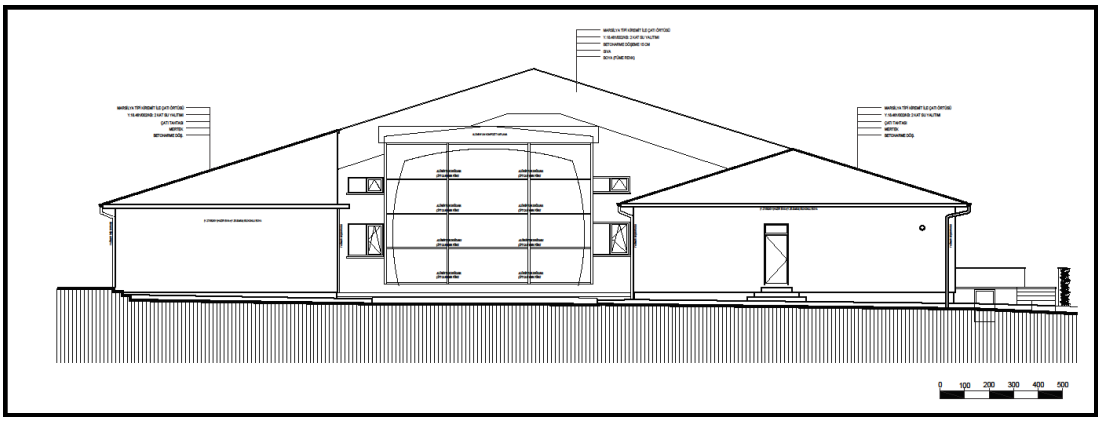

Resim 4.42: Yemekhane Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Öncesi.

Resim 4.43: Yemekhane Binası Güneydoğu Cephesi Restorasyon Sonrası.

Yapının kuzeybatı cephesinde görülen restorasyon öncesi ve sonrası olarak görülen en belirgin farklılık, restorasyon öncesi "avlu" olarak kullanılan mekânın "çok amaçlı salon" mekânına dönüştürülmesidir (Şekil 4.20), [Dokuma AŞ, 2018]. Cephede görülen kısmı alüminyum doğrama ve çift cam olarak tasarlanmıştır. Yeni önerilen kütlenin arkasında kalan pencereler kaldırılmıştır. Kütlenin sağ ve sol kısımlarında kalan pencerelerin doğramaları yenilenmiştir ve açılış yönleri değiştirilmiştir. Öncesinde giyotin olan pencereler, restorasyon sonrasında düşey olarak ikiye bölünmüştür ve tek kanadı hem yana hem vasistas olarak açılır hale getirilmiştir. Bu cephenin güneybatısında kalan kısım idare ve kütüphane olarak fonksiyonlandırılmıştır. Onarım sonrası idare mekânına ait olan kapının dış görüntüsü değiştirilmiştir, kütüphanenin penceresi ise onarım öncesi düşey yönde iki bölme halinde iken, onarım sonrasında tek parça haline hem yana açılır hem de vasistas açılır kanat olarak değiştirilmiştir (Resim 4.44, 4.45).

Şekil 4.20: Yemekhane Binası Restorasyon Projesi Kuzeybatı Cephesi.

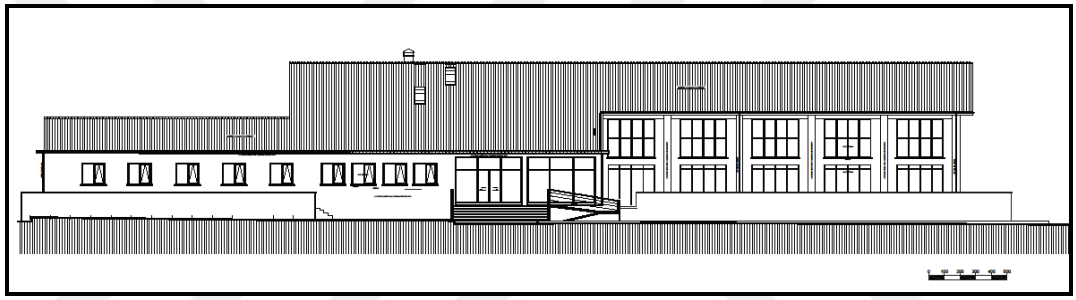

Resim 4.44: Yemekhane Binası Kuzeybatı Cephesi Restorasyon Öncesi.

Resim 4.45: Yemekhane Binası Kuzeybatı Cephesi Restorasyon Sonrası.

Yapının güneybatı cephesi, koruluk tarafına bakan cephedir. Onarım öncesi üretim işçilerinin çoğunlukla kullandığı girişin olduğu cephedir (Şekil 4.21), [Dokuma AŞ, 2018]. Bu cepheye engelli rampası ilave edilmiştir (Resim 4.46). Cephenin kuzeybatısında yer alan, restorasyon öncesinde depo ve işçi ocağı olarak kullanılan mekânların giriş kapıları, restorasyon projesinde kütüphane olarak işlevlendirilen mekânın pencereleri değiştirilmiştir. 2 kanatlı açılır olan 3 adet kapı, 2 kanatlı bir kanadı sabit diğer kanadı vasistas açılır pencereye dönüştürülmüştür. Bu pencerelerin güneydoğu yönü devamında yer alan K2 no'lu fuaye mekânında yer alan 4 pencerenin doğramaları onarılarak değiştirilmiştir. Bu 4 pencereden iki tanesi, 2 kanadı da hareketli açılır kanat iken, onarım sonrasında yine 2 kanatlı bir tanesi sabit bir tanesi vasistas açılır hale getirilmiştir (Resim 4.47, 4.48).

Şekil 4.21: Yemekhane Binası Restorasyon Projesi Güneybatı Cephesi.

Resim 4.46: Güneybatı Cephesinde Yer Alan Engelli Rampası.

Resim 4.47: Yemekhane Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Öncesi.

Resim 4.48: Yemekhane Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Sonrası.

K1 giriş mekânı için, güneybatı yönünde bir güvenlik alanı oluşturulmuştur. Bu alan için de yapının bu cephesine otomatik açılır kapanır kapı yapılmıştır. Bu kapının devamında cam bir yüzey yer almaktadır. Bu yeni yapılan cam yüzey sonucunda, onarım öncesi bu yüzeyde görünen üç adet pencere bina içinde kalmıştır (Resim 4.49, 4.50).

Resim 4.49: Yemekhane Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Öncesi.

Resim 4.50: Yemekhane Binası Güneybatı Cephesi Restorasyon Sonrası.

4.3.4. Yapım Tekniği ve Malzeme Açısından Değişimler

Yapının bazı yerlerinde taşıyıcıyı güçlendirme adına, döşeme kenarlarına 26 cm kalınlığında yığma duvar örülmüştür. Farklı fonksiyon verilen mekânlar için mevcut duvarlar üzerine yeni örülen duvarlar 8,5 cm kalınlığında tuğla duvardır. Yeni işlevinde aldığı sanat galerisi fonksiyonu için gerekli olan sergi duvarları alçıpan malzemeden yapılmıştır (Resim 4.51, 4.52). Yapının demir ve ahşaptan olan tüm kapı ve pencere doğramalarının tamamı değiştirilerek alüminyum doğrama olmuştur. Sergi kullanım yerlerine bağlantılı olarak bazı kapı ve pencereler kapatılmıştır (Resim 4.53, 4.54). İç mekânlarda ağırlıklı olarak grinin tonları ve beyaz renk kullanılmıştır. Mevcut kiriş ve kolonlar yeniden sıvanıp füme renge boyanmıştır. Yapının en büyük alana sahip müze bölünün tavanından 6x6 cm profil üzeri 60 cm çapında havalandırma boruları geçirilmiştir (Resim 4.55, 4.56). Tüm dış cephe boyalarında hazır sıva üzerine silikon boya kullanılmıştır. Yapının kuzeyinde yer alan memur lokali mekânı hariç yapının tüm zemini gri renkte epoksi zemin kaplaması olarak değiştirilmiştir. Ahşap olan pencere doğramaları alüminyum olarak değiştirilmiştir, karo mozaikten oluşan zemini temizlenerek korunmuştur. Memur yemek salonunda yer alan ahşap kafes döşeme tavan ve ahşap+renkli camdan oluşan separatörleri ve belli bir kota kadar devam eden ahşap lambri kaplamalar korunmuştur (Resim 4.57, 4.58, 4.59, 4.60). Özgün halindeki gibi kullanılmaya devam edilecektir. Onarım öncesinde mutfak mekânının üzerinde yer alan kat yıkılmıştır bu nedenle üst kata çıkmayı sağlayan dairesel çelik merdiven de kaldırılmıştır. Çatısının bir bölümü betonarme üzeri kiremit, bir bölümü ahşap karkas üzeri kiremit iken bu iki bölüm de yenilenmiştir. Betonarme üzeri kiremit olan kısma ahşap karkas eklenerek üzeri Marsilya tipi kiremit ile örtülmüştür. Diğer ahşap karkas olan kısmın da ahşabı yenilenerek üzeri Marsilya tipi kiremit ile kaplanmıştır. Yapının dışında yer alan tüm basamaklar traverten malzeme ile kaplanmıştır.

Resim 4.51: Yemekhane Binası İşçi Yemek Salonu Restorasyon Öncesi.

Resim 4.52: Yemekhane Binası İşçi Yemek Salonu Restorasyon Sonrası.

Resim 4.53: Yemekhane Binası Z24 Koridoru Restorasyon Öncesi.

Resim 4.54: Yemekhane Binası Z24 Koridoru Restorasyon Sonrası.

Resim 4.55: Yemekhane Binası İşçi Yemek Salonu Restorasyon Öncesi.

Resim 4.56: Yemekhane Binası İşçi Yemek Salonu Restorasyon Sonrası.

Resim 4.57: Yemekhane Binası Memur Yemek Salonu Restorasyon Öncesi.

Resim 4.58: Yemekhane Binası Memur Yemek Salonu Restorasyon Sonrası.

Resim 4.59: Yemekhane Binası Memur Yemek Salonu Restorasyon Öncesi.

Resim 4.60: Yemekhane Binası Memur Yemek Salonu Restorasyon Sonrası.

4.3.5. Değişim Değerlendirmesi

Yemekhane olarak inşa edilen yapı restorasyon uygulamasında Modern Sanatlar Galerisi olarak tasarlanmıştır. Plan şeması olarak "U" harfini andıran yemekhane yapısı üç koldan oluşmaktadır. Bunlardan en büyük kolda İşçi Yemek Salonu, kuzeydoğusunda yer alan kolda Memur Yemek Salonu ve hizmet birimleri ve 3.ü olarak güneybatı yönünde yer alan kolda depolama ve servis mekânları yer almaktadır. Yapının restorasyonunda, ana hacim olan İşçi Yemek Salonu Ana Galeri olarak, kuzeydoğuda yer alan Memur Yemek Salonu Sümerbank Lokali olarak ve 3.bölüm ise Sergi Salonu, Kütüphane, Ofis olarak tasarlanmıştır. Sümerbank Lokali olarak kullanılan alanın özgünlüğünü restorasyon sırasında korunmuştur. Yapının dışında özgün cephe karakteristiğini bozmayacak şekilde sıva ve boya tadilatı yapılmıştır. Memur Yemek Salonu (Sümerbank Lokali) hariç tüm binanın yerinde dökme mozaik ve karo mozaikten oluşan zemin kaplamasının yerini epoksi zemin kaplaması almıştır. Tescilli olan yapının zemininde yapılan bu değişikliğin, yapının yeni aldığı fonksiyon gereği gereksiz ve yanlış olduğu düşünülmektedir. Yapının iç mekânlarında kullanılan koyu gri ve füme renklerinin sarkıt aydınlatmalarla uyumlu olduğu düşünülmektedir. Yapıda özgün halini koruyan tek bölüm olan Memur Yemek Salonu'nun da (Sümerbank Lokali) pencere ve kapı doğramaları da tüm yapı ile beraber alüminyum olarak değiştirilmiştir. Bu uygulamanın yapının bu bölümü ile uyumsuz diğer bölümleriyle uyumlu olduğu düşünülmektedir. Yapının çevresinde yer alan merdivenleri dökme mozaikten traverten kaplamaya dönüştürülmüştür, yeni görünüş sağlayan bu uygulamanın yapıyı ait olduğu dönemden uzaklaştırdığı ve yanlış bir uygulama olduğu düşünülmektedir.

U şeklinde olan plan şemasının ortasına restorasyon sırasında çelik konstrüksiyondan ve cepheleri alüminyum+camdan oluşan Çok Amaçlı Salon mekânı ilave edilmiştir. Ek olan bu kütlenin tescilli olan yemekhane yapısına temas etmemesi ve şeffaf olması restorasyon ilkesi açısından doğru bir yaklaşım olduğu düşünülmektedir.

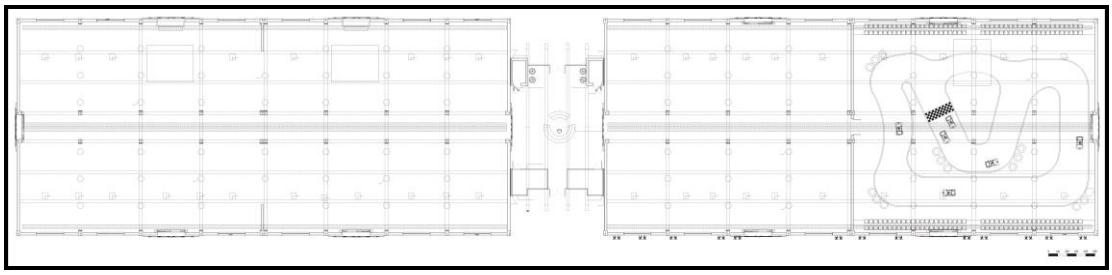
4.4. Ambar Binalarının Yeniden Kullanımına İlişkin Analizler

Tescilli olan ambar yapıları için önerilen "Sanat Atölyeleri" fonksiyon değişikliği kararı A.K.V.K.K. tarafından 25.04.2017 tarih ve 6145 sayılı karar ile uygun bulunmuştur (Ek D), [A.K.V.K.K. Arşivi, 2018]. Ambar binaları tez çalışmasının "yeniden kullanıma ilişkin analizler" bölümünde beraber değerlendirilecektir

Ambar yapılarına ait restorasyon projeleri (Ek R)'de, [Dokuma AŞ, 2018] verilmiştir.

4.4.1. İşlev Değişikliği

Ambar yapıları araç müzesi olarak işlevlendirilmiştir (Şekil 4.22), [Dokuma AŞ, 2018]. Bu iki ambar mekânı arasına 136 m2 büyüklüğünde kapalı bir alan oluşturulmuştur. Bu alan içerisinde orta aksta 120 m2 büyüklüğünde fuaye mekânı yer alır. Merkezde yer alan fuaye mekânının güneybatı ve güneydoğusunda simetrik olarak 4 m2 büyüklüğünde iki adet depo mekânı yer alırken, kuzeybatısında enerji odası ve kuzeydoğusunda yine 4 m2 büyüklüğünde zayıf akım odası yer almaktadır.

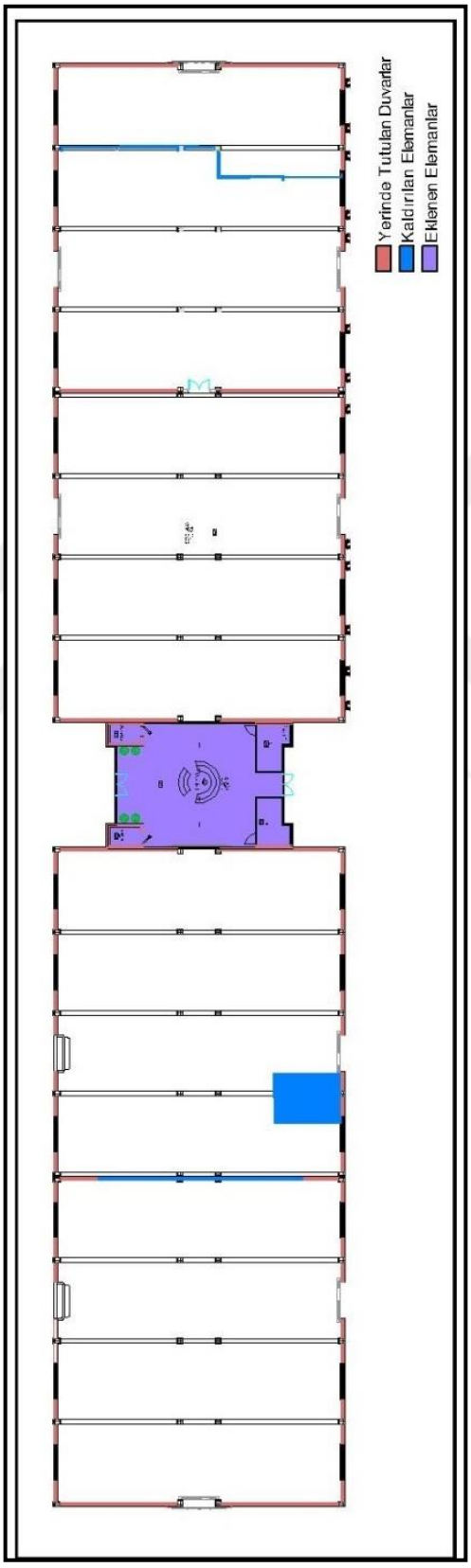

Şekil 4.22:Ambar Yapıları Zemin Kat Planı Restorasyon Çizimi.

4.4.2. Planlama Alanında Değişimler

Yapılarda planlama alanında yapılan en büyük değişim iki ambar yapısı arasında inşa edilen 120 m2 büyüklüğündeki Fuaye mekânıdır (Şekil 4.23). Restorasyon öncesi ambar-1 yapısında bölünmüş alanlar kaldırılmış tek mekân haline dönüştürülmüştür.

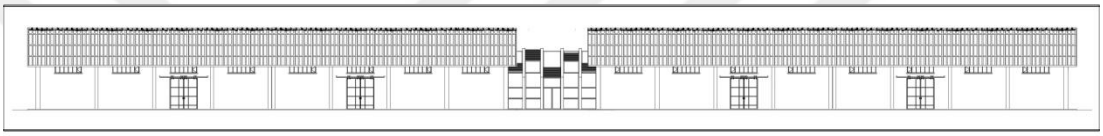
Ambar-2 yapısında pist alanının tanımlanması için 25 cm kalınlığında bir duvar örülmüştür.

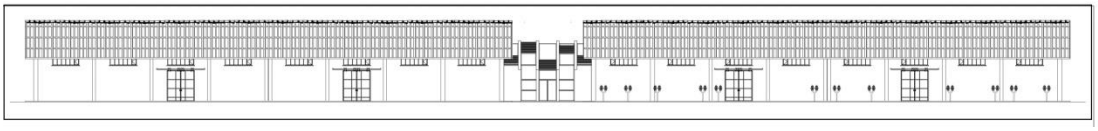
Şekil 4.23: Ambar Yapıları Zemin Kat Planı Müdahale Paftası.

4.4.3. Cephe Düzenindeki Değişimler

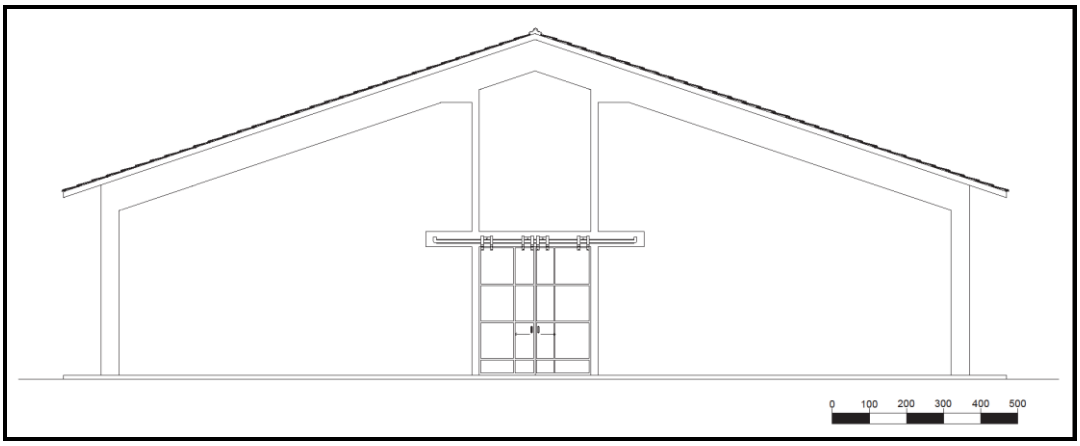
Yapıların cephelerindeki tek farklılık orta alana ilave olan ek kütledir. Bu müdahalenin haricinde değişiklik yoktur (Şekil 4.24, Şekil 4.25, 4.26, 4.27), [Dokuma AŞ, 2018]. Boya sıva tadilatı yapılmıştır. Mevcut pencere ve kapı demir doğramaları yenilenmiştir. Yapıların ısıtma-soğutma sistemleri vrf klima sistemleri ile sağlanmıştır. Havalandırma kanalları ve klima dış üniteleri yapıların arka cephesi olan kuzey cephesine konumlandırılmıştır (Resim 4.62). Yapıların güney cephesinde meydana gelen değişiklikler (Resim 4.63, 4.64, 4.65, 4.66)'da belirtilmiştir. Ambar yapılarının doğu ve batı cepheleri aynı görüntüyü vermektedir (Resim 4.67, 4.68).

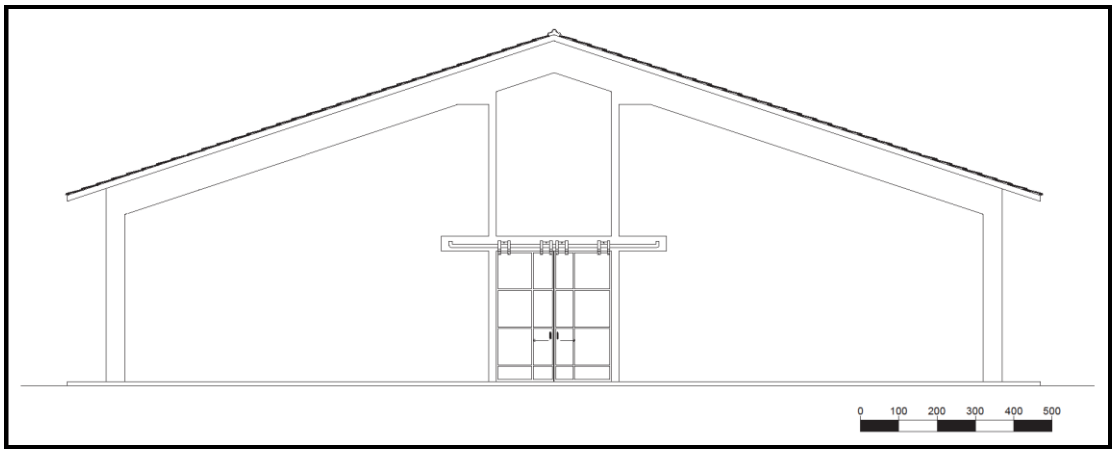
Şekil 4.24:Ambar Yapıları Kuzey Cephesi Restorasyon Çizimi.

Şekil 4.25: Ambar Yapıları Güney Cephesi Restorasyon Çizimi.

Şekil 4.26:Ambar-1 ve Ambar-2 Yapılarının Doğu Cephesi Restorasyon Çizimi.

Şekil 4.27: Ambar-1 ve Ambar-2 Yapılarının Batı Cephesi Restorasyon Çizimi.

Resim 4.61: Ambar Yapılarının Kuzey Cephesi Restorasyon Öncesi.

Resim 4.62: Ambar Yapılarının Kuzey Cephesi Restorasyon Sonrası.

Resim 4.63: Ambar Yapılarının Güney Cephesi Restorasyon Öncesi.

Resim 4.64: Ambar Yapılarının Güney Cephesi Restorasyon Sonrası.

Resim 4.65: Ambar Yapılarının Güney Cephesi Restorasyon Öncesi.

Resim 4.66: Ambar Yapılarının Güney Cephesi Restorasyon Sonrası.

Resim 4.67: Ambar Yapılarının Doğu Cephesi Restorasyon Öncesi.

Resim 4.68: Ambar Yapılarının Doğu Cephesi Restorasyon Sonrası.

4.4.4. Yapım Tekniği ve Malzeme Açısından Değişimler

Yapılarda orta kolonlar çelik profiller ile güçlendirilmiştir. Tüm mevcut kolon ve kirişler için yapılan elektrik tesisatı alçıpan+brüt beton efektli sıva ile kaplanmıştır (Resim 4.69, 4.70). Mevcut demir doğramalar yenilenmiştir. Yenilenen doğramalarda 6 mm / 6.5 mm'lik temperli cam kullanılmıştır [Dokuma AŞ, 2019].

İki ambar yapısının arasına yapılan 120 m2 büyüklüğündeki fuaye mekânı çelik+alüminyum konstrüksiyondan yapılmıştır. Bu kısımda temperli yalıtımlı antrasit cam kullanılmıştır. Fuaye bölümünün çatısında da yine temperli yalıtımlı antrasit cam ve160x10 cm boyutlarında alüminyum güneş kırıcıları kullanılmıştır. Fuaye mekânının zemininde 60x60 cm boyutlarında siyah beyaz damalı karo seramik kaplama uygulanmıştır (Resim 4.71).

İki yapının sergi alanı olarak kullanılacak bölümünün zemininde gri parlak epoksi, ortada yer alan yürüyüş alanlarında ise sarı ve kırmızı renkli parlak epoksi kaplama uygulanmıştır. Sarı renkli epoksi zemin kaplama ambar-2 yapısında (Resim 4.72, 4.73), kırmızı renkteki epoksi ise ambar-1 yapısının zemininde uygulanmıştır (Resim 4.74, 4.75). Tüm alanın duvarlarında sıva onarımı yapılmış üzeri brüt beton

efektli sıva ile kaplanmıştır. Cephelerde yapılan boya tadilatında hazır sıva üzeri silikon boya kullanılmıştır. Mevcut çatı yenilenerek yine Marsilya tipi kiremit kullanılarak çatı örtülmüştür (Resim 4.76, 4.77).

Resim 4.69: Ambar Yapıları Kolon-Kiriş-Restorasyon Öncesi.

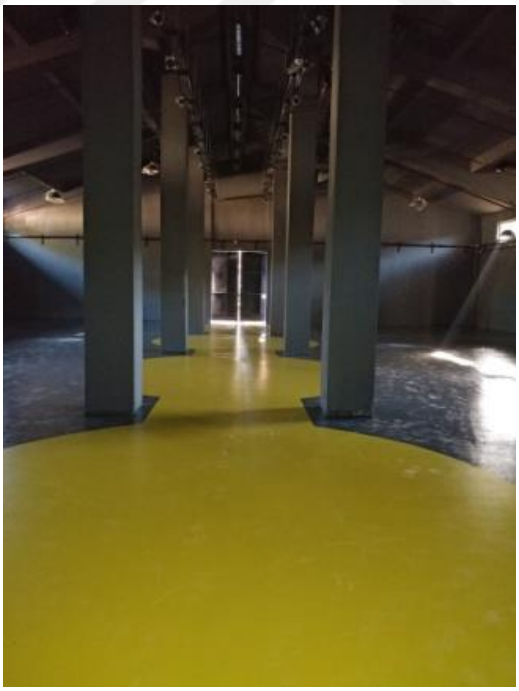
Resim 4.70: Ambar Yapıları Kolon-Kiriş Restorasyon Sırası.

Resim 4.71:Fuaye Mekânın Zemini Restorasyon Sırasında.

Resim 4.72: Ambar-2 Yapısından Genel Görünüm Restorasyon Öncesi.

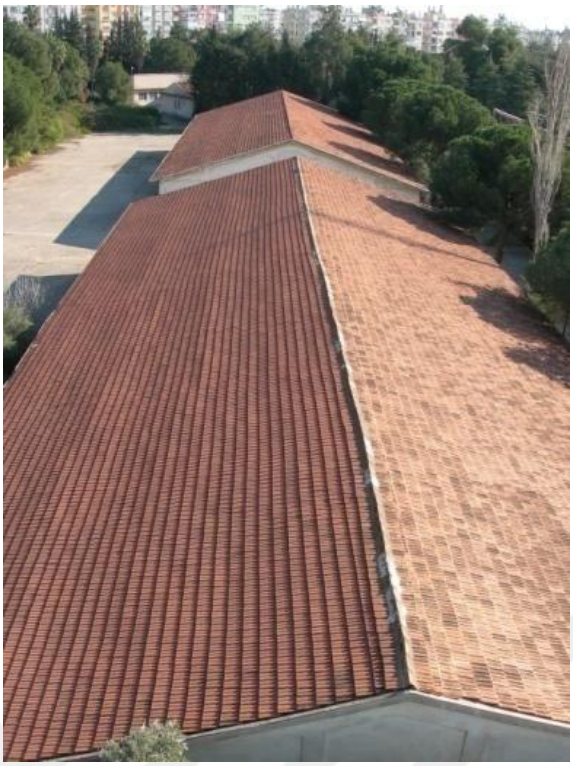
Resim 4.73: Ambar-2 Yapısından Genel Görünüm Restorasyon Sonrası.

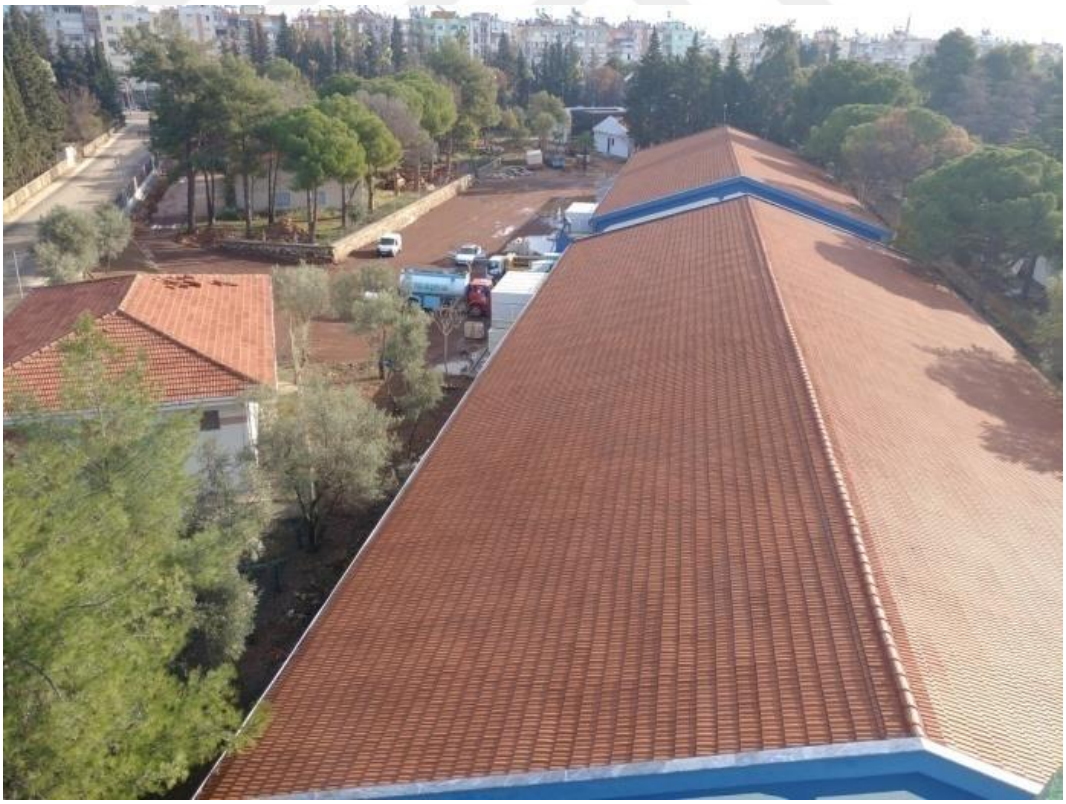
Resim 4.74: Ambar-1 Yapısından Genel Görünüm Restorasyon Öncesi.

Resim 4.75: Ambar-1 Yapısından Genel Görünüm Restorasyon Sonrası.

Resim 4.76: Ambar Yapılarının Çatı Görünümü Restorasyon Öncesi.

Resim 4.77: Ambar Yapılarının Çatı Görünümü Restorasyon Sonrası.

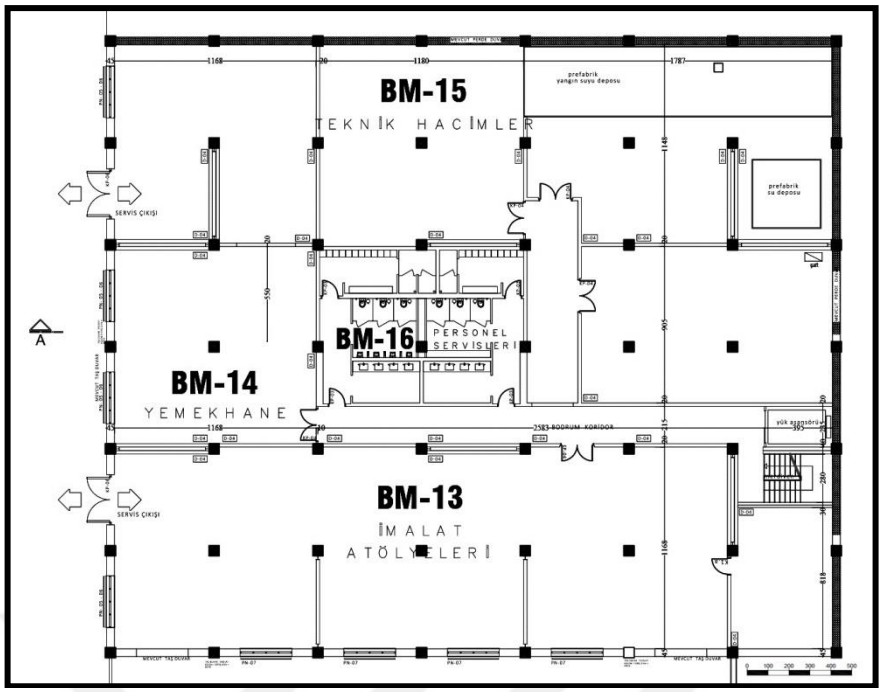
4.4.5. Değişim Değerlendirmesi

Ambar olarak inşa edilen yapılar restorasyon öncesinde iki ayrı yapı olarak kullanılır iken restorasyon sonrasında iki yapı birbirine 16 m^2 si depo 120 m^2'si fuaye olan çelik konstrüksiyon kütle ile birbirine bağlanmıştır. Yeni eklenen bu kütle alüminyum güneş kırıcı ve temperli yalıtımlı antrasit renkte camdan oluşturulmuştur ve mevcut ambar kütleleri ile uyumlu olduğu düşünülmektedir. Ambar yapılarının yeni işlevi "Nostaljik Araç Müzesi" olmuştur. Yapılardaki orta kolonlar çelik profiller ile güçlendirilmiştir. Plan şeması, taşıyıcı sistem ve cephelerin korunması, cephelerde karakteri bozmayacak yenilikler yapılmış olmasıyla restorasyonun başarılı olduğu düşünülmektedir. Onarım öncesi çimento harçlı şap olan zemin döşemesi epoksi olarak değiştirilmiş, yeni eklenen kütlenin zemini ise karo seramik olarak tasarlanmıştır. Tescilli olan yapıların yeni aldığı bu fonksiyonun yapılar için uygun olduğu düşünülmektedir. Yapının müze olarak tefrişi devam etmektedir.

4.5. Üretim Binasının Yeniden Kullanımına İlişkin Analizler

4.5.1. İşlev Değişikliği

153 m^2'lik alana sahip olan bodrum katın onarım sonrasında da alanı değişmemiştir bu bağlamda bu katın batısında kalan 200 m^2'lik temel dolgu alanını korumaktadır. Onarım öncesinde mamul ambarı, su deposu ve oda mekânlarından oluşan alan onarım sonrasın imalat atölyeleri olarak kullanılmıştır. Mamul ambarının doğusunda yer alan ı tipi merdiven kaldırılarak kuzey yönüne u tipi merdiven ve yeni merdivenin batısında 9 m^2 büyüklüğünde yük asansörü ilave edilmiştir. Atık kanalının geçtiği boya ambarı ve kuzey yönünde yer alan bodrum isimli mekân, onarım sonrasında personel yemekhanesi, personel wc ve personel soyunma kabinlerinin yer aldığı bir alana dönüştürülmüştür. Katın batı yönünde, kuzey-güney doğrultusunda teknik hacimler sıralanmıştır. İmalat atölyelerinin dışına doğu yönünde 11.6 m^2 alana sahip trafo-jeneratör mekânı ilave edilmiştir (Şekil 4.28), [Dokuma AŞ, 2018].

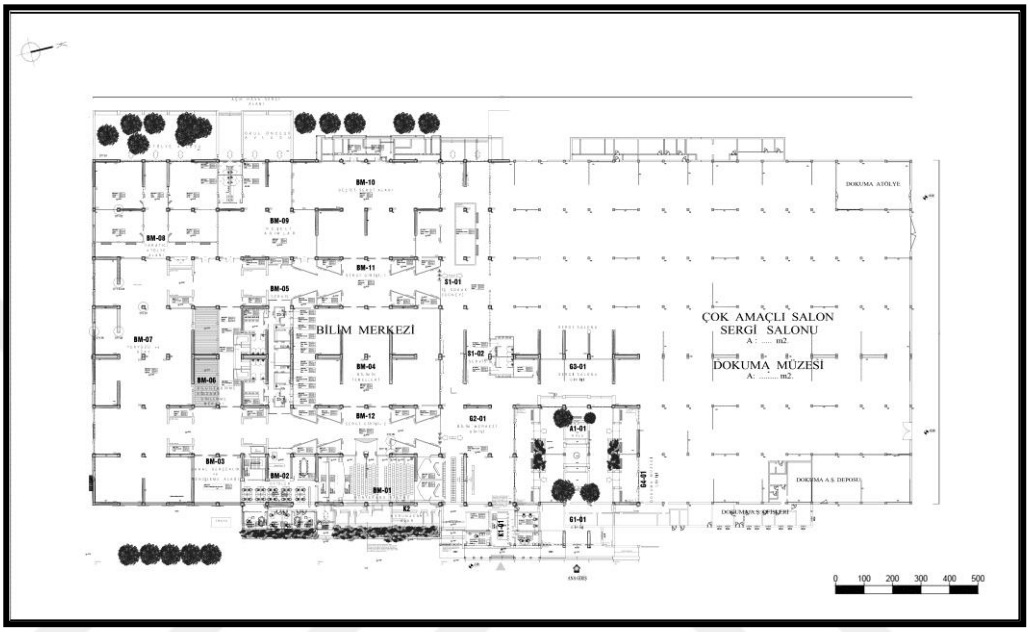
Şekil 4.28: Üretim Yapısı -3.00 Kotu Restorasyon Kat Planı.

Onarım öncesinde tesisisin üretiminin sağladığı yapının plan bazında 0.00 kotunda, güney yönünden kuzeye doğru germe kurutma, dokuma, dokuma ihzar[1],iplik, iplik ihzar, kard, harman hallaç ana mekânları yer almıştır. Batı ve doğu duvarlarında ise mekanik mekânlar yer alırken, doğu duvarında bunlara ek olarak personel giyinme soyunma, personel wc mekânları yer almıştır. Onarım sonrasında germe kurutma, dokuma, dokuma ihzar, iplik mekânının bir kısmı ve doğu batı yönlerindeki birkaç mekanik mekânı içine alan kısım Bilim Merkezi'ne dönüştürülmüştür (Şekil 4.29), [Dokuma AŞ, 2018]. Bilim Merkezi'nde yer alan mekânlar, şu şekilde sıralanmıştır; bm01-konferans salonu, bm02-ofisler, bm03-sanal gerçeklik ve genişleme alanı, bm04-bilimin temelleri, bm05-servis alanları, bm06-bilgilendirme eğlenme dinlenme mekânı, bm07-yeryüzü ve uzay, bm08-yaratıcı atölye, bm09-neşeli adımlar, bm10-geçici sergi, bm11-sergi girişi, bm12-sergi girişidir (Şekil 4.30), [Dokuma AŞ, 2018]. Girişler g1-giriş, g2-bilim merkezi giriş, g3-sergi salonu giriş ve g4-dokuma müzesi giriş olmak üzere numaralandırılmıştır.

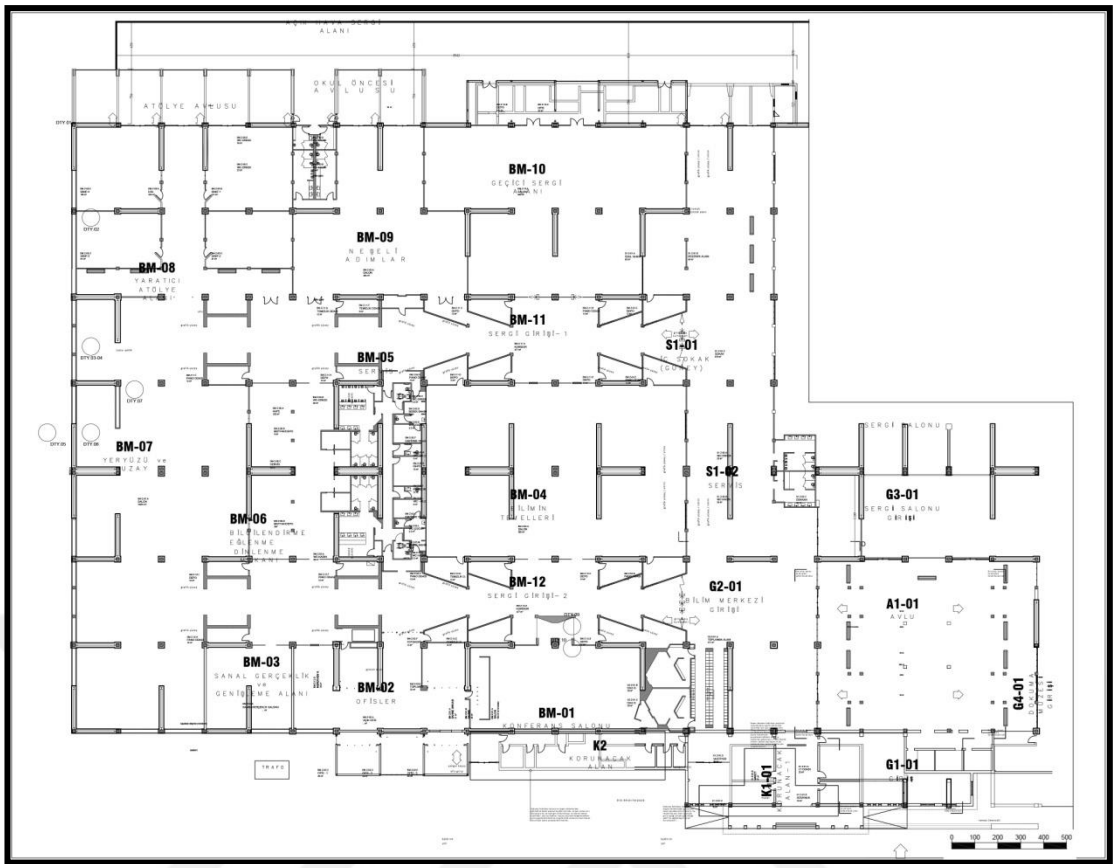
Üretim yapısında 2 adet korunacak alan belirlenmiş bu alanlar k01 ve k01 numaraları ile kodlandırılmışlardır. K01 korunacak alan, Üretim Yapısı doğusunda yer alan giriş bölümüdür. Dokuma Fabrikasının kuruluş döneminden günümüze kadar gelen, özgün ve karakteristik mimarisi ile doğu cephesinde yer alan giriş saçağı bölümü sağlamlaştırılarak yerinde korunmuştur. K02 olarak kodlandırılan 2 numaralı

korunacak olan alan, doğu yönündeki girişin güneybatısında kullanılan mekanik alanlardır. Dokuma Fabrikasının özgün döneminden günümüze kadar ulaşan yapısal açıdan sorunlu ancak döneminin teknolojisine ait belirgin mimari, inşai ve teknik özellikleri olan bu bölüm güçlendirilerek korunmuştur.

Yapıya ait restorasyon projesi (Ek S)'de, [Dokuma AŞ, 2018] verilmiştir.

Şekil 4.29: Üretim Yapısı Restorasyon Projesi İşlev Şeması.

Şekil 4.30: Üretim Yapısı 0.00 Kotu Restorasyon Kat Planı

.

4.5.2. Planlama Alanında Değişimler

Yapının kolon sistemi güçlendirilerek yerinde korunmuştur. Duvarların hepsi yıkılmış yerine yeni duvarlar örülmüştür. Bu bağlamda fabrikanın plan şeması tamamen değişmiştir (Şekil 4.31 ve Şekil 4.32). Batı yönünde de ana yapıya 220 m^2 büyüklüğünde "atölye avlusu" ve 91 m^2 büyüklüğünde "okul öncesi avlusu" mekânları ilave edilmiştir.

Şekil 4.31: Üretim Binası -3.00 Kotu Planı Müdahale Paftası.

Şekil 4.32: Üretim Binası Zemin Kat Planı Müdahale Paftası.

Plan bazında meydana gelen en büyük değişiklik doğu cephesinde bulunan giriş saçağından fabrikaya girince batı yönünde kalan kısmın avlu oluşturmak amacı ile çatısının açılmış olmasıdır (Resim 4.82), [Google Earth, 2019]. Oluşturulan bu avlu mekânı 735 $m^{2'}$dir (Resim 4.78, 4.79).

Resim 4.78: Yeni Yapılan Avlu Mekânının Restorasyon Sonrası Batı Cephesi.

Resim 4.79: Yeni Yapılan Avlu Mekânının Restorasyon Sonrası Doğu Cephesi.

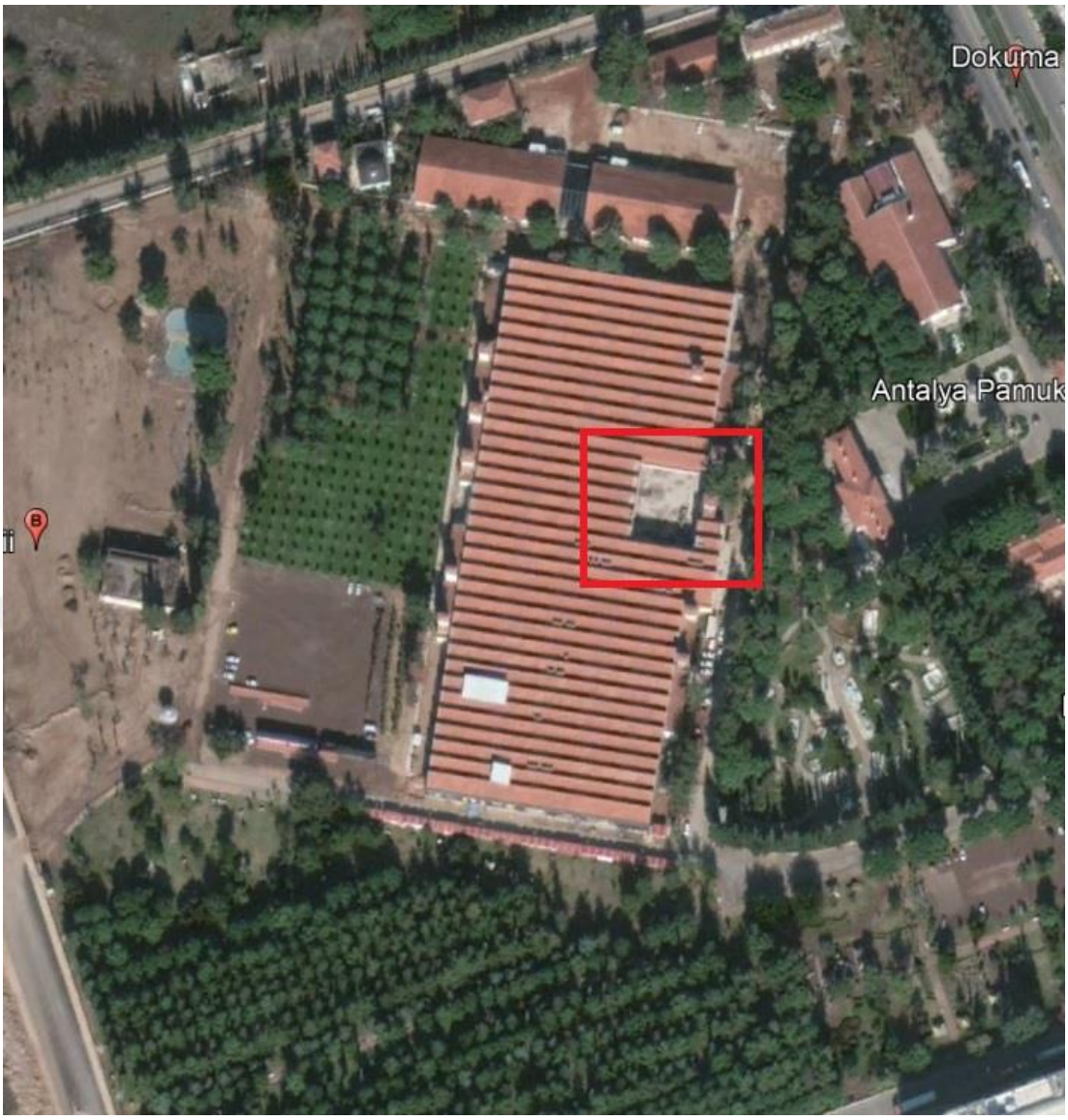
Avlu mekânında yükseltilmiş döşeme uygulanmamıştır. Avlu bölümü sınırlarında yükseltilmiş döşemeye kadar tuğla vb. duvar elemanları ile kademeler yapılmış, beton ve sıva sonrası iç yüzeyleri ve zemin eğim şapı yapılarak çift katlı tam elastik çimento esaslı sürme izolasyon yapılmıştır. Mekânın zemini siyah beyaz karo ile kaplanmıştır. Tüm dış cephe boyalarında hazır sıva üzerine koyu gri ve füme renkte silikon boya kullanılmıştır (Resim 4.80, 4.81).

Resim 4.80: Yeni Yapılan Avlu Mekânının Restorasyon Sonrası Güney Cephesi.

Resim 4.81: Yeni Yapılan Avlu Mekânının Restorasyon Sonrası Kuzey Cephesi.

Resim 4.82: Avlu Mekânının Havadan Görünümü.

4.5.3. Cephe Düzenindeki Değişimler

Yapının kuzey cephesinde yer alan iki sıra pencere tek sıraya düşürülmüştür. Cephesinde sıva ve boya tadilatı yapılmıştır (Resim 4.83 ve Resim 4.84).

Resim 4.83: Üretim Yapısı Restorasyon Öncesi Kuzey Cephesi.

Resim 4.84: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Kuzey Cephesi.

Yapının batı cephesine ek kütleler ilave edilmiştir (Resim 4.85, 4.86).

Resim 4.85: Üretim Yapısı Restorasyon Öncesi Batı Cephesi.

Resim 4.86: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Batı Cephesi.

Yapının doğu cephesindeki özgün giriş saçağı korunmuştur (Resim 4.87, 4.88).

Resim 4.87: Üretim Yapısı Restorasyon Öncesi Doğu Cephesi.

Resim 4.88: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Doğu Cephesi.

Yapının güney cephesi onarım öncesinde boyasız ve çimento harçlı sıva ile kaplıdır (Resim 4.89). Onarım sırasında ise sokak sanatçıları tarafından grafiti çalışmaları yapılmıştır (Resim 4.90, 4.91, 4.92).

Resim 4.89: Üretim Yapısı Restorasyon Öncesi Güney Cephesi.

Resim 4.90: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Güney Cephesi.

Resim 4.91: Üretim Yapısı Güney Cephesi Grafiti Çalışmaları.

Resim 4.92: Üretim Yapısı Güney Cephesi Grafiti Çalışmaları.

4.5.3. Yapım Tekniği ve Malzeme Açısından Değişimler

Üretim yapısı yeniden işlevlendirilirken almış olduğu üç yeni fonksiyondan sadece biri tamamlanabilmiştir. Bu da yapının güney kısmını oluşturan Bilim Merkezi bölümüdür. Yapının onarımından önce binada münferit temel bulunmaktadır. Yapıdaki tüm duvarlar güçlendirmeden dolayı yıkılmıştır (Resim 4.93, 4.94). Çelik konstrüksiyon ile kolon ve temel güçlendirmesi yapılmıştır (Resim 4.95, 4.96). Duvarları izo tuğla ile yenilenmiştir. Bilim merkezinden bodrum kata inen çelik konstrüksiyon merdiven yapılmıştır. Yük asansörü ilave edilmiştir.

Resim 4.93: Üretim Yapısı Restorasyon Sırasında Kaldırılan Duvarlar.

Resim 4.94: Üretim Yapısı Restorasyon Sırasında Kaldırılan Duvarlar.

Resim 4.95: Üretim Yapısı Restorasyon Sırasında Güçlendirilen Kolonlar.

Resim 4.96: Üretim Yapısı Restorasyon Sırasında Güçlendirilen Döşeme.

Onarım öncesinde karo mozaik olan zemin döşemesi (Resim 4.97), onarım sırasında drenaj için komple kaldırılmıştır (Resim 4.98). Üzerine 10 cm yüksekliğinde saha betonu dökülmüş, beton üzerine profil üzerine betopan ya da hazır karo sunta konulmuştur. Yapıdaki tüm doğramalar değişmiştir (Resim 4.99, 4.100). Onarım öncesinde T1 cam iken onarım sonrasında alüminyum doğrama ve renkli ısı cam olarak değiştirilmiştir. Özellikle Bilim Merkezi'nin bazı bölümünde karanlık olması amacıyla, renkli ısı camlara film çekilmiştir [Dokuma AŞ, 2019].

Resim 4.97: Üretim Yapısı Karo Mozaik Zemin Kaplaması.

Resim 4.98: Üretim Yapısı Restorasyon Sırasında Kaldırılan Zemin Döşemesi.

Resim 4.99: Üretim Yapısı Restorasyon Öncesinde Demir Doğramalı Pencereler.

Resim 4.100: Üretim Yapısı Restorasyon Sırasında Alüminyum Doğramalı Pencereler.

Yapının ahşap konstrüksiyon olan çatı iskeleti yine ahşap elemanlarla yenilenmiştir. Çatıda kiremit aktarması yapılmıştır (Resim 4.101), [Dokuma AŞ, 2018]. Çatı kaplaması yine Marsilya tip kiremit olmuştur.

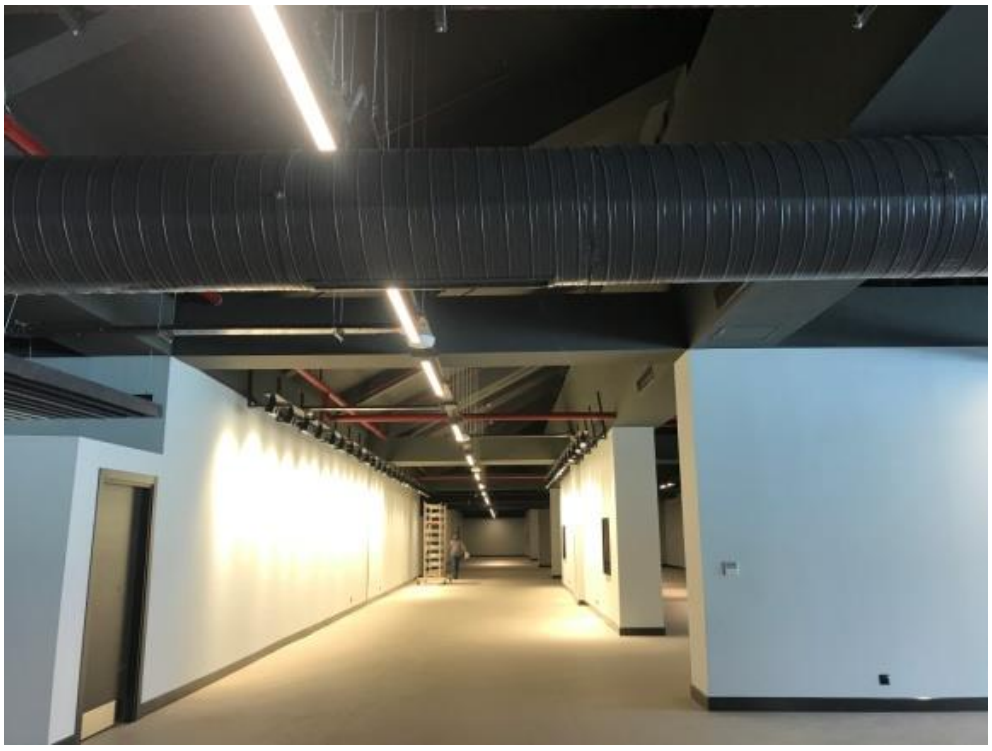

Resim 4.101: Üretim Yapısı Onarım Sırasında Hava Fotoğrafı.

Yeni tamamlanmış olan bilim merkezinin girilebilen iç mekânlarından çekilen resimler (Resim 4.102, 4.103, 4.104, 4.105)'de belirtilmiştir.

Resim 4.102: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Bilim Merkezi Girişi Güney Yönü.

Resim 4.103: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Bilim Merkezi Girişi Batı Yönü.

Resim 4.104: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Bilim Merkezi Sergi Girişi.

Resim 4.105: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Bilim Merkezi Sergi Girişi.

Bilim merkezi için yapılan konferans salonu 284 m^2 büyüklüğündedir. Zemini halı kaplıdır (Resim 4.106). Tavanı asma tavandır (Resim 4.107).

Resim 4.106: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Konferans Salonu.

Resim 4.107: Üretim Yapısı Restorasyon Sonrası Konferans Salonu.

Avlu mekânı meydana getirilirken öncelikle kirişlerde mekanik kesim yapılmış ardından da ekskavatörler ile yıkım yapılmıştır (Resim 4.108, 4.109, 4.110, 4.111), [Dokuma AŞ, 2018]. Yapılan güçlendirmeler için kolonlardan karot alınmış, fabrika etrafında zemin etüdü yapılmıştır [Dokuma AŞ, 2019].

Resim 4.108: Avlu Mekânı Üst Örtü Kaldırılırken.

Resim 4.109: Avlu Mekânı Üst Örtü Kaldırılırken.

Resim 4.110: Avlu Mekânı Üst Örtü Kaldırılırken.

Resim 4.111: Avlu Mekânı Üst Örtü Kaldırılırken.

4.5.4. Değişim Değerlendirmesi

Tesiste gerçekleşen değişim öncesinde üretim yapısı olarak kullanılan bina, onarım sonrasında "Bilim Merkezi, Çok Amaçlı Salon ve Dokuma Müzesi" olarak 3 ana fonksiyon almıştır. Üretim binasının güney kısmı Bilim Merkezi, kuzey kısmı ise Çok Amaçlı Salon ve Dokuma Müzesi olarak tasarlanmıştır. Mevcut durumda Bilim Merkezi'ne dönüştürülen kısmın uygulaması tamamlanmıştır. Yapının bodrum katında yer alan bölümlerin plan şemaları korunmuş, işlev değişikliğinin getirdiği mimari zorunlulukla, alan çağdaş malzemeler kullanılarak bölünmüş, birimler oluşturulmuştur. Yapının cepheleri ana hatlarıyla korunmuştur. Taşıyıcı sistem olarak Boya-Apre, Dokuma, İplik İhzar, Kard ve Harman-Hallaç Dairesi bölümlerinin betonarme karkas sistemi korunmuş, Dokuma İhzar ve İplik Dairesi bölümlerinin doğu yönünden ikinci sırada yer alan 4 sıra betonarme kolonu çatıdaki kirişlerle birlikte kaldırılmış 735 m^2 büyüklüğünde avlu mekânı oluşturulmuştur. Antalya Kentinin iklim koşulları göz önünde bulundurulduğunda, oluşturulan avlu mekânın üstü açık olması sebebi ile yanlış bir uygulama olarak değerlendirilmiştir.

Yapının şet çatısı avlu açıklığı haricinde korunmuştur.

Güney cephesine uygulanan siyah zemin üzeri grafiti çalışmaları cepheyi hareketlendirmiş fakat yapının yeni aldığı fonksiyon ile aralarında bir uyum olmadığı ve cephe karakterini bozduğu gözlenmiştir. Batı cephesi eklenen şeffaf kütle yapı ile uyumludur. Onarım öncesi yapının dış cephe duvarları pembe, beyaz renkte boyalı iken onarım sonrası bu renkler değişmiştir Yeni açılan avlu cephesi koyu gri ve füme tonlarında boyanmıştır. Binanın cephesine uygulanan bu renkler cepheleri bozmamış ve cephelerle uyumlu olduğu gözlenmiştir.

Yapının yeni işlevi gereği yapılan müdahalelerin uygun olduğu, yapının verilen fonksiyonlara uyumu gözlenmiştir. Uygulaması tamamlanmış olan Bilim Merkezi bölümünde nitelikli çatı sistemi genel hatlarıyla korunmuş, yeni yapılan aydınlatmalar gereği kirişler alçıpan ile kaplanmış ama formları bozulmamıştır. Yeni işlevin getirdiği tefriş gereği çağdaş mimari malzemeler kullanılarak yeni mekânlar oluşturulmuştur.

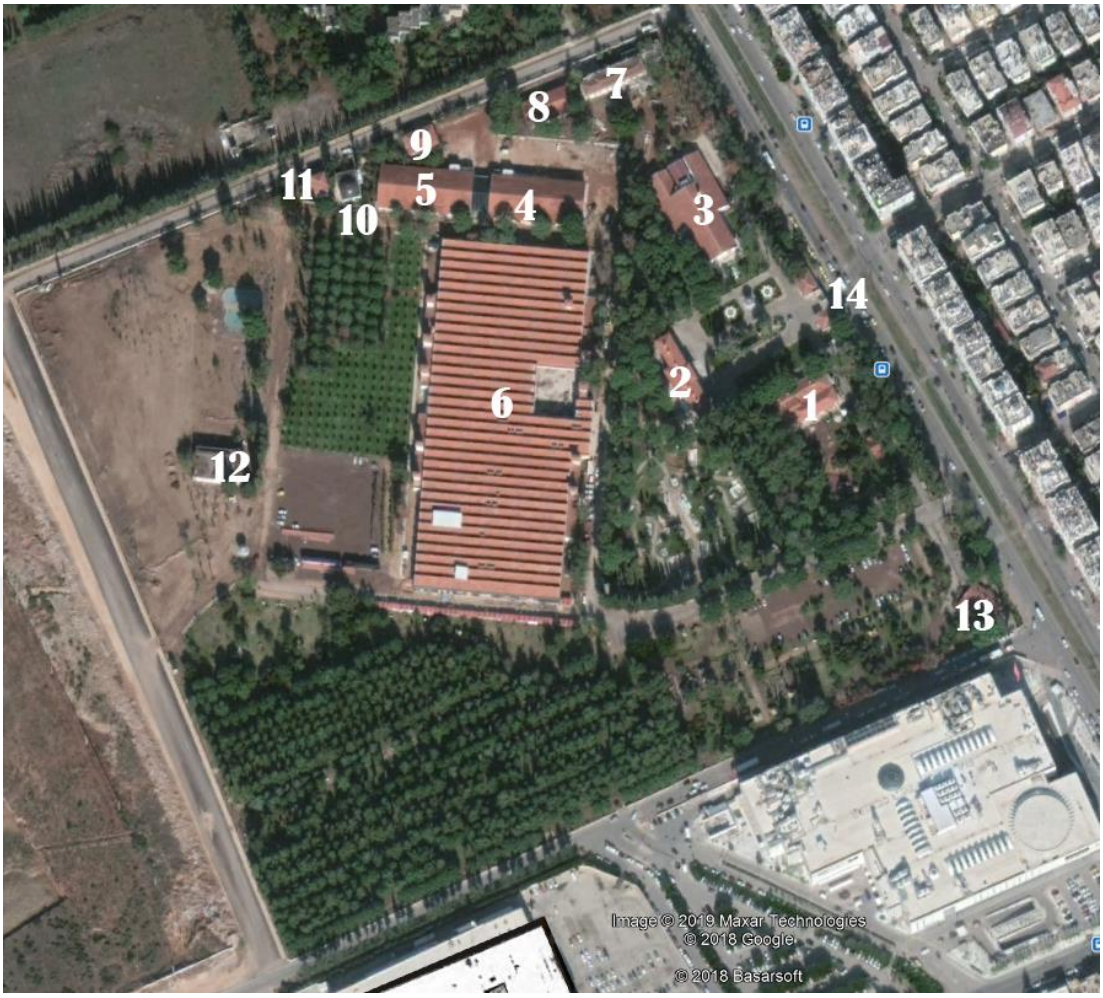
4.6. Genel Değerlendirme

Çalışma konusu olarak seçilen ve yeniden işlevlendirilen 6 adet yapıya ait restorasyon öncesi ve sonrası analizler sırası ile (Şekil 4.34, 4.35, 4.36, 4.37, 4.38)'de aşağıda verilmiştir. Analizler genel olarak değerlendirildiğinde;

- 6 yapıdan 5 tanesi yeni ek almıştır. Bu yüzden yapıların taban alanlarında artış görülmüştür. Yapılara ilave olan kütleler mevcut yapılardan farklı malzeme ve yapım tekniği ile yapılmıştır. Bu sayede dönem eki olarak yapılan bu yapıların sonradan yapıldığı açıklıkla görülmektedir.
- Plan şemalarının mümkün olduğunca korunduğu, ek olan kütlelerin mevcut yapıyla olabildiğince uyumlu içinde olduğu gözlemlenmiştir.
- Cephe özellikleri değerlendirildiğinde, onarım sırasında polistren köpük malzeme ile kaplanan Anadolu Oyuncak Müzesi'ne dönüştürülen Kreş yapısı hariç diğer yapıların cephe özelliklerinin korunduğu görülmüştür.
- Yapılarda mevcut taşıyıcı strüktürleri korunarak, gerekli yerlerde güçlendirmeler yapılmıştır.
- Özgün zemin döşeme kaplamaları büyük ölçüde değişmiştir. Yapıların yeni aldıkları fonksiyonlar gereği, epoksi zemin kaplaması sıklıkla görülmektedir. Kolaylıkla temizlenebilmesi, bütün bir malzeme olması, mekanik, fiziksel ve kimyasal koşullara dayanıklı olması sebebi ile uygun bir malzeme olduğu gözlemlenmiştir [Web 21, 2019].
- Tescilli, olan idare binasının (Kent Belleği Müzesi) ve yemekhane binasının (Modern Sanatlar Galerisi) bazı mekânlarının özgün zemin kaplamaları yerinde korunarak sadece temizliği yapılmıştır.
- Yeni işlev verilen yapılarda bütün elektrik ve mekanik tesisatları yenilenmiştir. Yapılara engelli rampaları ve iki katlı eski işlevi İdare binası yeni işlevi Kent Belleği Müzesi olan yapıya engelli asansörü eklenmiştir.

Korunan yapılar ve yeniden işlevlendirilen yapılar yeni aldıkları fonksiyonlarla birlikte (Resim 4.112), [Google Earth, 2019] vaziyet planında belirtilmiştir.

Dokuma AŞ'den alınan güncel öneri vaziyet planı (Şekil 4.33)'de, [Dokuma AŞ, 2018] verilmiştir.

Resim 4.112: Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası Restorasyon Sonrası Yerleşimi.

1.Anadolu Oyuncak Müzesi 2.Kent Belleği Müzesi 3.Modern Sanatlar Sergi Salonu ve Sümerbank Dokuma Lokali 4 ve 5.Sanat-Kültür Atölyeleri ve Sergi Alanları 6.Kepez Bilim Merkezi-Dokuma Müzesi-Bilim Eğitim Öğretim ve Deneyimleme Merkezi-Sanat ve Kültür Uygulama ve Sergi Amaçlı Salonları 7.Sanatçı ve Eğitimci Konaklama (Planlanan) 8.Eğitim Merkezi (Planlanan) 9.Tramvay Enerji 10.Cami 11.Cami Lojmanı 12.Kütüphane (Planlanan) 13.Yeşilçam Kafe 14.Vezne ve Güvenlik

Şekil 4.33: Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası Restorasyon Sonrası Yerleşimi.

Yapının	Restorasyon Öncesi	Restorasyon Sonrası	Ek Kütle
Adı	Kreş	Anadolu Oyuncak Müzesi	Anadolu Oyuncak Müzesi
İşlevi	Kreş	Müze	Servis ve Hizmet Mekânları
Yapım Yılı	1962	2011	2011
Kat Sayısı	Tek	Zemin+Bodrum	Zemin+Bodrum
Taban Alanı	503 M2	722 M2	119 M2
Kapalı Alan	503 M2	841 M2	119 M2
Taşıyıcı Strüktür	Yığma+Betonarme	Yığma+ Betonarme+ Çelik	Çelik Konstrüksiyon
Duvar Strüktür	Harman Tuğla+Blok Tuğla	Harman Tuğla+Blok Tuğla+İzo Tuğla	Alüminyum Doğrama+İzo Tuğla
Döşeme Kaplaması	Yerinde Dökme Mozaik	Seramik+Pvc Zemin+ Parke	Seramik Kaplama
Merdiven Strüktür	Betonarme	Betonarme	Betonarme
Çatı Strüktür	Ahşap Konstrüksiyon	Ahşap+Çelik Konstrüksiyon	Çelik Konstrüksiyon
Çatı Kaplaması	Marsilya Kiremit	Marsilya Kiremit	Marsilya Kiremit
Dış Cephe Kaplaması	Sıva+Boya	Polistren Yalı Baskılı Cephe Kaplaması	Polistren Yalı Baskılı Cephe Kaplaması
Kapı-Pencere Doğrama Malzemesi	Ahşap	Ahşap+Alüminyum	Alüminyum
Korunmuşluk Durumu	Var	Yok	-

Şekil 4.34: Kreş Binasına Ait Genel Bilgiler.

Yapının	Restorasyon Öncesi	Restorasyon Sonrası
Adı	İdare Binası	Kent Belleği Müzesi
İşlevi	Yönetim	Müze
Yapım Yılı	1961	2018
Kat Sayısı	İki	İki
Taban Alanı	476 M2	470 M2
Kapalı Alan	476 M2	470 M2
Taşıyıcı Strüktür	Yığma+Betonarme	Yığma+Betonarme+Çelik
Duvar Strüktür	Briket+Blok Tuğla	Briket+İzo Tuğla
Döşeme Kaplaması	Yerinde Dökme Mozaik	Yerinde Dökme Mozaik+Pvc Zemin Kaplama
Merdiven Strüktür	Betonarme	Betonarme
Çatı Strüktür	Ahşap Konstrüksiyon	Ahşap Konstrüksiyon
Çatı Kaplaması	Marsilya Tipi Kiremit	Marsilya Tipi Kiremit
Dış Cephe Kaplaması	Sıva+Dış Cephe Boya	Sıva+Dış Cephe Boya
Kapı-Pencere Doğrama Malzemesi	Ahşap	Ahşap
Korunmuşluk Durumu	Var	Kısmen Korunmuş

Şekil 4.35: İdare Binasına Ait Genel Bilgiler.

Yapının	Restorasyon Öncesi	Restorasyon Sonrası	Ek Kütle
Adı	Yemekhane	Dokuma Park Modern Sanatlar Galerisi	Çok Amaçlı Salon
İşlevi	Yemekhane	Galeri	Çok Amaçlı Salon+ Fuaye
Yapım Yılı	1962	2018	2018
Kat Sayısı	Tek	Tek	Tek
Taban Alanı	1524 M2	1629 M2	105 M2
Kapalı Alan	1524 M2	1629 M2	105 M2
Taşıyıcı Strüktür	Yığma+ Betonarme	Yığma+Betonarme + Alçıpan	Çelik Konstrüksiyon
Duvar Strüktür	Briket+Blok Tuğla	Briket+İzo Tuğla	Alçıpan+Alüminyum Doğrama
Döşeme Kaplaması	Yerinde Dökme Mozaik+Karo Mozaik	Epoksi+Ahşap Parke+Karo Mozaik	Epoksi
Merdiven Strüktür	Demir	-	-
Çatı Strüktür	Ahşap Konstrüksiyon	Ahşap+Çelik Konstrüksiyon	Çelik Konstrüksiyon
Çatı Kaplaması	Marsilya Tipi Kiremit	Marsilya Tipi Kiremit	Sandviç Panel
Dış Cephe Kaplaması	Hazır Sıva+Silikon Boya	Hazır Sıva+Silikon Boya	Alüminyum Doğrama+ 4 mm Füme Renkli Çift Cam
Kapı-Pencere Doğrama Malzemesi	Demir+Ahşap	Alüminyum+Ahşap	Alüminyum
Korunmuşluk Durumu	Var	Kısmen Korunmuş	-

Şekil 4.36: Yemekhane Binasına Ait Genel Bilgiler.

Yapının	Restorasyon Öncesi	Restorasyon Sonrası	Ek Kütle
Adı	Ambar	Nostaljik Araç Müzesi	Fuaye
İşlevi	Depo	Müze	Fuaye
Yapım Yılı	1962	2018	2018
Kat Sayısı	Tek	Tek	Tek
Taban Alanı	2465 M2	2465 M2	136 M2
Kapalı Alan	2465 M2	2465 M2	136 M2
Taşıyıcı Strüktür	Yığma+Beton arme	Yığma+Betonarme+ Çelik	Çelik+ Alüminyum
Duvar Strüktür	Briket+Blok Tuğla	Briket+İzo Tuğla	Alüminyum Doğramalı Cam+ İzo Tuğla
Döşeme Kaplaması	Çimento Harçlı Şap	Epoksi	Karo Seramik
Merdiven Strüktür	Yok	Yok	Yok
Çatı Strüktür	Ahşap Konstrüksiyon	Ahşap Konstrüksiyon	Çelik+ Alüminyum Konstrüksiyon
Çatı Kaplaması	Marsilya Tipi Kiremit	Marsilya Tipi Kiremit	Cam+ Alüminyum Güneş Kırıcı
Dış Cephe Kaplaması	Çimento Harçlı Hazır İnce Sıva+ Boya	Hazır Sıva+Silikonlu Boya	Temperli Yalıtımlı Antrasit Cam+Kompakt Laminant Duvar Kaplaması
Kapı-Pencere Doğrama Malzemesi	Demir	Demir	Alüminyum
Korunmuşluk Durumu	Var	Kısmen Korunmuş	-

Şekil 4.37: Ambar Binalarına Ait Genel Bilgiler.

Yapının	Restorasyon Öncesi	Restorasyon Sonrası	Ek Kütle
Adı	Üretim	-Bilim Merkezi -Çok Amaçlı Salon -Dokuma Müzesi	-Atölye Avlusu -Okul Öncesi Avlusu
İşlevi	Üretim	-Çok Amaçlı Salon -Bilim Merkezi -Müze	Avlu
Yapım Yılı	1956	2018	2018
Kat Sayısı	Zemin+Bodrum	Zemin+Bodrum	Tek
Taban Alanı	18224 M2	17976 M2	487 M2
Kapalı Alan	19775 M2	19509 M2	487 M2
Taşıyıcı Strüktür	Yığma+Betonarme	Yığma+Betonarme+ Çelik	Çelik
Duvar Strüktür	Briket+Blok Tuğla	İzo Tuğla	Alüminyum Doğramalı Cam+ İzo Tuğla
Döşeme Kaplaması	Karo Mozaik	Epoksi	Epoksi
Merdiven Strüktür	Yok	Yok	Yok
Çatı Strüktür	Ahşap Konstrüksiyon	Ahşap Konstrüksiyon	Motorlu Tente
Çatı Kaplaması	Marsilya Tipi Kiremit	Marsilya Tipi Kiremit	Branda
Dış Cephe Kaplaması	Çimento Harçlı Hazır İnce Sıva+ Boya	Hazır Sıva+Silikonlu Boya	Alüminyum Doğramalı Cam
Kapı-Pencere Doğrama Malzemesi	Demir	Alüminyum	Alüminyum
Korunmuşluk Durumu	Var	Kısmen Korunmuş	-

Şekil 4.38: Üretim Binasına Ait Genel Bilgiler.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışma alanı olarak seçilmiş olan, Erken Cumhuriyet Dönemi endüstri mirası örneklerinden olan Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası özel girişimciler ve devlet desteğiyle yapılmış örnek bir sanayi yapısıdır. Antalya'nın en önemli tarım ürünü olan pamuğun ileri teknoloji ile işlenmesi amacıyla kurulmuş olan fabrika, Antalya sanayisinde bir lokomotif olmuştur. 1961 yılında faaliyete başlayan fabrika, kuruluşundan kapatılmasına kadar geçen 42 sene boyunca kentin-bölgenin ve ülkenin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel kalkınmasında etken olmuştur.

Antalya kenti Kaleiçi, Haşim İşcan, Balbey Mahallesi ve Hanlar bölgesi ile sınırlı bilinirken esas yerleşim alanları dışında Kepez semtindeki bu oluşum aynı zamanda etrafında modern bir yerleşim alanıyla günümüze kadar ulaşmıştır. Bu yerleşim alanı başlarda tamamen dokuma fabrikasında çalışan insanların aileleri ve yakınlarıyla oluşmuştur. Fabrika Sümerbank yapılarında olduğu gibi sadece çalışmayı değil çocukların kreş alanları, oyun alanları ile fabrikada çalışanların ailelerinin de fabrikanın bir parçası olmasını sağlamıştır.

Fabrika zarar ettiği ve ekonomik ömrünü tamamladığı gerekçeleri ile 13.01.2003 tarihinde kapatılmıştır [Web 6, 2019]. 2005 yılında tesiste yer alan 4 adet yapı tescil edilmiştir (Ek A). 2016 yılında fabrika alanı Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Bölge Müdürlüğü tarafından alınan 18.01.2016 tarih ve 4470 sayılı karar ile bir bütün olarak koruma altına alınmıştır (Ek B). Yerel yönetimlerin çabuk hareket etme isteği ile beraber, 2006 yılında tescili olmayan, tesisin batısında ve güneyinde kalan 13 adet yapı yıkılmış, akabinde parçacıl çözümlere gidilerek ilk olarak tesiste geriye kalan yapılardan bir tanesi olan Kreş yapısı Anadolu Oyuncak Müzesine dönüştürülmüş, 2011 yılı Nisan ayında kullanıma açılmıştır [Web 9, 2019]. Daha sonrasında da 2015 yılının aralık ayında Dokuma Kent Park'ın ilk etabı olan 70.000 m^2'lik yeşil alan kent halkının kullanımına açılmıştır [Web 10, 2019]. 2006 yılında başlatılmış olan fakat çeşitli sebepler nedeniyle kesintiye uğrayan dönüşüm uygulaması sonunda; korunarak yeniden işlevlendirilen 4 tanesi tescilli 6 yapı, henüz onarılmamış 7 yapı ile toplam 13 yapı, yapılar dışında kalan alanlardaki yol, otopark, yeşil doku ve rekreasyon alanlar ile toplam 238.000 m^2'lik alanı ile Dokuma Kent Park'ı adım adım kentlinin kullanımına açılmıştır.

Tarihî yapıların korunması ve restorasyon hakkında uluslararası bir çerçeve belirleyen Venedik Tüzüğü'nün 9. maddesine göre

"*Onarım uzmanlık gerektiren bir iştir. Amacı, anıtın estetik ve tarihi değerini korumak ve ortaya çıkarmaktır. Onarım kendine temel olarak aldığı özgün malzeme ile güvenilir belgelere saygıyla bağlıdır. Faraziyenin başladığı yerde onarım durmalıdır; yapılması gerekli herhangi bir eklemenin mimari kompozisyondan farkı anlaşılabilmeli ve gününün damgasını taşımalıdır. Herhangi bir onarım işine başlamadan önce ve bittikten sonra, anıtın arkeolojik ve tarihi bir incelemesi yapılmalıdır."*

[Web 18, 2019]. Bu bağlamda alanda yeniden fonksiyon verilen yapıların yeni işlevlerinin doğru, fakat binalara yapılan uygulamaların yapıların niteliklerini kısmen bozduğu görülmektedir. Bilim merkezine dönüştürülen üretim yapısında bütün iç duvarlar yıkılarak yeni duvarlar örülmüş iç planı tamamen değişmiştir. Yapının doğu yönünde oluşturulan avlu mekânı için, yapının çatısında bir yırtık oluşturulmuştur. Üstü açık olan bu bölüm için pergole tasarlanmış fakat yerinde uygulanmamıştır. Antalya kentinin iklim koşulları göz önünde bulundurulduğunda eksik bir uygulama olduğu düşünülmektedir. Bu mekânın daha sağlıklı kullanılabilmesi için asma germe bir tente sistemi yapılması önerilmektedir.

Kültür mirası yapılarının yeniden işlevlendirilmesindeki temel politika koruma/kullanma dengesinin sağlanması olarak belirlenmelidir. Bu politika korumanın amaç, işlevin araç olduğu bir yaklaşımı gerektirir. Bu yaklaşımın en önemli bileşeni ise, yapının niteliklerinin belirlenmesi ve bu nitelikleri bozmayacak kullanım kapasitesinin ölçülmesidir [Madran, 2010]. Anadolu Oyuncak Müzesi'ne dönüştürülen kreş yapısı, aldığı ek ve yenilenen cephe kaplaması neticesinde tamamen yenilenerek, özgün halinden bambaşka bir duruma gelmiştir. Yapıldığı dönemin tüm özelliklerini kaybetmiştir. Müdahaleler mümkün olduğunca geri dönüşebilir olmalı, yapının yaşına, önemli izlere ve işaretlere saygı gösterilmelidir [Web 19, 2019]. Bu bağlamda yapının yeni aldığı fonksiyonun uygun fakat yapılan köklü müdahalelerin uygun olmadığı düşünülmektedir.

Endüstri mirası sit ve yapılarının arşiv kayıtları ve içlerindeki makinelerle birlikte korunması için uygun yaklaşımlar, yasal ve yönetimsel önlemler alınmalı ve uygulanmalıdır [Web 19, 2019]. Tesisin ana birimi olan üretim yapısında bulunan makineler, fabrikanın kapatılması ile beraber alelacele taşınmıştır. Bu makinelerin planlanan Dokuma Müzesinde sergilenmesi önerilmektedir. Özgün işlevi

vurgulanarak mütevazı ölçekte bir dokuma müzesine dönüştürülmesi, müze işlevi senaryosu oluşturulurken bu içerik çerçevesinde insanları içine alan, davet eden, öğreten ve eğiten bir müze olması sağlanmalıdır.

Eski Poplin spor sahası olarak kullanılan mevcut trafo yapısının güneyindeki açık spor sahasının her yaştaki grubun spor yapması ve çayırlık alan olarak açık hava konserleri ve açık hava sineması olarak değerlendirilmesi önerilmektedir. Sümerbank Dokuma Fabrikalarının bulundukları kentlerde geçmişte spora yaptıkları katkı düşünülerek Dokuma İplik Fabrikası'nın ilk futbol takımı olan Poplin spor adının bu sahaya verilmesi anısal önem taşımaktadır.

Tesiste belirli zamanlarda çeşitli ürünlerle ilgili halkın ilgisini çeken stantlar açılmaktadır. Alanda açık hava sinemaları ve festivaller düzenlendiği bilinmektedir. Halkın sosyalleşmesi, keyifli ve kaliteli zaman geçirmesi adına yapılan bu uygulamalar başarılı uygulamalardır. Sonuç olarak Dokuma Fabrikası alanının kentin yeni geliştirilen alt merkez alanı olarak planlanma kararı temel bir veri olarak kabul edilip, halkın alandaki tüm yapıların ziyarete henüz açık olmamasına rağmen, kullanıma açık olan yapılara ve açık alandaki etkinliklere katılım yoğunluğu, çalışmanın başarılı olduğunun ve kent için bir kazanım olduğunun bir göstergesidir.

Tesisin kent merkezinde hem toplu taşıma hem de özel araç ile kolay ulaşılabilir bir noktada olması işlevi ile uyumludur. Alana giriş kapılarının, içindeki araç-yaya yollarının, otoparkın ve yeşil alanın yeterli olduğu düşünülmektedir. Alana Kepez Minyatür Park, açık sergi alanları, botanik park, 8d sinema eklenmiştir. Bununla beraber ortak alanlara umumi tuvalet ve ibadet mekânları eklenmiştir. Açık alanda yaratılan sergi alanları umumi tuvalet alanları gereksinimine sebep olmuştur. Açılan kafelerde kentin yerel sanatçıları konserler vermektedir. Bu tarz aktiviteler kentlinin alanda keyifli vakit geçirmesini sağlamakta ve katılımı arttırmaktadır.

TICCIH ve ICOMOS'un ortak olarak belirlediği Dublin İlkeleri'nin 14. maddesinde

"*Endüstri mirası hakkında bilinçlenmeyi artırmak ve bu mirasın çağdaş toplumlar için anlamını tüm zenginliğiyle kavratmak için aktif endüstri mirası alanlarına ziyaretler programlamak, üretim işlemlerinin yanı sıra, onlarla ilgili somut olmayan mirası, hikâyelerini, tarihini, makinelerini ve endüstriyel üretim süreçlerini sunmak için düzenlemeler yapmak, sanayi veya kent müzeleri kurmak, yorum merkezleri, sergiler düzenlemek, yayın yapmak, rotalar oluşturmak ve sürdürmek gerekir."*

[Web 19, 2019] denmektedir. Bu bağlamda alanda yeniden işlevlendirilen yapıların müze ve sergi fonksiyonları alması alanın efektif kullanımı için önemli bir kriterdir. Alanda birden fazla müze olması ve her bir müzenin farklı kesimlere hitap etmesi, kentliyi bu alana çekmek için doğru bir yaklaşımdır fakat işlevlerin değişken olması sabit olmaması alanın geleceği için kaygı uyandırmaktadır. Endüstri mirası alanları, mümkün olduğunca, kültür mirasını araştırma ve koruma ile ilgili kuruluşlar tarafından, halkın ve mesleki kuruluşların eğitimi için kullanılmalıdır.

Sanayi yapılarının, sitlerinin, peyzajlarının ve ilgili makinelerinin, donanımının, kayıtlarının veya somut olmayan yönlerinin araştırılması, belgelenmesi onların saptanması, korunması ve kültür mirası olarak anlam ve değerlerinin takdir edilmesi için gereklidir [Web 19, 2019]. Alandaki çalışma sırasında kuruyan birkaç ağaç kamuoyunun tepkisini çekmemek adına Orman Müdürlüğü'nden izin alınarak kesilmiştir [Dokuma AŞ, 2019]. Bu konuda A.K.V.K.K. 'na ait yazılı bir karara rastlanılmamıştır. Bu bağlamda çalışma alanında yer alan kent imajına etkisi olan peyzaj dokusunun belgelenmesi ve koruma altına alınması gerekmektedir.

Şehirlerin sosyal ekonomik ve kültürel değişimlerinin yol açtığı sorunlara çözüm olan kentsel dönüşüm projeleri ile şehrin ortasında kalan, anı ve tarihi değeri yüksek, yapı ve yapı stoklarının korunarak yeniden halka ve kente kazandırılması, kuruldukları dönemin öncüleri olan bu yapıların korunarak, sürdürülebilirliklerinin sağlanması bölgesel yenilenmenin en önemli noktasıdır. Sürdürülebilirliğin sağlanması, mevcut yapı ve yapı gruplarının gelecek nesillere doğru bir şekilde aktarılması, hatırlara ışık tutulması, işlevini bir sebepten kaybetmiş olan bu yapılara verilecek olan doğru ve yeni fonksiyonlara dayanmaktadır. Bu bağlamda restorasyon yapılacak alan detaylı bir biçimde planlanmalıdır. Belirlenen ihtiyaçlar, yeni işlevin ortaya çıkmasında aktif rol oynamaktadır. Yeniden işlevlendirmelerde yapıların mimari karakterinin bozulmaması, yeni fonksiyon gereği yapılan müdahalelerin özgün malzemelere uygun seçilmesi oldukça önemlidir. Dönüşümü tamamlanıp yeni işlevi ile kullanıma açılan yapıların düzenli bakım ve onarım çalışması, disiplinli işletilmesi ve alanın turistik tanıtımının güçlü olması da dönüşüm sonrası korumayı sağlamaktadır.

Bir anıt tanıklık ettiği tarihin ve içinde bulunduğu ortamın ayrılmaz bir parçasıdır [Web 18, 2019]. Bulunduğu çevrenin tarihini yansıtan yapı; üretim, gelişme, kalkınma gibi toplumsal anlamda pek çok değeri olduğu gibi teknoloji, mühendislik gibi diğer birçok gelişmeyi ifade etmekte bu anlamda bir dönemin sembolü olarak günümüzde yer bulmaktadırlar [Riegl; 1996]. Anı ve tarihi değeri özelleştirme kapsamında verilen

kararlarla yok olmak üzereyken, bugün elde edilen en büyük kazanım tesisteki kültür varlıklarının somut bir şekilde ortada kalmasıdır. Bu bağlamda "Dokuma Kent Parkı" başarılı bir uygulamadır.

Türkiye'de şu anda (2012) geçerli koruma yasası ve yönetmeliklerine göre 19. yüzyıl sonuna kadar inşa edilen binalar koruma altına alınabilirken, 20. yüzyıl mimari mirasını koruma kriterleri henüz net olarak belirlenmemiştir. Modern çağın ve sanayi devrimine özgü yapı ve alanların korunması, yaşatılması ve sürdürülebilirliklerinin sağlanabilmesi, bu eserlerin mimarlık mirası olarak kavranması konusunda toplumsal bilinçlenme ile mümkündür [Aydın, 2012]. Başarılı dönüşüm hareketleri kentlinin de bu konuda bilinçlenmesini de sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

Arıtan Ö., Sayar Y., (2009), "İzmir Sümerbank Basma Sanayi Yerleşkesi ve Dönüşüm Süreçleri", Ege Mimarlık Yayını, 20-23.

Aydın E Ö., (2007), "Bursa'daki İpek Fabrikaları ve İpekçilik ile İlgili Endüstri Mirasının Korunması", 1. Baskı, Mimarlar Odası Bursa Şubesi Yayınları.

Aydın E Ö., (2013), "Korumanın Yeni Dinamikleri", Anadolu ÜniversitesiYayınları, 170-187.

Aydın E. Ö., (2006), "Endüstri Mirası ve Kocaeli", K mim, 1, 44-48.

Aydın E. Ö., Utkaner Y., (2009), "Hereke Fabrika-i Hümayun'un Mimari Analizi ve Koruma Önerileri", Mimarlık Yayını, Mimarlar Odası, Kasım-Aralık.

Batur A., Batur S., (1981), "İstanbul'da 19. Yüzyıl Sanayi Yapılarından Fabrika-i-Hümayunlar", I. Uluslararası Türk-İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi, 331-341, İstanbul, 14-18 Eylül 1981.

Baykal B., (2015), "Dokuma Projesi Çalışma Grubu Raporu".

Cengizkan N. M., (2006), "Endüstri Yapılarında Yeniden İşlevlendirme: İş'i Biten Endüstri Yapıları Ne İşe Yarar'', TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, 45, 9-11.

Çimrin H., (2012), "Bir Zamanlar Antalya" 2. Cilt, ATSO Yayınevi, 56-57.

Kaya B., (2012), "Endüstri Mirasımızın Korunmasında Planlama Yaklaşımı'', Uzmanlık Tezi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İzmir II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü.

Kıraç A. B., (2001), "Türkiye'deki Tarihi Sanayi Yapılarının Günümüz Koşullarına Göre Yeniden Değerlendirilmeleri Konusunda Bir Yöntem Araştırması", Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi.

Köksal T. G., Ahunbay Z., (2006), "İstanbul'daki Endüstri Mirası İçin Koruma ve Yeniden Kullanım Önerileri", Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.

Madran E., (2010), Kişisel Notlar.

Oğuz D., Saygı H., Akpınar N., (2010), "Kent içi Endüstri Alanlarının Dönüşümüne Bir Model: İzmit/Sekapark'' Coğrafi Bilimler Dergisi, 8(2),157-167.

Riegl A., (1996), "The Modern Cult of Monuments: Its Essence and Its Development, Historical and Philosophical Issues in the Conservation of Cultural Heritage", The Getty Conservation Institute, 69-80.

Şimşek E., (2006), "Endüstri Yapılarının Kültürel Miras Olarak İrdelenmesi ve Değerlendirilmesi: İzmir Liman Arkası Bölgesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi'', Dokuz Eylül Üniversitesi.

Uzun M., (2014), "Endüstri Alanı Dönüşüm Projesi Sekapark'ın (Kocaeli-İzmit) Kıyı Kullanımına Etkisi'', Marmara Coğrafya Dergisi, 30, 154-179.

Web 1, (2018), https://www.icomos.org/18thapril/2006/nizhny-tagil-charter-e.pdf, (Erişim Tarihi 11.03.2019).

Web 2, (2019), http://www.bursa.com.tr/fabrika-i-humayun-26748.html, (Erişim Tarihi 21.04.2019).

Web 3, (2019), http://www.thepopulist.com.tr/tr/tarihce.aspx, (Erişim Tarihi 20.03.2019).

Web 4, (2019), http://www.santralistanbul.org/pages/index/about/tr/, (Erişim Tarihi 11.04.2019).

Web 5, (2019), https://www.haberturk.com/haber/haber/990628-sumerbank-kayseri-bez-fabrikasi, (Erişim Tarihi 08.05.2019).

Web 6, (2018), http://www.kepezdokuma.com/?p=Tarihce, (Erişim Tarihi 07.09.2018).

Web 7, (2019), http://www.antalyaulasim.com.tr/, (Erişim Tarihi 12.06.2019).

Web 8, (2018), https://www.yenialanya.com/guncel/dokuma-fabrikasi-alani-park-oluyor-h148926.html, (Erişim Tarihi 10.05.2019).

Web 9, (2019), http://oyuncakmuzesi.antalya.bel.tr/, (Erişim Tarihi 10.05.2019).

Web 10, (2018), https://www.haberler.com/antalya-dokuma-park-ta-ilk-etap-acildi-8017690-haberi/, (Erişim Tarihi 12.09.2018).

Web 11, (2019), https://sozluk.gov.tr/?kelime=ihzar%20m%C3%BCzekkeresi, (Erişim Tarihi 25.04.2019).

Web 12, (2019), https://www.seslisozluk.net/apre-nedir-ne-demek/, (Erişim Tarihi 25.04.2019).

Web 13, (2019) , https://www.NHF%20Bilim%20ve%20Sanat%20Ortamı%20-%20Kitaplar.html, (Erişim Tarihi 09.03.2019).

Web 14, (2019), https://tekstilbilgi.net/etiket/harman-hallac-nedir, (Erişim Tarihi 20.03.2019).

Web 15, (2019), http://www.tekstildershanesi.com.tr/bilgi-deposu/tahar-islemi.html, (Erişim Tarihi 21.04.2019).

Web 16, (2019), https://www.cakiltas.com/tr/podima, (Erişim Tarihi 24.05.2019).

Web 17, (2019), http://www.kepezdokuma.com/?p=Fotoğraflar, (Erişim Tarihi 21.04.2019).

Web 18, (2019), http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0243603001536681730.pdf, (Erişim Tarihi 10.10.2019).

Web 19, (2019), http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0914779001536912340.pdf, (Erişim Tarihi 10.10.2019).

Web 20, (2019), https://www.seslisozluk.net/sanforize-nedir-ne-demek/, (Erişim Tarihi 18.10.2019).

Web 21, (2019), https://www.emlakcep.com/blog/epoksi-zemin-kaplama-yaptirmaniz-icin-10-neden/, (Erişim Tarihi 18.10.2019).

Web 22, (2019), http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=28&RecID=375, (Erişim Tarihi 18.10.2019).

ÖZGEÇMİŞ

Serçin Üreğen Aydoğan, 08.06.1985 tarihinde Antalya'da doğdu. 2003 yılında İstanbul Yeditepe Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü'nde lisans eğitimine başladı ve 2009 yılında tamamladı. Serbest olarak, babası Mimar Nejat Üreğen ile birlikte restorasyon alanında mimarlık hizmetleri vermeye başladı. Halen serbest mimar olarak çalışmaya devam etmektedir. Evli ve bir çocuk annesidir.

EKLER

Diğer Ekler CD İçeriği

Ek A: 16.12.2005 Tarih ve 763 Sayılı Kurul Kararı [A.K.V.K.K. Arşivi, 2018].

Ek B: 18.01.2016 Tarih ve 4470 Sayılı Kurul Kararı [A.K.V.K.K. Arşivi, 2018].

Ek C: 25.12.2017 Tarih ve 7068 Sayılı Kurul Kararı [A.K.V.K.K. Arşivi, 2018].

Ek D: 25.04.2017 Tarih ve 6145 Sayılı Kurul Kararı [A.K.V.K.K. Arşivi, 2018].

Ek E: İdare Binasına Ait Tescil Fişi [A.K.V.K.K. Arşivi, 2018].

Ek F: Yemekhane Yapısına Ait Tescil Fişi [A.K.V.K.K. Arşivi, 2018].

EK G: Ambar Yapılarına Ait Tescil Fişi [A.K.V.K.K. Arşivi, 2018].

Ek H: Kreş Binası Rölöveler.

Ek I: İdare Binası Rölöveler.

Ek K: Yemekhane Binası Rölöveler.

Ek L: Ambar Binaları Rölöveler.

Ek M: Üretim Binası Rölöveler.

Ek N: Misafirhane Binası Rölöveler.

Ek O: Kreş Binası Restorasyon Projesi [Dokuma AŞ, 2018].

Ek Ö: İdare Binası Restorasyon Projesi [Dokuma AŞ, 2018].

Ek P: Yemekhane Binası Restorasyon Projesi [Dokuma AŞ, 2018].

Ek R: Ambar Binaları Restorasyon Projesi [Dokuma AŞ, 2018].

Ek S: Üretim Binası Restorasyon Projesi [Dokuma AŞ, 2018].